

STYCZEŃ 2002

br. 718

ISSN 1425-5383

Refleksje

ZACHODNIOPOMORSKI MIESIĘCZNIK OŚWIATOWY

UKAZUJE SIĘ OD 1991 ROKU

NR 1

Stworzenie odpowiednich warunków realizacji badań to także wybór takiej osoby prowadzącej badania, do której uczniowie będą mieli zaufanie i która nie będzie wprowadzać atmosfery strachu (surowy dyrektor) ani też nie będzie stosowała dodatkowego „dopingu” (...). Tego rodzaju „motywowanie” uczniów bywa z reguły nieskuteczne, może natomiast w wydajny sposób zniekształcić wyniki badań.

„Budowanie wewnątrzszkolnego systemu mierzenia jakości pracy szkoły”. **Str. 4**

To, jak pracuję z dzieckiem dyslektycznym, uzależnione jest od tego, które analizatory są słabe, a które silniejsze. Już na pierwszych spotkaniach można zauważyć dzieci, które myślą cyfry i litery o podobnych kształtach, np.: 2 i 5, 6 i 9, 69 i 96. Mamy tu do czynienia z zaburzoną percepcją wzrokową.

„Praca z uczniem dyslektycznym na lekcjach matematyki”. **Str. 12**

W programie na początku brali udział uczniowie z różnych klas liceum, w wieku od 15 do 18 lat, a od stycznia 2000 roku doszli do zespołu uczniowie z klas gimnazjum. Grupa GLOBE liczy przeciętnie około 25 uczniów z różnych klas. Część uczniów robi pomiary, a kilku opracowuje dane i przesyła je do Waszyngtonu.

„Globe w szkole. Edukacja ekologiczna”. **Str. 13**

Lokalne fundusze stypendialne tworzą własne regulaminy przyznawania stypendiów i wybierają komisje stypendialne (...) Przyznawane stypendia w wysokości 150–250 złotych miesięcznie uzależniane są zwykle od dobrych wyników w nauce, dochodach w rodzinie, niekiedy też zaangażowania na rzecz środowiska lokalnego lub innych ciekawych osiągnięć.

„Równe szanse. Lokalne programy stypendialne”. **Str. 20**

Spis treści

Zaczynaliśmy od zera.	
Rozmowa z Pawłem Bartnikiem	3
Budowanie wewnątrzszkolnego systemu mierzenia jakości pracy szkoły	4
Co zamiast Pokemonów?	6
Co autor napisze dalej?	9
Cała Polska czyta dzieciom ... Bajki o Misiu Uszatku	9
Projekt edukacyjny – Szkolne Dni Teatru	10
Zachęcić kolorowym znacznikiem	12
Praca z uczniem dyslektycznym na lekcjach matematyki	12
Globe w szkole. Edukacja ekologiczna	13
„Mamo, załatw mi zwolnienie z WF-u”	14
Wielki przegląd małych form teatralnych w „Pobożniaku”	15
Ważna lekcja wychowawcza. Trzy religie a jeden Bóg	16
Sylwetki – Andrzej Grabowski	16
Złoty jubileusz szczecińskiego „Gastronomika”	17
Dydaktyczna wystawa	
„Uzależnienia – programy i metody terapii”	18
„Równe szanse”. Lokalne programy stypendialne	20
Uczniowie w Sieci WWW	
Pierwsza w Szczecinie Szkolna Kawiarenka Internetowa	20
Już wkrótce III Szkolna Giełda Turystyczna „Przygoda”	21
Studia podyplomowe – Przedsiębiorczość	22
Studia podyplomowe – Informatyka	22
Studia podyplomowe – Diagnostyka i terapia pedagogiczna	22
Konferencja młodzieży i nauczycieli z Warszawy, małych miast i wsi	22
Cyprian Norwid w szkole	22
Regulamin konkursu „Wolszczan 2002”	23
Regulamin ponadregionalnego konkursu dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych „Polityk Junior 2002”	24
Bibliografia	24
„Zachodniopomorskie w zmysłach”	26
Drzewo genealogiczne mojej rodziny	26
„Matka Ziemia początku wieku”	27
Konkurs dla nauczycieli	27
Biegacze na start!	
X Zachodniopomorskie Biegi Sztafetowe	28
Felieton	30

Spis treści wкладки

Nowe akty prawne	1
Nowa czy stara szkoła – liceum profilowane?	2
Nowe typy szkół	3

„Refleksje” – Zachodniopomorski Miesięcznik Oświatowy. Wydawca: Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie, al. Wyzwolenia 105, tel./fax 4225224, e-mail: sekretariat@cdidn.edu.pl. Redakcja: al. Jagiellońska 79, tel. 4846954 w. 42, fax 4842443, e-mail: refleksje@cdidn.edu.pl • biuro-inf@kuratorium.szczecin.pl. Internet: www.cdidn.edu.pl. Redaktor naczelny: Mirosława Piaskowska-Majzel. Z-ca redaktora naczelnego: Zofia Morawska. Zespół redakcyjny (CDiDN, KO, CEN): Elżbieta Perzycka, Wiesław Lewoc, Bogumiła Załuska, Julian Piotr Sawiński. Grafiki: Sławomir Osieński. Autor okładki: Michał Mielnicki. Redakcja zastrzega sobie prawo redagowania i skracania nadesłanych tekstów oraz zmiany ich tytułów. Nie zwraca tekstów nie zamówionych. Przygotowanie: Oficyna Wydawnicza CDiDN. Opracowanie językowe i korekta: Anna Malinowska. Skład: Magdalena Krokos. Opracowanie graficzne, techniczne, łamanie: Radosław Józwiak. Druk i oprawa: Warsztaty Poligraficzne ROKP ZCE, Szczecin, ul. Hoża 6, tel. (091) 4282945.

ZACZYNALIŚMY OD ZERA

Rozmowa z Zachodniopomorskim Kuratorem Oświaty, Pawłem Bartnikiem.

4 stycznia 2002 roku kurator złożył rezygnację z pełnionej funkcji.

Kierował Pan zachodniopomorską oświatą blisko trzy lata. Szybko minął Panu czas?

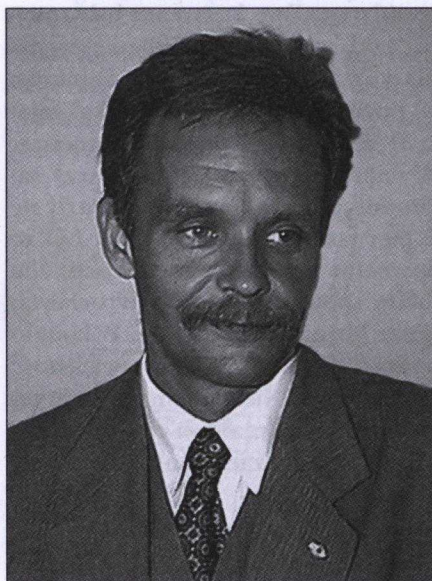
Bardzo szybko. Ludzie, którzy uczestniczą w ważnych przedsięwzięciach i biorą za nie odpowiedzialność, nigdy nie narzekają na nudę. Ja byłem zajęty wdrażaniem reformy oświaty. Dokonaliśmy wielu istotnych zmian i na pewno nie był to czas zmarnowany.

Co się zmieniło w oświacie?

Po pierwsze, szkoły przestały być prowadzone przez państwo: organami prowadzącymi stały się dla nich samorządy. Po drugie, wprowadzono nowe typy szkół – 6-letnią szkołę podstawową i 3-letnie gimnazjum. Po trzecie, przygotowano do wprowadzenia system egzaminów zewnętrznych po wszystkich typach szkół. Po czwarte, w roku 1999 eksperymentalnie przeprowadzono w klasach ósmych test kompetencji, który pilotował system egzaminów zewnętrznych. Po piąte, wprowadzono zasady wewnętrznego funkcjonowania szkoły, czyli wewnątrzszkolne systemy oceniania, programy wychowawcze, ścieżki edukacyjne, nauczanie blokowe oraz zintegrowane. Po szóste, przygotowano reformę szkolnictwa ponadgimnazjalnego. Po siódme, wprowadzono nowe zasady sprawowania nadzoru pedagogicznego, polegające na mierzeniu jakości pracy szkoły.

Dorobek rzeczywiście imponujący. Tylko czy te działania okazały się wystarczające? Reforma dzisiaj jakby dostała zadyszki.

Dostała zadyszki, bo brakuje jej nowych impulsów. Reformę należało wprowadzić już dawno temu. Dotychczasowe programy i metody nauczania przeżyły się – z tego zdawali sobie sprawę wszyscy. Tymczasem ciągle brakowało większości parlamentarnej zdolnej przeprowadzić niezbędne zmiany. W 1997 roku taka większość

w końcu się znalazła. Zmiany wprowadzano szybko, by maksymalnie wykorzystać koniunkturę polityczną. Reforma zakładała trzy podstawowe cele: poprawę jakości pracy szkoły, wyrównanie szans edukacyjnych na wsi oraz upowszechnienie szkolnictwa średniego i wyższego. Jej efektem są wymienione przeze mnie elementy.

Muszę przyznać, że nauczanie blokowe oraz ścieżki edukacyjne nie funkcjonują jeszcze właściwie. Wynika to z braku nauczycieli przygotowanych do prowadzenia tego typu zajęć. I jeśli mowa o minusach reformy, na pewno było nim kształcenie nauczycieli, które początkowo nie biegło równoległe z reformą. Dziś jest inaczej: są systemy doskonalące, są studia podyplomowe, funkcjonuje doradztwo metodyczne.

Nie udało się wprowadzić zakładanych zmian w szkolnictwie ponadgimnazjalnym. W zamyśle uczniowie bez względu na miejsce zamieszkania uczęszczaliby do szkoły tego samego typu – liceum sprofilowanego. Chodziło o równy dostęp do edukacji. Tego nie udało się zrealizować. Wprawdzie wprowadzono nowe typy szkół,

ale w dużej części oparte na starym systemie. Mamy więc licea profilowane, technika, licea zawodowe, licea techniczne i zawodówki.

Dużym minusem są coraz mniejsze pieniądze, przekazywane gminom.

Pieniądz miał iść za uczniem...

Pieniądz nawet idzie za uczniem. Chodzi mi przede wszystkim o kwoty przeznaczone na inwestycje. W momencie pojawienia się nowego typu szkoły – gimnazjum – w części gmin powstała konieczność wybudowania szkół od fundamentów. Tymczasem możliwości finansowe państwa są coraz mniejsze, osiągnęły już poziom 56–57% w stosunku do roku 1996. Niewystarczające wydają się również środki przeznaczone na system stypendialny dla uczniów z terenów wiejskich oraz na zakup podręczników. Tu potrzebne są odpowiednie ustawy.

Sukcesem okazała się natomiast zmiana systemu nadzoru pedagogicznego w naszym województwie. Praktycznie zaczynaliśmy od zera. Mieliśmy pojedyncze doświadczenia, ale brakowało rozwiązań systemowych. Trzeba było przygotować całą metodologię sprawowania nadzoru pedagogicznego, wcześniej opracowaliśmy narzędzia do przeprowadzenia badań. W ramach obowiązkowego nadzoru nad szkołami badaliśmy jakość pracy szkół oraz obszary nauczania, które szczególnie interesowały MEN. Wynikiem naszej pracy są raporty – o stanie oświaty czy słynny już raport z diagnozy czytania ze zrozumieniem. Na końcowy efekt sprawowania nadzoru trzeba jeszcze poczekać. W szkołach wciąż trwają debaty na temat treści tych raportów. W ich wyniku powinny powstać nowe programy rozwoju szkoły, lub przynajmniej powinny zostać zmodyfikowane.

Wstępne porównania wykazują, że ten rodzaj nadzoru pedagogicznego

jest lepszy. Oceniali go nauczyciele, uczniowie, rodzice i władze samorządowe.

Dużym przedsięwzięciem – chociaż nie należało to do zadań kuratorium – było przygotowanie zewnętrznego systemu egzaminowania uczniów. Właśnie u nas odbywały się szkolenia dyrektorów i egzaminatorów, tu wydawaliśmy testy i tematy próbnych egzaminów, i tu one potem wracały.

Z czego jest Pan najbardziej dumny?

Obejmując urząd kuratora, słyszałem zewsząd utyskiwania, że zachodniopomorska oświata reprezentuje niski poziom, że nie liczy się w ogólnopolskich rankingach. Co ciekawe, najczęściej narzekali decydenci. Narzekali i... niewiele robili, by ten stan zmienić. Nam udało się stworzyć zespół ludzi, prawdziwych fachowców, którzy wiedzieli, co robić i nie bali się ciężkiej pracy. Stworzyliśmy też dobry klimat

dla kształcenia uzdolnionej młodzieży, zmobilizowaliśmy opinię publiczną. Na efekty nie trzeba było długo czekać. W prestiżowym rankingu szkół średnich „Perspektyw” i „Rzeczpospolitej” trzy lata temu nie sklasyfikowano żadnej szkoły średniej z naszego województwa. Dwa lata temu były miejsca pod koniec setki, najlepiej wypadła koszalińska „Jedynka”, zajmując 62 pozycję. Rok temu „Jedynka” zajęła 31, a V LO ze Szczecina 72 miejsce. W najnowszym rankingu aż trzy zachodniopomorskie szkoły znalazły się w pierwszej trzydziestce. XIII LO ze Szczecina zajęło szóste miejsce. Nie miało sobie równych od Wrocławia, przez Poznań, po Gdynię. Pokonało nawet licea warszawskie i większość krakowskich. Nie waham się użyć tego sformułowania: jest to największy sukces dekady zachodniopomorskiej oświaty.

A co z próbną maturą? Okazała się sukcesem czy porażką reformy?

Od strony logistycznej egzamin został zdany. Wiemy już, że egzaminy zewnętrzne po podstawówce i gimnazjum odbędą się, więc to doświadczenie bardzo się przyda. Jeśli chodzi o test z matematyki, to jego wyniki niewątpliwie obnażyły słabość polskiej oświaty. Z drugiej strony, pokazanie tej słabości jest naszym sukcesem. Gorzkim sukcesem. Próbną maturą zmieni się w prawdziwy sukces, jeśli wyciągniemy z niej właściwe wnioski. Musimy mieć odwagę powiedzieć sobie, że nie jest tak różowo, jak byśmy oczekiwali, i że trzeba zastanowić się nad skutecznością metod nauczania.

Raport z czytania ze zrozumieniem tylko potwierdził smutną rzeczywistość. Zrobiliśmy krok w dobrym kierunku. Od nas samych zależy, czy zrobimy kolejny.

rozmawiał **Wiesław Lewoc**

CZĘŚĆ V

CZĘŚĆ V

WEWNĄTRZSZKOLNEGO SYSTEMU MIERZENIA JAKOŚCI PRACY SZKOŁY

ETAPY BADAŃ PEDAGOGICZNYCH – CZ. II

Prowadząc różnego rodzaju szkolenia dla nauczycieli oraz uczestnicząc w pracach wielu zespołów badawczych, spotykałem się niejednokrotnie z sytuacją, gdy uczestnicy wszelkiego rodzaju przedsięwzięć badawczych – zarówno na małą skalę, np. w badaniach wewnątrzszkolnych, jak i w badaniach wojewódzkich czy ogólnopolskich – podkreślali konieczność wypracowania „dobrego” (czyt. idealnego) narzędzia badawczego, które umożliwi, ba, da pewność przeprowadzenia wzorcowych wręcz badań i uzyskania stuprocentowo pewnego materiału empirycznego. Niestety, tego rodzaju przekonanie niewiele ma wspólnego z prawdą. Najlepszą bowiem ankietę, kwestionariusz wywiadu czy scharżowaną obserwację można łatwo „zmarnować”, popełniając podstawowe błędy w toku realizacji badań. Błędy, które zdarzają się nie tylko początkującym, ale też doświadczonym, mającym na swoim koncie wiele diagnoz, badaczom. Pierwsi często nie do końca zdają sobie sprawę z wagi tego etapu badawczego, drudzy, niestety, czasem zapominają lub lekceważą elementarne wręcz zasady prowadzenia badań. Spróbujmy obecnie przybliżyć niektóre z tych zasad.

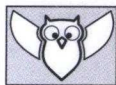
Prowadzenie badań

Etap ten można podzielić na kilka podetapów. I tak, realizację badań powinno poprzedzić ich przygotowanie, czyli *organizacja badań*. Należy zatem pamiętać o przygotowaniu odpowiedniej liczby narzędzi badawczych (cza-

sem kwestionariusz ankiety lub wywiadu można zastąpić kartą odpowiedzi, co wydatnie przyczyni się do uzyskania wymiernych oszczędności w realizacji badań).

Kolejnym ważnym zadaniem będzie przeprowadzenie instruktażu dla osób prowadzących badania. Koordy-

nator wewnątrzszkolnego mierzenia jakości pracy szkoły (placówki edukacyjnej), czy też autor narzędzia, omawia je ze wszystkimi osobami (nauczycielami), którzy będą prowadzili badania przy jego wykorzystaniu, określa warunki prowadzenia badań – np. ile czasu mają trwać, czy i jak należy od-

powiadać na pytania typu: „Proszę pani(a), jak należy rozumieć to drugie pytanie o...” itd.

Warto także rozważyć możliwość opracowania harmonogramu realizacji badań, by uniknąć sytuacji, gdy w jakimś okresie na nieomal każdej lekcji wystąpi konieczność wypełnienia jakiejś ankiety lub testu, a nauczyciele, zamiast prowadzić normalną działalność edukacyjną, będą mierzyć, mierzyć, mierzyć...

Następnym podetapem realizacji badań powinno być *uzyskanie* zarówno *świadomej zgody* na uczestnictwo w badaniach, jak i *pozytywnej motywacji* do ich realizacji.

To, co np. w badaniach psychologicznych jest z reguły normą – psycholog zawsze zaczyna swoje badania od uzyskania zgody (dziecka, dorosłego) na ich przeprowadzenie – w badaniach socjologicznych, a zwłaszcza pedagogicznych, jest, niestety, nierzadko wyjątkiem.

Pamiętajmy zatem o konieczności uzyskania takiej zgody zarówno uczniów, rodziców, jak i innych osób, które w sposób świadomy (np. ankieta) lub nieświadomy (np. obserwacja) będą uczestniczyły w tego rodzaju badaniach. Oczywiście nie chodzi tutaj o każdorazowe informowanie typu: „Będziesz dzisiaj obserwowany”, lecz wcześniejsze spotkanie np. z rodzicami czy uczniami, w trakcie którego poinformujemy ich o wdrażaniu w naszej szkole systemu monitorowania i diagnozowania działalności edukacyjnej i związanej z tym konieczności realizacji określonych badań (obserwacji, wywiadów, ankiet itp.) oraz uzyskamy (lub nie) zgodę na ich prowadzenie.

Przy czym potencjalni respondenci (np. uczniowie) muszą wiedzieć, że mogą bez żadnych negatywnych konsekwencji odmówić udziału w badaniach.

Niezwykle ważną kwestią jest też – sygnalizowane wcześniej – uzyskanie pozytywnej motywacji do udziału w badaniach naszych respondentów. Kto wie, czy ten moment w ich realizacji nie przesądza niejednokrotnie o wartości zebranego przez nas ma-

teriału empirycznego. Jest to bowiem etap, który w badaniach pedagogicznych jest albo w ogóle pomijany, albo też traktowany dość powierzchownie.

Osoby biorące udział w badaniach muszą widzieć sens swego udziału w tego rodzaju przedsięwzięciu. Tym bardziej że niejednokrotnie będą poświęcać swój prywatny czas (np. rodzice) na wypełnianie ankiety lub udział w rozmowie diagnostycznej prowadzonej przez nauczyciela.

A zatem przyjmijmy zasadę, że respondenci mają nie tylko prawo wiedzieć, kto prowadzi badania, w jakim celu i jak zostaną wykorzystane wyniki, ale informacje te powinny ich także zachęcić do udziału w badaniach. Wiąże się to także z omawianą nieco później kwestią poczucia bezpieczeństwa osób biorących w nich udział. Stąd też pisanie w ankiecie, że „wyniki posłużą do opracowania programu wychowawczego szkoły” lub „służyć będą poznaniu przez wychowawcę klasy poglądów... na...”, wydaje się mało motywujące do udziału w badaniach. Respondent musi bowiem poczuć, że odniesie jakąś wymierną korzyść (on sam lub w przypadku rodziców jego dziecko) z faktu np. wypełnienia obszernej ankiety.

W tym miejscu powiedzmy sobie raz jeszcze – jeśli jedynym wynikiem mierzenia jakości pracy szkoły będzie powstanie pięknego, oprawionego w skórę, raportu, a nic w szkole się nie zmieni, to możemy być pewni, że następnym razem nasi respondenci albo nie dadzą się już nabrać na udział w badaniach, albo ich udział w nich będzie jedynie formalny.

Przystępujemy zatem do *realizacji badań*. Niezwykle istotną sprawą będzie wybranie odpowiedniego czasu na ich przeprowadzenie, np. badań ankietowych. Zapewne nie będzie nim pierwsza lekcja, gdy niektórzy uczniowie dopiero „budzą się”, ani też ostatnia, gdy zmęczeni czekają z utęsknieniem na dzwonek. Nie najlepszym też pomysłem będzie prowadzenie badań przed trudnym sprawdzianem lub klasówką, tuż po nich albo po bardzo wyczerpującej lekcji WF-u.

Ważną kwestią jest także stworzenie odpowiednich warunków do realizacji badań. I znów – nie najlepszym rozwiązaniem będzie prowadzenie badań, gdy przy jednym stoliku, „łokieć w łokieć”, siedzą uczniowie i zaglądają sobie wzajemnie do ankiet. Przy czym

tak naprawdę nie jest istotne, czy koleżanka zajrzy do ankiety swojej sąsiadki z ławki, istotne jest to, że ta druga odczuwa tego rodzaju zagrożenie. Z tą kwestią wiąże się poczucie bezpieczeństwa osób biorących udział w badaniach ankietowych. Na ten tylko temat mógłby powstać oddzielny, dość obszerny artykuł.

Przypomnijmy zatem kilka – być może dla niektórych oczywistych – zasad. A zatem, zapewnienie anonimowości osób biorących udział w badaniach to nie tylko wspomniane wcześniej odpowiednie rozmieszczenie respondentów w klasie czy innym pomieszczeniu (przy jednym stoliku – jeden uczeń lub rodzic), powstrzymanie się nauczyciela przed „przechadzaniem” się po klasie i „przy okazji” czytaniem uczniom przez ramię, co też ciekawego piszą w tych ankietach, ale również rozwiązanie wcale niełatwego problemu anonimowości wypowiedzi. Zwłaszcza w ankietach, w których występują pytania otwarte, a nauczyciele znają charakter pisma swoich uczniów. Problem ten nasila się w małych szkołach. W takiej sytuacji, gdy badań nie może przeprowadzić osoba, która nie uczy w danej klasie, warto poprosić kogoś innego, np. panią pielęgniarkę, sekretarkę itp., o sporządzenie dla nas zestawienia zbiorczego odpowiedzi na pytania otwarte, które zostanie następnie przez nas opracowane. O takiej organizacji badań muszą być w wyraźny sposób poinformowani uczniowie.

Kolejną kwestią związaną z zagadnieniem anonimowości jest przecho-

wywanie wypełnionych narzędzi, np. ankiet, w taki sposób, by osoby postronne nie miały możliwości ich przeglądania.

Stworzenie odpowiednich warunków realizacji badań to także wybór takiej osoby prowadzącej badania, do której uczniowie będą mieli zaufanie i która nie będzie wprowadzać atmosfery strachu (surowy dyrektor) ani też nie będzie stosowała dodatkowego „dopingu” („jak źle wypełnicie test, to dostaniecie jedynkę”, „kto nie wypełni ankiety do końca to...”). Tego rodzaju „motywowanie” uczniów bywa z reguły nieskuteczne, może natomiast w wydatny sposób zniekształcić wyniki badań.

Właściwe warunki prowadzenia badań to również wybór takiej sali (pomieszczenia), które sprzyjać będzie koncentracji uczniów na wypełnianiu ankiety, a nie myśleniu o obiedzie (pomieszczenie stołówek przed obiadem) lub o tym, co też się dzieje na boisku, na którym dziewczyny z najstarszych klas rozgrywają mecz, a okna naszej sali umożliwiają przyglądanie się temu „widowisku”. W czasie realizacji badań w pomieszczeniu, w którym uczniowie wypełniają ankietę, powinna być zapewniona cisza; nie powinny wchodzić do niego w tym czasie osoby postronne itp.

Wszelkie odstępstwa od tych reguł, jeśli nie mogą być na bieżąco likwidowane, winny być przez osobę prowadzącą badania odnotowane jako czynniki, które zakłócając przebieg badań mogły się przyczynić do zniekształcenia uzyskanych wyników. Powinniśmy

również rejestrować wszelkie inne zdarzenia, które miały miejsce w czasie realizacji badań, np. specyficzne zachowania uczniów świadczące o ich stosunku do prowadzonej właśnie diagnozy.

Nie zapominajmy też, że my sami – osoby prowadzące badania – jesteśmy swoistymi „narzędziami badawczymi”. Od naszego zachowania w trakcie badań, od wyrażanego przez nas stosunku do nich („wiecie państwo, dyrektor kazał mi przeprowadzić wśród rodziców na wywiadówce tę ankietę, ale ja ją państwu rozdaję do domu, bo szkoła czasu na jej wypełnianie w trakcie naszego spotkania”) czy też reakcji na uzyskane informacje (np. – w czasie wywiadu: „niemożliwe, naprawdę pani tak uważa?!!!”), w dużym stopniu będą zależały wyniki – ich rzetelność i wiarygodność.

Kończąc nasze rozważania dotyczące realizacji badań, należy podkreślić, że uzyskany efekt (zebranie wiarygodnego i pogłębionego materiału empirycznego) zależy w mniejszym stopniu od zastosowanego narzędzia (jeśli nawet występuje w nim niewielki błąd – to jednakowy dla wszystkich osób biorących udział w badaniach), w większym zaś od szeroko rozumianych warunków prowadzenia badań. Jeśli ankieterzy (nauczyciele) będą stwarzali różne warunki realizacji badań, to uzyskane wyniki nie będą miały waloru porównywalności, a zatem cel badań nie będzie możliwy do osiągnięcia.

Mirosław Krężel

nauczyciel konsultant CDiDN

Co zamiast Pokemonów?

Pokemony – tylko tych bohaterów kreskówek dzieci teraz znają. W Pokemony się bawią (ale czy to jest zabawa?). Pokemony na koszulkach, piórnikach wafelkach, rogalikach, kredkach i... rysunkach jako najbardziej lubiane postacie z bajek. Ale chyba tylko te jedyne tak naprawdę znają. Peł-

na zgrozy i odrazy dla Pokemonów patrzyłam na moje „bawiące” się pierwszaki i myślałam, co tu zrobić, jaką alternatywę znaleźć dla tych importowanych stworków. I alternatywa sama się znalazła w postaci jednego z tomów „Czarodziejskich opowieści” – z kaseta wideo, kolorowanek i różny-

mi zagadkami („Czarodziejskie opowieści”, wyd. Rubicon, Warszawa). Tak dobrze się dla mnie złożyło, że akurat z Krecikiem – też import, ale za to jaki! Cóż za odmienność w formie i treści od Pokemonów. W każdym razie miałam temat dnia – praca pani krawcowej. Z „Czarodziejskich opowieści”

na podstawie filmu pt. „Jak Krecik dostał spodenki” powstał scenariusz całego dnia i części kilku następnych. Ilekroć nowej i ciekawej wiedzy można przekazać dzieciom – wiedzę o życiu kreta, jego koleżanki myszy, o powstawaniu tkaniny. A trzeba do tego przyznać, że Krecik jest zdecydowanie ładniejszym stworzonkiem od Pokemona. Po przeprowadzeniu zajęć z Krecikiem w następnym ośrodku tematycznym mogłam wykorzystać „Reksia”. W przyszłości planuję zapoznać swoich uczniów z „Bolkim i Lolkim”, „Wilkiem i zającem”, „Koziołkiem Matołkiem”. Planując zajęcia, wykorzystuję zadania zawarte w „Czarodziejskich opowieściach”. Wyświetlam dzieciom slajdy, będą też mogły posłuchać Koziołka Matołka z płyty analogowej, której ja słuchałam w dzieciństwie. Zakupię książki do klasowej biblioteczki, aby moi uczniowie mogli sami poznać

wać przygody nowo poznanych bohaterów. Chcę jasno zaznaczyć, że „Czarodziejskie opowieści” są dla twórczego nauczyciela kopią pomysłów; kasetę wideo i dołączoną do nich kolorowankę może być wykorzystywana w wieloraki sposób.

Po zajęciach z Reksiem i Krecikiem zauważyłam, że na rysunkach moich uczniów wśród ulubionych postaci z bajek zaczęli się pojawiać właśnie oni. Mam nadzieję, że gdy zrealizuję wszystkie moje plany związane z popularyzacją kreskówek z mojego dzieciństwa, Pokemony będą się pojawiać na nielicznych tylko rysunkach, a dzieci podczas zabawy na pewno nie będą się już biły.

Krystyna Aluchnia-Kopecka

Nauczycielka nauczania zintegrowanego
Publiczna SP w Dobrej Szczecińskiej
(filia w Wolczkowie)

SCENARIUSZ ZAJĘĆ:

Jak Krecik dostał spodenki?

Cele:

- zapoznanie z postacią Krecika,
- zapoznanie z wyglądem i wiadomościami dotyczącymi kreta i myszy,
- zapoznanie ze sposobem powstawania tkaniny, z wyglądem lnu,
- ćwiczenia w budowaniu poprawnych zdań,
- rozwijanie pamięci, myślenia, mowy,
- rozwijanie spostrzegawczości i umiejętności określania cech przedmiotu, porównywania cech,
- zapoznanie z pojęciem „projektant mody”, „pokaz mody”,
- wprowadzenie pojęcia „zwierzę chronione”,
- pobudzanie wyobraźni,
- rozwijanie poczucia rytmu,
- rozwijanie umiejętności prezentacji siebie,
- wprowadzenie miłej atmosfery.

Pomoce dydaktyczne

- ilustracje Krecika (bajkowy i prawdziwy),
- ilustracje z bajki – kolejne etapy powstawania tkaniny,
- cyfry na kartonikach,
- kawałki tkanin zróżnicowanych pod względem koloru i faktury,
- zdjęcia z pokazów mody,
- magnetofon,
- materiały do majsterki: arkusze szarego papieru, farby, klej, pisaki, nożyczki, kawałki tkanin.

Czas: 3–4 godz.

(należy zrobić przerwę na śniadanie)

W kolejności:

plan, działanie, pomoce

1. Zagadka

Choć podobno prawie ślepy,
Mało kto potrafi lepiej
Tak pod ziemią ryc tunele
I tak prędko niszczyć zieleni.

Ładny jest to przyznać muszę:
Aksamitny ma kożuszek,
Całkiem ładny, elegancki,
Jakby szyty był we Francji.

Nigdy nie jest za wcześnie na wprowadzenie dziecka w świat książek. Należy z nim często rozmawiać i czytać mu na głos w wolnych chwilach, tłumacząc niezrozumiałe wyrazy. Jest to bardzo ważne, gdyż w późniejszym czasie poradzi sobie z czytaniem i będzie rozumiało to, co przeczytało. Ta umiejętność jest podstawą pomyślnego funkcjonowania we współczesnym świecie i trzeba mieć ją dobrze opanowaną. Gdy dziecko ma trudności z czytaniem, będzie nieustannie doznawać frustracji. Problem w tym, że większość dzieci czyta, nie wiedząc, jak uszeregować zawarte w książce treści; nie zadaje krytycznych pytań i nie potrafi skojarzyć tych treści z własnymi doświadczeniami życiowymi. Obecnie przyjmuje się, że celem czytania jest rozumienie czytanego tekstu, co pozwala szybciej zdobyć informacje, wzbogacać własną wiedzę oraz kształtować osobowość.

Jak pomóc dziecku, by zrozumiało przeczytany tekst?

CO AUTOR NAPISZE DALEJ?

Jeśli dążymy do tego, aby nasza pociecha zrozumiała przeczytany tekst, powinniśmy razem przejrzeć książkę, zadać pytania, przeczytać, ponownie przejrzeć i pozwolić wypowiedzieć się na jej temat.

Na początku przekonajmy dziecko, że czytanie jest przyjemnym sposobem spędzania wolnego czasu; niech samo postanowi, gdzie będzie mu najlepiej zasiąść z książką (pamiętając o prawidłowym oświetleniu). Rodzic wspólnie z dzieckiem powinien przeczytać chociaż jeden rozdział, powtarzając głośno różne słowa i wyjaśniając ich znaczenie. Należy także omawiać ilustracje. Gdy zauważymy, że samo potrafi odczytywać wyrazy, ale nie wiąże ich w całość, oznacza to, że musimy je nauczyć **aktywnego czytania**, tzn. powinno umieć wyjaśnić własnymi słowami to, co przeczytało. Kiedy przychodzi mu to z trudem, wróćmy

do przeczytanego materiału i wyjaśnijmy dziecku, o czym autor pisał. Podczas aktywnego czytania należy pamiętać o zadawaniu sobie pytań. Dzieci powinny się zastanawiać, czy zdobyte wiadomości podczas czytania lektury zmieniły jego zasób wiedzy, zachowanie lub pogląd na świat. Zachęcajmy dziecko do zapoznania się z podpisami pod ilustracjami. Gdy w tekście jest coś wyszczególnione, dziecko powinno czytać wolniej i z większą uwagą, a kiedy potrafi przewidzieć dalszy ciąg myśli autora, oznacza to, że staje się aktywnym czytelnikiem. Podczas wspólnej lektury z dzieckiem można zadać następujące pytanie: „Jak sądzisz, co autor napisze dalej?”. Jeśli udzieli nam prawidłowej odpowiedzi, będzie szczęśliwe ze swojego osiągnięcia.

Iwona Olszewska

nauczyciel nauczania zintegrowanego
Sławno

Cała Polska czyta dzieciom

BAJKI O MISIU USZATKU

...no, może nie cała, ale w Koszalinie czytają.

Równo rok temu, z okazji XXX-lecia istnienia, nadano naszemu przedszkolu imię Misia Uszatka. Postanowiliśmy, że na pamiątkę tego wydarzenia w listopadzie każdego roku będziemy obchodzić Dni Misia Uszatka – prawdziwego przyjaciela najmłodszych: tolerancyjnego, wyrozumiałego i ciepłego.

Podczas opracowywania scenariusza tegorocznych obchodów podjęliśmy decyzję o dołączeniu naszego przedszkola do kampanii „Cała Polska czyta dzieciom”, której inicjatorem jest Polska Izba Książki oraz Fundacja ABC XXI – Program Zdrowia Emocjonalnego. Celem kampanii jest zachęcenie dorosłych do głośnego czytania dzieciom, co najmniej 20 minut dziennie, i tym sposobem wykształcenie w nich tego nawyku. Argumentami przemawiającymi za uczestnictwem w tej akcji było to, że przedszkole jest doskonałym miejscem do głośnego czytania, i że dzieci w wieku przedszkolnym są bardzo tym zaintere-

sowane, gdyż same nie potrafią jeszcze czytać. Mając na względzie fakt, że patronem naszego przedszkola jest Miś Uszatek, do czytania dzieciom wybraliśmy bajki o tym właśnie miśsiu, autorstwa Czesława Janczarskiego. W bajkach o Usztku nie ma przemocy, wulgaryzmów, tego, co pobudza dzieci do agresywnych zachowań. Są one natomiast pomocne w poznawaniu otaczającego świata i uwalniające od piękno mowy ojczystej.

Do czytania bajek w przedszkolu dzieci zaprosiły znane osoby ze świata polityki, dziennikarzy, aktorów i rodziców. Poszczególne grupy dziecięce wraz ze swoimi wychowawczyniami pojechały m.in. do Urzędu Miejskiego, Biura Poselskiego, Delegatury Kuratorium Oświaty, redakcji Telewizji Polskiej, Radia Koszalin, „Głosu Koszalińskiego” oraz Bałtyckiego Teatru Dramatycznego, aby bliżej poznać miejsce i charakter pracy swoich gości i wręczyć im samodzielnie wykonane zaproszenia. W tym miejscu trzeba podkreślić, że nikt dzieciom nie odmówił i wszyscy bardzo chętnie wzięli udział w naszej akcji. W podziękowaniu za piękne głośne czytanie bajek dzieci uhonorowały swoich gości tytułem Przyjaciół Przedszkola i odznaczyły okolicznościowymi plaketkami.

Chociaż cała akcja trwała tylko pięć dni – od 12 do 16 listopada br. – chociaż uczestniczyło w niej tylko sto czterdzieścioro dzieci i tyleż samo (albo i więcej) rodziców, to uważamy, że warto było ją zorganizować, bo każda rzecz dobrze rozpoczęta daje nadzieję na dobry wynik.

Józefa Mazurkiewicz
Dyrektor Przedszkola nr 10
im. Misia Uszatka w Koszalinie

PROJEKT EDUKACYJNY

Szkolne zmagania teatralne w naszej szkole odbywają się już od kilku lat. Są wpisane w codzienną pracę szkoły. Jako organizatorzy staramy się, aby co roku były one urozmaicone i dotyczyły różnorodnych zadań i form realizacji umiejętności teatralnych naszych uczniów. Projekt zmagani teatralnych zawiera:

- cele projektu,
- zadania obowiązkowe do realizacji,
- zasady regulaminowe,
- konkursy towarzyszące zmaganiom.

Mamy nadzieję, że przedstawiony przez nas materiał może posłużyć jako podstawa do opracowania własnego scenariusza szkolnych dni teatralnych w waszej szkole.

Do projektu dołączamy zestawy pytań, które można również wykorzystać w realizacji pytań teoretycznych dotyczących wiedzy teatralnej.

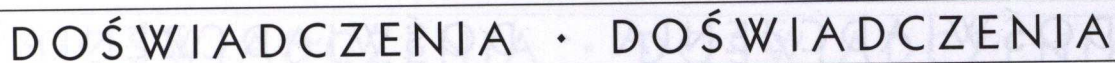
Projekt edukacyjny – Szkolne Dni Teatru w PSP nr 51 w Szczecinie

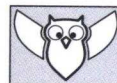
Cele projektu:

- Wyształcenie umiejętności pracy w grupach.
- Integracja wewnątrzklasowa i wewnątrzszkolna.
- Stworzenie atmosfery zdrowej rywalizacji.
- Zaprezentowanie posiadanych umiejętności i nabywanie nowych, związanych z tworzeniem dzieła teatralnego.
- Połączenie teorii z praktyką.
- Rozwijanie umiejętności odbioru dzieła teatralnego.
- Rozbudzanie wrażliwości estetycznej.
- Przybliżenie wiedzy teatralnej, atmosfery teatru i dziedzin z teatrem związanych.
- Rozwijanie zainteresowań plastycznych, teatralnych i literackich.
- Umiejętność korzystania z różnych źródeł w celu znalezienia informacji.

Zadania dla klas i punktacja:

1. Przygotować:
 - scenkę na dowolny temat w oparciu np. o własny scenariusz (do 5 min), /0–20 pkt
 - inscenizację wiersza:
 - klasy czwarte – J. Brzechwy
 - klasy piąte – J. Tuwima
 - klasy szóste – I. Krasickiego /0–10 pkt
 - aktorską interpretację piosenki, /0–10 pkt
 - teatralny wystrój klasy, /0–10 pkt
 - stroje i teatralne rekwizyty dla widowni, /0–10 pkt
 - doping klasy w formie transparentów, rymowanek, okrzyków, napisów itp. /0–10 pkt
2. Wybrać trzyosobowy zespół reprezentujący klasę, odpowiadający na teoretyczne pytania dotyczące teatru i wykonujący aktorskie zadania – niespodzianki. /0–20 pkt

Wkroczyliśmy w XXI wiek, nowe tysiąclecie – komputer i Internet są już znane wszystkim. Czytać potrafią wszyscy, uczyliśmy się tego, ale czy wszyscy rozumiemy to, co czytamy?

Przeróżający jest fakt, że mimo tak dalece idącej technologii komputerowej dzieci słabo czytają. Jako nauczyciel często zastanawiałam się, jaka jest przyczyna tak małej czytelności wśród dzieci. Po przeprowadzeniu wywiadu z rodzicami okazało się, że społeczeństwo jest coraz biedniejsze. Dzieci nie mają przykładu płynącego od dorosłych. W wielu rodzinach nie ma aktualizowanej domowej biblioteczki, rodziców nie stać bowiem na kupno nowych książek.

Czy można znaleźć złoty środek, aby nauczyć dzieci czytać ze zrozumieniem? Chyba nie. Ale można je zachęcić do czytania. W jednej z miejskich bibliotek dla zachęty i rozpowszechniania czytelnictwa organizuje się raz w tygodniu spotkania, na których dzieci czytają głośno książki. Myślę, że jest to jedna z dobrych metod, która w przyszłości może wydać owoce. Pocię-

Podstawą pracy z dzieckiem dyslektycznym jest pełna wiedza o przyczynach jego problemów. Aby je poznać, należy zapoznać się wnikliwie z diagnozą, czyli opinią psychologiczno-pedagogiczną poradni oraz nawiązać i utrzymywać stały kontakt z rodzicami dziecka. Ułatwi to określenie możliwości oraz rodzaju dysfunkcji ucznia. W zależności od rodzaju zaburzeń dzieci potrzebują odmiennych warunków do nauki matematyki.

Panuje ogólne przekonanie, że matematyka jest bardzo trudnym przedmiotem. Zadaniem nauczyciela jest więc zachęcenie ucznia do pracy, zarówno tego uzdolnionego matematycznie, jak i z dysfunkcjami. Dziecko nie powinno przystępować do lekcji zestresowane i z przekonaniem, że nie jest w stanie opanować materiału. Musi czuć się bezpiecznie – docenione, a przede wszystkim zauważone.

ZACHĘCIĆ KOŁOROWYM ZNACZKIEM

szejacy jest fakt, że te dzieci, które spotykają się w bibliotece, po powrocie do domu czytają chętnie na głos swoim rodzicom i rodzeństwu. Analizując liczby dzieci przebywających w bibliotece, zauważam, że na każdym spotkaniu jest ich coraz więcej.

Pracując z najmłodszymi dziećmi w szkole podstawowej, staram się stosować szereg metod aktywizujących ucznia do nauki czytania. Dzieci zachęczone dobrym słowem, kolorowym znaczkiem czytają chętniej. Często siedzimy w kręgu i głośno czytamy opowiadania, lekturę. Po skończonym rozdziale uczniowie wypowiadają się na temat przeczytanego utworu czy fragmentu.

Raz w miesiącu, w celu kontroli, moi wychowankowie czytają na zajęciach tekst po cichu. Sprawdzają stopień jego zrozumienia. Uzupełniają test wyboru związany z przeczytanym utworem.

Pracując systematycznie, można pomóc uczniowi w technice czytania ze zrozumieniem, ale czy jest złoty środek, który zmieni statystyki mówiące o tak dużej liczbie uczniów czytających bezrozumnie? – chyba nie.

Inaczej wygląda praca z dziećmi młodszymi: nauczyciel ma możliwość wyboru tekstów. Nie dobiera trudnych utworów. Zadając do domu dla utrudnienia czytanek, zazwyczaj dzielę ją na 3–4 części; wiem, że krótsze opowiadanie jest łatwiejsze do zrozumienia.

Zrozumienie czytanego tekstu należy doskonalić przez wszystkie lata nauki, stosując różnorodne ćwiczenia towarzyszące czytaniu zarówno cichemu, jak i głośnemu. Ciche czytanie musi być zawsze kontrolowane. Tylko w ten sposób wyrobimy u uczniów przyzwyczajenie do uważnego czytania.

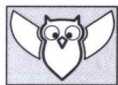
Jolanta Michalak

nauczyciel nauczania zintegrowanego
SP Żuków

PRACA Z UCZNIEM DYSLEKTYCZNYM NA LEKCJACH MATEMATYKI

To, jak pracuję z dzieckiem dyslektycznym, uzależnione jest od tego, które analizatory są słabe, a które silniejsze. Już na pierwszych spotkaniach można zauważyć dzieci, które mylą cyfry i litery o podobnych kształtach, np.: 2 i 5, 6 i 9, 69 i 96. Mamy tu do czynienia z zaburzoną percepcją wzrokową. Praca z takim uczniem dyslektycznym wymaga stałej kontroli zapisu w zeszyte. Konieczne jest zatem, aby uczeń siedział w ławce blisko nauczyciela. Bardzo często zadaję do domu odwzorowywanie narysowanych przeze mnie kształtów i cyfr. Efekty tej pracy widoczne są po upływie kilku miesięcy.

Uczniowie ze słabą percepcją wzrokową mają też problemy z zapamiętywaniem symboli i wzorów. Nie wystarczy więc, aby materiały pomocnicze w formie tablic znajdowały się w widocznym miejscu. Należy bardzo często wypowiadać głośno stosowane w danym temacie wzory. Najwięcej problemów pojawia się jednak przy realizacji materiału z geometrii. Rysunki są niekompletne, figury nie zachowują swoich kształtów. Praca ta staje się jednak przyjemna i łatwa, jeżeli uczeń korzysta z przygotowanych przez nauczyciela szablonów. Duże znaczenie ma zachowanie tego samego koloru dla danej figury, bez względu na jej

wielkość (np.: wszystkie kwadraty są czerwone, a trójkąty żółte).

Ponieważ wszystkie teksty sprawdzianów i testów uczniowie otrzymują na kartkach, nie wolno zapomnieć o odczytaniu na głos treści zadań uczniom dyslektycznym. Najefektywniejsze jest odczytywanie zadania po wykonaniu obliczeń do poprzedniego (nie czytamy od razu całości tekstu).

Proste polecenia dotyczące geometrii, np. narysuj koło o danym promie-

niu, dla ułatwienia kojarzę z tym, co nas otacza. Geometria przełożona na życie jest bardziej zrozumiała, a więc łatwiejsza do wykonania. Dlatego bardzo ważne jest przygotowanie dodatkowych pomocy.

Podsumowując – aby łatwiej i efektywniej pracowało się z uczniem dyslektycznym na lekcjach matematyki, należy pamiętać o dodatkowych pomocach, o stałym kontakcie w czasie lekcji z danym uczniem (a więc siedzi

on w pierwszej ławce), o możliwości korzystania z kalkulatora, o mniejszej liczbie działań arytmetycznych na lekcji ze względu na trudności w przepisywaniu, o wydłużeniu czasu pracy, o dzieleniu zadania na etapy, a przede wszystkim o docenieniu wysiłku i pracy ucznia i niewyrywaniu go do rozwiązywania zadań przy tablicy.

Iwona Rybak

Szkoła Podstawowa nr 16

W dniu 22 kwietnia 1997 roku Ministerstwo Edukacji Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej zawarło umowę z Urzędem do Spraw Atmosferycznych i Oceanicznych USA w sprawie realizacji Programu GLOBE w Polsce.

W dniu 17 lipca 1997 r. MEN powołało Centrum Informacji o Środowisku UNEP/GRID Warszawa na koordynatora Programu GLOBE w Polsce (UNEP jest agendą ONZ).

Program GLOBE (Global Learning and Observations to Benefit the Environment) jest międzynarodowym programem, który skupiając uczniów i nauczycieli umożliwia poznawanie globalnych problemów środowiska. W ramach Programu w 84 krajach świata funkcjonuje sieć około 7000 szkół badających problemy ekologiczne środowiska i dzielących się informacjami z tego zakresu z całą międzynarodową społecznością. Działania te prowadzone są pod kierunkiem specjalnie przeszkolonych dla potrzeb Programu nauczycieli, utrzymujących ścisły kontakt z koordynatorem krajowym, który jest odpowiedzialny za zarządzanie Programem, za pomoc merytoryczną i organizacyjną.

Wytypowane szkoły wykonują pomiary wybranych wskaźników klimatycznych, hydrologicznych i glebowych oraz przeprowadzają obserwacje dotyczące pokrycia terenu i sezonowości szaty roślinnej.

Otrzymane wyniki wprowadzane są na specjalne formularze i przesyłane Internetem do centrali GLOBE w Wa-

GLOBE W SZKOLE EDUKACJA EKOLOGICZNA

szynngtonie, gdzie wykonuje się opracowania zbiorcze dla całego świata.

Zespół Szkół nr 2 w Koszalinie, przy ul. Jedności 9, znalazł się w pierwszej grupie szkół, które rozpoczęły realizację Programu GLOBE w Polsce.

Po wstępnym szkoleniu koordynatorów szkolnych w Dębem, w sierpniu 1997 r., rozpoczęliśmy szukanie sponsorów na zakup sprzętu. Zdecydowaliśmy, że najszybciej uda się nam zgromadzić sprzęt do badań stanu atmosfery.

Korzystamy również z merytorycznej pomocy pracowników Stacji Meteorologicznej IMiGW, Inspekcji Ochrony Środowiska oraz Miejskich Wodociągów i Kanalizacji w Koszalinie. Przy wyborze miejsca na szkolną stację GLOBE pomagał nam meteorolog z lotniska wojskowego w Zegrzu. Miejsce to nie w pełni odpowiada wymogom, gdyż jest osłonięte drzewami, ale w promieniu kilku kilometrów od szkoły brak jest otwartych miejsc, które można byłoby wykorzystać, a bardzo ważne jest, aby odczyty meteo były wykonywane codziennie, w słoneczne południe, bez większej kolizji z zajęciami lekcyjnymi.

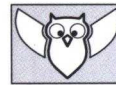

Przed rozpoczęciem pomiarów uczniowie kilkakrotnie byli na wycieczce i zajęciach na stacji meteorologicznej w Koszalinie, gdzie zapoznawali się z metodami pomiarów i działaniem sprzętu.

Pomiary stanu atmosfery rozpoczęto 8 września 1998 r. Początkowo była mierzona tylko temperatura, wysokość i pH opadów oraz stan zachmurzenia i rodzaje chmur, ale po uzupełnieniu sprzętu mierzymy również ciśnienie i wilgotność powietrza, a także stan pokrywy śnieżnej. Okazało się, że niektóre pomiary wykonywaliśmy tylko my, i nawet nie było na nie miejsca w meldunkach, ale od roku 2001 uwzględniono to jako badania dodatkowe.

W programie na początku brali udział uczniowie z różnych klas liceum, w wieku od 15 do 18 lat, a od stycznia 2000 roku doszli do zespołu uczniowie z klas gimnazjum. Grupa GLOBE liczy przeciętnie około 25 uczniów z różnych klas. Część robi pomiary, a kilku opracowuje dane i przesyła je do Waszyngtonu.

Początkowo odczyty były wykonywane tylko w dni zajęć lekcyjnych; od

września 1999 r. również w soboty i niedziele, a po feriach zimowych 2000 roku rozpoczęliśmy codzienne badania jako jedyna szkoła w Polsce. Nie przerwaliliśmy pomiarów nawet pomimo kilkukrotnego całkowitego zniszczenia sprzętu na naszej stacji, łącznie ze spaleniem klatki meteorologicznej 13 października 2001 r. Zmuszeni byliśmy pracować na awaryjnym amatorskim sprzęcie.

Dane do Waszyngtonu przesyłane są co kilka dni, ponieważ dosyć często mamy kłopoty z połączeniem (łącznie telefoniczne) i nadawanie meldunków dziennych trwa bardzo długo.

Co miesiąc wykonuje się komputerowy wydruk codziennych danych meteo z badań naszej stacji GLOBE oraz mapy obrazujące aktualny stan pogody w Polsce, z uwzględnieniem naszych danych. Mapy najczęściej sporządzane są dla ostatniego dnia miesiąca lub wówczas gdy wystąpiły jakieś nietypowe dla Koszalina zjawiska atmosferyczne, np. śnieżyce lub upały.

Wydruki z badań i mapy prezentowane są w gablocie na korytarzu szkolnym. Próbowemy również robić analizy danych i porównywać je z materiałami z wieloletnia klimatycznego dla Koszalina. Dane z naszych badań będziemy publikować na szkolnej stronie internetowej: www.zs2.koszalin.pl.

Od niedawna rozpoczęliśmy wstępne cotygodniowe badania wody w rzece Dzierżęcince oraz oznaczanie gleb w rejonie naszej szkoły. Doraźnie chcemy badać czystość niektórych jezior w pobliżu Koszalina.

Nie wszystkie szkoły podjęły badania, sporo pracuje niesystematycznie, a podstawową przyczyną jest najczęściej brak sprzętu i sponsorów, którzy chcieliby i mogli sfinansować jego zakup. My działamy bez przerw dzięki niezawodnym przyjaciółom – dobroczyńcom.

Praca uczniów jest wysoko oceniana zarówno w centrali GLOBE, jak i przez koordynatora krajowego.

W kwietniu 2000 r. Zespół Szkół nr 2 w Koszalinie jako jedna z kilku szkół w Polsce otrzymał Certyfikat udziału w Programie GLOBE.

Na ręce dyrektora szkoły, mgr. Andrzeja Klasickiego, kilkakrotnie od 1999 r. przychodziły podziękowania z Waszyngtonu za wykonanie dużej liczby pomiarów (np. w kwietniu 2001 r. ponad 6000) – z podkreśleniem roli tego typu badań dla nauki w skali globalnej.

Dwukrotnie, w czerwcu 2000 r. – w Pińczowie, i 2001 r. – w Warszawie, uczniowie z ZS nr 2 brali udział w ogólnopolskich seminariach, prezentując wyniki swojej pracy i dzieląc się

doświadczeniami z innymi uczestnikami Programu. Bardzo wysoką ocenę uzyskały analizy porównawcze danych z monitoringu atmosfery. Podczas zawodów zespół z Koszalina zajął pierwsze miejsce w interpretowaniu zdjęć lotniczych i satelitarnych oraz orientacji w terenie z użyciem GPS.

Szkolna stacja meteorologiczna w Zespole Szkół nr 2 jest otwarta dla uczniów ze wszystkich szkół Koszalina – po uprzednim zgłoszeniu można ją zwiedzać i zapoznawać się z metodami pomiarów i przyrządami oraz z wynikami badań.

Stacja GLOBE jest również „poligonem doświadczalnym” dla nauczycieli geografii i przyrody. W oparciu o sprzęt pomiarowy oraz materiały powstające w trakcie realizacji Programu w ZS nr 2 odbywają się prowadzone przez Centrum Edukacji Nauczycieli w Koszalinie warsztaty z zajęć terenowych dla nauczycieli geografii oraz ćwiczenia i zajęcia terenowe na studiach podyplomowych i kursach kwalifikacyjnych dla nauczycieli przyrody. W trakcie zajęć wykorzystywane są materiały dotyczące wszystkich dziedzin objętych zakresem wchodzącym w skład zainteresowań Programu GLOBE.

Maria Gwizdała-Czekałowska

Urszula Czyżewska

Zespół Szkół nr 2 w Koszalinie

„MAMO, ZAŁATW MI ZWOLNIENIE Z WF-U”

Dlaczego uczniowie szkół średnich tak często przynoszą zwolnienia lekarskie z zajęć wychowania fizycznego? Postaram się odpowiedzieć na to pytanie, szukając przyczyn u źródła.

Siedemnaście lat uczę wychowania fizycznego w jednym z szczecińskich liceów. Uwielbiam tę pracę i bardzo kocham młodzież. W szkole czuję się jak przysłowiowa ryba w wodzie. Wykształciłam się w tym kierunku, dlatego że moi nauczyciele zarówno w szkole podstawowej, jak i w liceum potrafili rozbudzić we mnie zamiłowanie do wychowania fizycznego. Byli

wymagający, a jednocześnie serdeczni, pogodni i, co najważniejsze, zawsze uśmiechnięci. Dni, w których było wychowanie fizyczne, były najpiękniejszymi dniami w szkole. Nawet gdy coś przykrego wydarzyło się na innych lekcjach, to na wf. zapominało się o tym. Wszyscy chętnie ćwiczyli i rzadko kiedy ktoś zwalniał się z lekcji.

Gdzie więc leży przyczyna obecnej sytuacji?

Bardzo często rozmawiam z uczniami i próbuję znaleźć odpowiedź na to pytanie. Jedną z przyczyn – według opinii uczniów – jest sposób postępowania nauczycieli wychowania fizycz-

nego w szkołach podstawowych. Zdaje się, że wyśmiewają się oni na forum klasy z uczniów mniej sprawnych czy na przykład otyłych. Moim zdaniem, jest to postępowanie wysoce nie stosowne, nie licujące z pracą pedagoga, którym jest, a w każdym bądź razie powinien być, każdy nauczyciel.

Inną przyczyną są zbyt rygorystyczne i bezwzględne wymagania. Dotyczy to zarówno szkół podstawowych, jak i ponadpodstawowych. Jest przecież tyle możliwości, żeby obiektywnie ocenić ucznia z kultury fizycznej. Nie każdy przecież jest od urodzenia wybitnym sportowcem.

Przyjrzyjmy się uczniowi nieco dokładniej: czy chętnie ćwiczy na lekcjach, czy jest zawsze przygotowany do zajęć, czy robi postępy itp.? Właśnie stosunek do przedmiotu i wynikające z niego obowiązki powinny być podstawą do oceny ucznia z wychowania fizycznego. Jest to pierwszy i chyba najważniejszy warunek, którego spełnienie gwarantuje, że uczniowie będą chętnie przychodzić na lekcje i brać w nich czynny udział.

Poza tym popracujmy nad naszą postawą. Zawsze nas uczono, że poprawę sytuacji należy zacząć od siebie. Oczywiście, to, co piszę, odnosi się do niewielkiej grupy nauczycieli, ale czasami trzeba sobie to wprost powiedzieć. Uśmiechajmy się do uczniów, miejmy w zanadrzu dobre słowo dla nich i nigdy nie odwracajmy się, gdy proszą nas o pomoc. Nie faworyzujemy tych bardzo sprawnych, ale chwalmy tych najmniej sprawnych za najdrobniejsze nawet postępy. Spróbujmy właśnie ich zachęcić do pracy nad sobą. Efekty po kilku latach pracy na pewno będą zadowalające.

Intencją mojego artykułu nie jest krytykowanie czy gloryfikowanie nauczycieli. Chcę tylko zasygnalizować problem zwolnień lekarskich z wychowania fizycznego i spróbować znaleźć sposób, aby było ich jak najmniej.

Musimy sobie uzmysłowić, że przeciętny uczeń chce poznać na lekcjach wychowania fizycznego jak najwięcej dyscyplin sportowych, oczywiście w miarę możliwości warunków szkoły. Postarajmy się, aby nasze lekcje były ciekawe i interesujące. Nie „produkuj-

my” na siłę sportowców. Wyczynem zajmijmy się na zajęciach dodatkowych, pozalekcyjnych. Zróbmy wszystko, aby uczeń wychodził z naszych zajęć zawsze uśmiechnięty. A jeżeli po kilku latach pracy znajdą się uczniowie, którzy postanowią studiować na kierunku „wychowanie fizyczne”, to będzie nasz wielki sukces.

Zapytacie w tym miejscu, ilu moich uczniów wybrało ten kierunek studiów? Z ogromną radością i dumą odpowiem, że czterem.

Myślę, że jeszcze jedno zjawisko może być dowodem na to, że nasze założenia dydaktyczne i wychowawcze były realizowane właściwie. Mianowicie fakt odwiedzania nas, nauczycieli, przez absolwentów. Te spotkania dostarczają zawsze wiele satysfakcji i zadowolenia.

Pracuję zawodowo 28 lat, a z wychowawczynią ze szkoły podstawowej i nauczycielką wychowania fizycznego z liceum również przyjaźnię się do dnia dzisiejszego. To chyba świadczy o tym, że moje spostrzeżenia, przynajmniej częściowo, były trafne.

Małgorzata Kniec

nauczyciel WF V LO w Szczecinie

Dość powszechnym zwyczajem uczniów niemal całej Polski stało się świętowanie Pierwszego Dnia Wiosny. W tym dniu znaczna część młodzieży szkolnej uczestniczy w koncertach muzycznych, spotkaniach, happeningach, festynach – w przeróżnych imprezach organizowanych przezwyczajnie poza szkołą.

W II Liceum Ogólnokształcącym im. Mieszka I w Szczecinie od kilku już lat w tzw. dniu wagarowicza uczniowie „bawią się w teatr” – są organizatorami i uczestnikami konkursu teatralnego, konferansjerami, jurorami, widzami. W auli szkolnej, zamienionej na czas trwania przeglądu spektakli uczniowskich w wielką salę teatralną, jest zazwyczaj bardzo tłoczno, mimo że impreza rozpoczyna się po długiej przerwie i trwa do późnych godzin popołudniowych, a widzami mogą być przede wszystkim uczniowie tych klas, których przedstawiciele występują w danym dniu ze swoimi inscenizacjami.

Uczniowie „Pobożniaka” polubili chyba swój przegląd teatralny, o czym świadczy fakt, że pierwotna formuła jednodniowego konkursu przeobraziła się w dwudniowy ogólnoszkolny Wielki Przegląd Małych Form Teatralnych.

W tym roku szkolnym miała miejsce siódma już edycja Przeglądu – ogólnoszkolnej imprezy kulturalnej aktywizującej

Wielki Przegląd małych form teatralnych w „Pobożniaku”

jącej twórczo uczniów niemal wszystkich klas i współtworzącej tradycję naszej szkoły.

Imponujący jest wkład pracy i zaangażowanie uczniów klasy, która przez kilka miesięcy w danym roku szkolnym realizuje to przedsięwzięcie: muszą m.in. pozyskać sponzorów, opiekunów medialnych, propagować ideę przeglądu, zachęcić uczniów innych klas do uczestnictwa, zaadaptować aulę na salę teatralną, wypożyczyć z teatrów szczecińskich sprzęt i stroje, zaprosić jurorów i przeprowadzić trwający dwa dni konkurs teatralny.

Od pierwszej edycji Przeglądu młodzież potrafiła pozyskać zainteresowanie i opiekę lokalnych mediów (m.in. TVP Szczecin, Polskie Radio Szczecin, Kurier Szczeciński, Głos Szczeciński, Gazetę Wyborczą, Radio FMF FM, Radio Plus), a także nawiązała współpracę z wieloma instytucjami kulturalnymi (m.in. Teatrem Współczesnym, Ope-

ra i Operetką, Stowarzyszeniem Teatru Kana, Teatrem Karton przy DK „Słowianin”, Klubem 13 Muz, Towarzystwem Kultury Teatralnej w Szczecinie).

Aktorzy i dziennikarze szczecińscy dodają splendoru naszej szkolnej imprezie, zasiadając w jury. Od kilku lat w komisji konkursu uczestniczy pani Maria Bakka-Gierszanin, zasłużona aktorka Teatru Współczesnego; tegoroczny przegląd uhonorował swą obecnością (przez cały czas trwania imprezy) pan Mirosław Grzegorzczak, prezes Towarzystwa Kultury Teatralnej. Obecność tak szacownych osób mobilizuje młodzież do szczególnej dbałości o poziom inscenizacji, inspirowanie do twórczych i oryginalnych rozwiązań.

Przedstawiony powyżej przegląd teatralny został zakwalifikowany do finału Ogólnopolskiego Konkursu „Młodzieżowe Przedsięwzięcia – IDEAL 2000”, do którego komisja kwalifikacyjna wyłoniła dwanaście inicjatyw z całej Polski (wysoka ocena udziału uczniów w tym konkursie wyrażona została w listach gratulacyjnych).

Oprócz rozwijania umiejętności organizacyjnych, zainteresowań humanistycznych i kulturalnych nie mniej ważne jest kształtowanie postaw i wartości wychowanków. Z inicjatywy uczennicy Agnieszki Pożarowskiej klasa (humanistyczno-menedżerska III „a”) nawiązała współpracę z Fundacją Urszuli Jaworskiej i w ramach przeglądu teatralnego realizowała akcję propagowania wiedzy na temat przeszczepu szpiku w celu zainteresowania potencjalnych dawców. Oprócz opracowanych przez uczniów plakatów oraz informatorów i ulotek Fundacji przedstawiony został autorski spektakl uczniów klasy III „a” poświęcony tej tematyce.

Sądzę, że doświadczenia i przeżycia uczniów związane z przygotowaniem Przeglądu i rozwijaniem humanistycznych i artystycznych zainteresowań uczynią z nich aktywnych odbiorców kultury.

Danuta Łuczak

nauczyciel języka polskiego
II LO w Szczecinie

Ważna lekcja wychowawcza TRZY RELIGIE A JEDEN BÓG

Bardzo często mówi się, że polska szkoła uchyla się od wychowywania młodzieży, ograniczając się do dydaktyki. Ten sąd, jakże niesłuszny, obraża wielu nauczycieli i wiele szkół, w których kwestie wychowawcze są bardzo ważne. Na przykładzie naszej szkoły (Zespół Szkół im. Władysława Broniewskiego w Świdwinie) mogę powiedzieć, że w Programie Wychowawczym jest wiele zadań, które stawiają przed nauczycielem obowiązek wychowywania młodzieży w duchu zakorzenienia się w dziedzictwie kultury europejskiej, kształtowania postaw otwartości i tolerancji. Równie ważny jest ekumenizm w XXI wieku, bo jak się okazuje, wojny religijne nie skończyły się w średniowieczu, a „święta wojna” ogłoszona przez niektórych ortodoksyjnych wyznawców islamizmu zaczyna zagrażać pokojowi na świecie.

25 września 2001 r. w liceum św. dwińskim odbyło się niezwykle ważne, a przy tym sympatyczne, spotkanie uczniów starszych klas z Rabinem Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Warszawie i Łodzi, Michaeliem Schudrichem, księdzem profesorem Michałem Czajkowskim, biskupem Kościoła Zielonoświątkowego Dawidem Kuliniem oraz pastorem Adamem Ciucką. Przy-

byli też liczni goście zaproszeni na uroczystość odsłonięcia tablicy pamiątkowej na cmentarzu żydowskim. Wśród nich był nauczyciel z Niemiec z młodzieżą, która porządkowała cmentarz oraz niemieccy Żydzi, dawni mieszkańcy Świdwina, aktualnie mieszkający w RFN. Szczególnie wzruszające było spotkanie ze szkołą tych, którzy do niej uczęszczali przed wojną.

Młodzież mogła się zapoznać z tymi elementami trzech wyznań, które je łączą. Jak się okazało, jest ich niewiele. Mówił o tym przepięknie ksiądz profesor Michał Czajkowski, a jego wypowiedź uzupełnił biskup Kulini. Michael Schudrich natomiast wyjaśnił, dlaczego on, mieszkaniec Nowego Jorku, jest rabinem Warszawy i Łodzi, co oznacza słowo „cyces”, dlaczego Żydzi kiwają się podczas modlitwy, jakie warunki należy spełnić, by zostać rabinem, dlaczego ortodoksyjni wyznawcy judaizmu noszą pejsy itd.

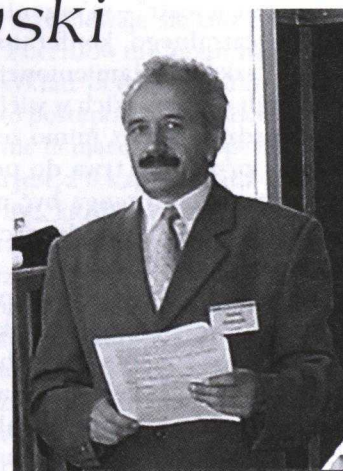
Takie lekcje wychowawcze, bo spotkanie miało taki charakter, powinny odbywać się częściej, tym bardziej że nienawiść, nietolerancja czy akty agresji wobec „innych” są na ogół wynikiem niewiedzy.

Lucyna Dziewiatowska

wicedyrektor Zespołu Szkół w Świdwinie

Sylwetki Andrzej Grabowski

Pan Andrzej Grabowski jest związany ze Szczecinkiem od „zawsze”. Na dobre i złe. Tu odnosił i odnosi sukcesy, tu poznał gorycz porażki. Życie zawodowe dzieli na dwie części. Do roku 1992 był trenerem lekkoatletyki i uczył w „kolejówce” WF-u. Szkoła była niewielka, kształciło się w niej raptem 250 uczniów, ale dzięki panu Andrzejowi liczyła się na sportowej mapie byłego województwa koszalińskiego: m.in. dwukrotnie zajęła pierwsze miejsce w klasyfikacji generalnej Koszalińskiej Olimpiady Młodzieży. Także praca w klubie sportowym przy-

nosiła efekty. Jego wychowankowie zdobyli 30 medali na Mistrzostwach Polski Juniorów w Lekkiej Atletyce, reprezentowali Polskę na imprezach międzynarodowych. Największy sukces to 14. miejsce Jarosława Cichockiego na Mistrzostwach Świata Juniorów w Biegach Przelajowych w Stavanger. Jest to najlepszy wynik polskiego zawodnika w historii tych mistrzostw.

Niestety, w 1992 r. Andrzej Grabowski odczuł na własnej skórze skutki przemian społeczno-gospodarczych w Polsce – szkołę kolejową zamknięto, a za pracę w klubie zaproponowano mu wynagrodzenie w wysokości 50 złotych miesięcznie. Nie bez żalu postanowił przekwalifikować się i zostać nauczycielem matematyki.

Początki były trudne. Pan Andrzej wspomina:

– Praca nauczyciela wychowania fizycznego przebiega w zupełnie innych warunkach. Na pierwszych lekcjach matematyki dzieci biegały po klasie, puszczały samolociki, jadły kanapki – a ja w tych warunkach musiałem prowadzić zajęcia.

Nie zalał się. Pomogła mu – jak sam twierdzi – wiedza ze sportu.

– Zacząłem organizować konkursy i zabawy, motywowałem do nauki.

Wkrótce stwierdziłem, że dzieci liczą coraz sprawniej i są chętne do rozwiązywania skomplikowanych zadań matematycznych. Wiele czasu poświęciłem na nauczanie tabliczki mnożenia w formie zabawowej.

Obserwacje i doświadczenia zaowocowały w 1996 r. pomysłem kart matematycznych „Tabliczka mnożenia”. Talia składa się ze 110 kart – czarnych i czerwonych. Na kartach czarnych występuje mnożenie dwóch liczb (np. $7 \times 8 = 8 \times 7$), a na czerwonych wyniki mnożenia (np. 56). Do tej pory Andrzej Grabowski opisał do nich ponad 70 scenariuszy gier.

Karty szybko zyskały zwolenników. Na tyle licznych, że w 1998 r. zorganizowano w Szczecinku I Mistrzostwa Polski w Tabliczce Mnożenia. W zawodach wzięło udział 250 dzieci z 29 szkół podstawowych z całego kraju. W ubiegłym roku w IV edycji zawodów uczestniczyło już 380 uczniów z 49 szkół. W ramach mistrzostw dzieci grają w „Olimpijczyków”, „Krzyżaka”, „Prymusa”, „Szeryfa”, „Piłkarza matematyka”, „Królową skakanki”, „Trzy życia” oraz „Liliputa i olbrzyma”. Więcej informacji o mistrzostwach można uzyskać na stronie internetowej: <http://mistrztabliczki.prv.pl>.

Pan Andrzej, choć jest już na emeryturze, nie narzeka na nudę. Niedawno opracował i wypuścił na rynek karty matematyczne dla sześć- i siedmioletków „Dodawanie i odejmowanie”. Z jego inicjatywy powstało we wrześniu ub. roku Stowarzyszenie „Euromatematyk”.

Marzeniem pana Andrzeja jest zorganizowanie Międzynarodowych Mistrzostw Polski w Tabliczce Mnożenia. Mrzonka emeryta ze Szczecinka? Chyba nie, skoro karty matematyczne znajdują już nawet w Republice Demokratycznej Kongo.

Wiesław Lewon

Rok szkolny 2001/2002 dla Zespołu Szkół Gastronomicznych im. M. Reja w Szczecinie, popularnie zwanego „gastronomikiem”, pozostanie rokiem złotego jubileuszu. Szkoła powstała we wrześniu 1951 r. jako jednooddziałowe Technikum Gastronomiczne Ministerstwa Handlu Wewnętrznego. Pierwsi absolwenci, 13 osób, opuścili szkołę w 1955 r. W okresie 50-lecia szkoła przechodziła różne koleje losu, stale się jednak rozwijała, umacniała organizacyjnie, doskonaliła swoją bazę. Różne typy szkół wchodzących w skład Zespołu ukończyło 17 575 absolwentów na poziomie średnim lub zasadniczym w 27 zawodach, wśród których dominują: technolodzy żywienia, kucharze, kelnerzy, aparatowcy przetwórstwa mięsa, cukierni-

ZŁOTY JUBILEUSZ SZCZECIŃSKIEGO „GASTRONOMIKA”

cy, piekarze, ciastkarze, technolodzy przetwórstwa mięsa.

W skład Zespołu wchodzi:

- Technikum Gastronomiczne,
- Technikum Przemysłu Spożywczego,
- Technikum Hotelarskie,
- Liceum Zawodowe,
- Liceum Techniczne,
- Zasadnicza Szkoła Gastronomiczna,
- Zasadnicza Szkoła Spożywcza.

W ostatnich latach preferowane są zawody umożliwiające uzyskanie średniego wykształcenia, a mianowicie:

- technik żywienia i gospodarstwa domowego,

- technik usług gastronomicznych,
- technik technologii żywności,
- technik hotelarstwa,
- kelner,
- kucharz.

Na poziomie zasadniczym kształcimy cukierników i operatorów maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego, a okresowo także piekarzy. Tradycje edukacji gastronomiczno-spożywczej towarzyszą szkole niemal od momentu jej powstania. Okoliczność ta sprzyja systematycznemu tworzeniu i unowocześnianiu bazy dydaktycznej oraz pozyskiwaniu kompetentnych i profesjonalnych nauczycieli przedmiotów

Wizytówką szkoły jest Olimpiada Wiedzy o Żywnieniu

zawodowych. Dzięki temu dysponujemy nowoczesnymi pracownikami: technologii gastronomicznej, analizy spożywczej, cukiernictwa, obsługi konsumenta i informatyki. Bogaty jest, liczący prawie 40 tys. woluminów, księgozbiór biblioteki szkolnej.

W gronie pedagogicznym przeważają ludzie młodzi, stale doksztalcający się i doskonaliący swoją wiedzę i umiejętności: 24 osoby ukończyły studia podyplomowe, a 33 uczestniczy w różnych formach podwyższających kwalifikacje.

Chlubą szkoły są indywidualne i zespołowe osiągnięcia uczniów w olimpiadach, turniejach i zawodach. Najwyższą rangę ma Ogólnopolska Olimpiada Wiedzy o Żywnieniu. Każdego roku startujący w niej uczniowie Tech-

nikum Gastronomicznego uzyskują pozycję laureatów; w 1997 r. zajęli I i IX miejsce, w 2000 – I i IV, w 2001 – II i VII. Na szczególne wyróżnienie zasłużył Daniel Haluch, obecnie już absolwent, który w roku 2000 zajął I miejsce, a w 2001 drugie. Jeśli uświadomimy obie, że w Olimpiadzie bierze udział kilka tysięcy uczestników, to sukces w niej odniesiony ma wyjątkową wymowę.

Również uczniowie szkoły zasadniczej uczestniczący w Ogólnopolskim Turnieju na Najlepszego Ucznia w Zawodzie Kucharz i Ciastkarz odnoszą sukcesy. Każdego roku dwóch naszych kucharzy w krajowej edycji Turnieju zajmuje miejsca w pierwszej dziesiątce.

Szkoła nie tylko „zawodem stoi”. Uczniowie rozwijają również swoje za-

interesowania humanistyczne, informatyczne, plastyczne, językowe i sportowe; uczestniczą w pracy kół zainteresowań, startują i odnoszą sukcesy indywidualne i zespołowe w zawodach sportowych, konkursach i turniejach organizowanych przez miejskie i wojewódzkie instytucje i organizacje.

Już po raz drugi Zespół Szkół Gospodarczych w Szczecinie został zamieszczony w Rankingu Edukacyjnym szkół średnich w Polsce. Znajdujemy się wprawdzie na pozycji dość odległej, lecz przyjmujemy ten fakt z satysfakcją, gdyż jesteśmy jedyną szczecińską szkołą zawodową, która do tego rankingu została zakwalifikowana.

Dokonane w ostatnim czasie zmiany koncepcji kształcenia pogimnazjalnego tworzą szansę utrzymania w Zespole Szkół Gospodarczych dotychczasowego kierunku edukacji zawodowej, poszerzając ją o ofertę liceum ogólnokształcącego i liceum profilowanego o nachyleniu profilowym gastronomicznym i spożywczym.

W bieżącym roku szkolnym pojawiła się w zakresie edukacji zawodowej bardzo atrakcyjna dla uczniów możliwość współpracy z Niemcami, którą staramy się maksymalnie wykorzystać.

Pragniemy utrzymać wysoki poziom świadczonych przez szkołę usług gastronomicznych, by, podobnie jak dotychczas, opinie o realizowanych usługach zawierały stwierdzenia: „kunszt kulinarny i profesjonalizm”, „doskonała, ujmująca i kulturalna obsługa gości”.

Edward Pokora

dyrektor ZSG w Szczecinie

Wystawa „Uzależnienia – programy i metody terapii” jest kontynuacją programu wspierania nauczycieli realizujących ścieżki edukacyjne, opracowanego przez Pedagogiczną Bibliotekę Województwa Zachodniopomorskiego im. Heleny Radlińskiej w Szczecinie.

Po wystawach: „Prawa człowieka”, „Prawa dziecka” oraz „Ekologia – obecne i następne pokolenia” jest to czwar-

DYDAKTYCZNA WYSTAWA

„UZALEŻNIENIA – PROGRAMY I METODY TERAPII”

ta ekspozycja, której scenografię opracowałem. Ta ostatnia ma szczególny charakter, ilustruje bowiem trudny problem cywilizacyjny – uzależnienia. Właśnie ilustruje, a nie objaśnia. Wycho- dzę bowiem z założenia, że dobrze

skonstruowana ilustracja może wzbudzić respekt, refleksję i chęć skorygowania swojego działania.

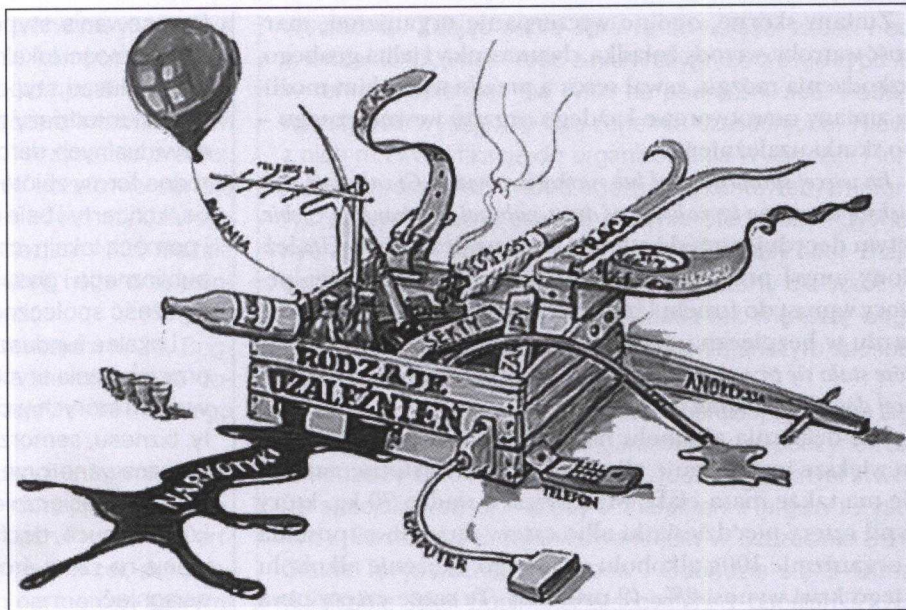
Wystawa zapoznaje zwiedzających z pojęciami i typami uzależnień, ogólnymi i praktycznymi założeniami wy-

branych programów profilaktycznych. Pozwala dotrzeć do wybranych instytucji, organizacji i stowarzyszeń zajmujących się problemami uzależnień, także poprzez telefony zaufania. Prezentuje bogaty zbiór wydawnictw i publikacji zajmujących się problematyką uzależnień. Zakładamy, że ekspozycja „Uzależnienia – programy i metody terapii” wykorzystana będzie przez nauczycieli, którym los uzależnionych jest ponad wszystko bliski. *Mamy nadzieję, że tych, którzy czują się zagubieni, bezradni i przerażeni, przede wszystkim jednak nie wiedzą, w jaki sposób rozmawiać z wychowankami o uzależnieniach oraz jak ich chronić w obliczu dramatycznie rosnących zagrożeń, ta wystawa zainspiruje do skutecznych działań dydaktycznych – czytamy w katalogu wystawy.*

Organizatorzy wystawy dysponują więc materiałem dydaktycznym w postaci surowej mapy pamięci, a prowadzący zajęcia może wykorzystać ją stosownie do okoliczności. Bogaty zbiór literatury, materiałów poglądowych, broszur oraz plansz, pieczołowicie zgromadzony przez pracowników zbiorów specjalnych Biblioteki, jest przygotowany jako pomoce dydaktyczne do prowadzenia lekcji na wystawie. Mogą to być zajęcia z uczniami klasy VI SP, klasami gimnazjalnymi, licealistami, studentami; nauczycielami i rodzicami.

Jedną z istotnych przyczyn uzależnienia jest brak możliwości dostosowa-

wania się jednostki do oczekiwań otoczenia, co w konsekwencji wywołuje lęk, prowadzący do stresu. Likwidacja stresu poprzez stosowanie używek może spowodować uzależnienie. Nazywano to *spiralą stresu*. Przedstawiam ją na wystawie jako wir wciągający narkomana w głębiny uzależnienia.

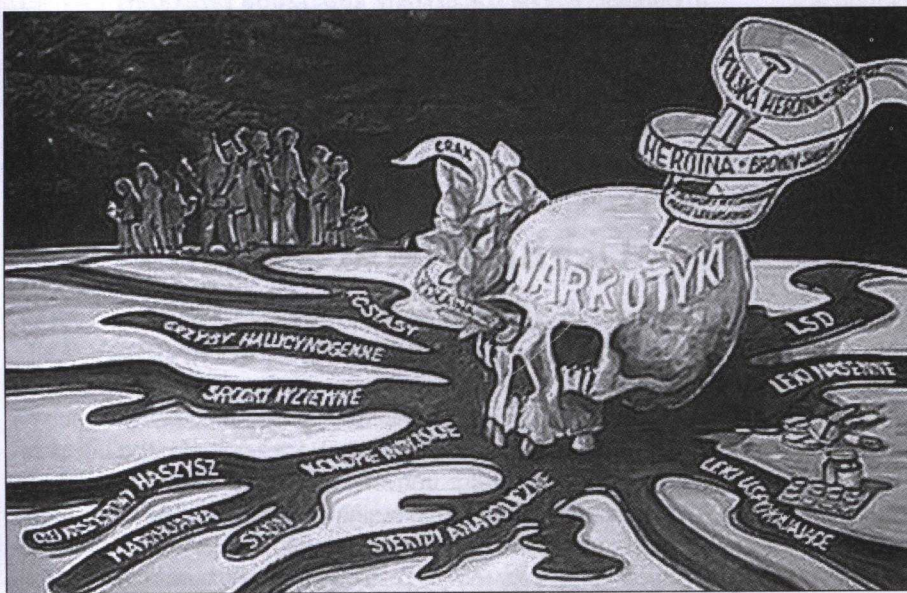
Narkotyk jest tu tylko hasłem, które można zastąpić dowolnym uzależnieniem. W każdym przypadku spirala jest podobna:

- Odkrycie narkotyku jako sposobu na zmniejszenie lęku.
- Branie narkotyku w każdej sytuacji lękowej.

- Spostrzeżenie, że bez narkotyku trudno wytrzymać.
- Narkoman wyciąga wniosek: *narkotyk pomaga mi znieść lęk, bez niego nie byłbym w stanie wytrzymać tego wszystkiego.*
- Utrata zaufania do siebie samego.
- Unikanie sytuacji trudnych.
- Całkowita izolacja.
- Chaos i przeświadczenie, że spokój wraca jedynie dzięki narkotykom.
- Coraz więcej narkotyków.

Ważnym problemem jest takie przedstawienie znanych dotąd narkotyków, aby jednocześnie budować ich negatywny obraz. Zastosowałem więc graficzny obraz czaszki, która jest symbolem śmierci i zwiastuje zło, przemoc oraz nieszczęście. Wyciekająca z niej brunatna ciecz tworzy ścieżki kolejnej mapy pamięci. Przestrzeń tej mapy, ciemne niebo i grupka młodzieży sprzedającej dzieciom działki narkotyków podkreślają powagę sytuacji. Szczególnie zaakcentowałem polską heroinę, której wytwarzanie jest stosunkowo łatwe, kojarzy się ze strzykawką, a skutki jej zażywania są katastrofalne.

Tę mapę należy rozwijać podczas warsztatów z nauczycielami lub z rodzicami. Budowanie mapy powinno się odbywać w grupach, z zastosowaniem takich metod, jak plakat lub śnieżna kula.

Zmiany skórne, ogólne wyczerpanie organizmu, marskość wątroby, wrzody żołądka, dwunastnicy i jelita grubego, uszkodzenia mózgu, zawał serca a przede wszystkim możliwe zmiany nowotworowe każdego organu wewnętrznego – oto skutki uzależnień.

Im więcej spraw alkohol lub narkotyk pomaga Ci załatwić, tym większe szanse na to, że któregoś dnia, załatwi on również i Ciebie. O tym decyduje umysł i stopień jego uzależnienia. Uzależniony umysł przypomina samochód bez hamulców, pędzący wprost do tunelu Uzależnienia, pomijając możliwość zjazdu w bezpieczną drogę. Uzależnienie jest to zachowanie, które stało się przymusowe i jednostka nie ma nad nim wystarczającej dowolnej kontroli.

Siła działania alkoholu na człowieka jest tym większa, im większe jest stężenie alkoholu we krwi. Istotne znaczenie ma także masa ciała. Mężczyzna o wadze 70 kg, który wypił cztery pięćdziesiątki albo cztery duże piwa, posiada w organizmie 100g alkoholu etylowego. Stężenie alkoholu w jego krwi wynosi 2‰ (2 promile). Te same cztery piwa wypite przez chłopca o wadze 50 kg spowodują, że stężenie alkoholu etylowego (ETOH) we krwi wyniesie 2,8‰. Jest też obojętne, w jakiej postaci spożywamy ETOH. Alkohol etylowy ETOH w piwie, winie czy wódce działa tak samo.

Miejsce wystawy i organizator – Muzeum Oświatowe Pedagogicznej Biblioteki Województwa Zachodniopomorskiego im. Heleny Radlińskiej w Szczecinie, ul. Jarowita 2.

Opracowanie merytoryczne – Aleksandra Gustoń i Bożena Malitowska-Sporek.

Opracowanie graficzne – Ryszard Baloń i Kamila Malak.

Czynna codziennie z wyjątkiem sobót i dni świątecznych w godz. od 9.00 do 14.00.

Ryszard Baloń

konsultant CDiDN

„Równe szanse”

LOKALNE PROGRAMY STYPENDIALNE

Projekt „Równe szanse” prowadzony jest od kwietnia 2000 roku. Tylko w pierwszym roku jego realizacji 26 organizacji zebrało ponad 800 tys. zł na rzecz tworzonych przez siebie lokalnych funduszy stypendialnych, niemal o 50% więcej niż zakładały. Środki te, powiększone o dotacje Fundacji im. Stefana Batorego w wysokości 560 tys. zł, pozwoliły na ufundowanie ok. 900 stypendiów w bieżącym roku szkolnym. Projekt „Równe szanse” jest próbą odpowiedzi na pogłębiające się nierówności w dostępie do oświaty. Wielu uczniów pragnących kontynuować naukę w szkole średniej boryka się z poważnymi trudnościami materialnymi: problemem staje się zakup podręczników, opłacenie internatu czy dojazdu do szkoły.

Realizując projekt „Równe szanse”, chcemy pomóc zdolnej młodzieży z rodzin o niskich (często poniżej minimum socjalnego) dochodach poprzez uruchomienie nowych form

finansowania stypendiów w oparciu o zasoby i aktywność społeczności lokalnej. Powstające przy naszej pomocy lokalne fundusze stypendialne zbierają środki na stypendia dla dzieci i młodzieży ze swego terenu od lokalnego biznesu, indywidualnych darczyńców, władz samorządowych. Różnorodne formy zbiórek funduszy, takie jak festyny, aukcje, loterie, koncerty i bale charytatywne – organizowane z udziałem i pomocą lokalnych mediów, miejscowych osobistości życia publicznego i gospodarczego – angażują i aktywizują poważną część społeczności lokalnej.

Lokalne fundusze stypendialne tworzą własne regulaminy przyznawania stypendiów i wybierają komisje stypendialne, w skład których wchodzi przedstawiciele lokalnych elit: szkoły, biznesu, samorządu, organizacji pozarządowych, mediów. Przyznawane przez nich stypendia w wysokości 150–250 złotych miesięcznie uzależniane są zwykle od dobrych wyników w nauce, dochodach w rodzinie, niekiedy też zaangażowania na rzecz środowiska lokalnego lub innych ciekawych osiągnięć.

Obecnie w projekcie „Równe szanse” biorą udział 34 lokalne organizacje z 14 województw (w Zachodniopomorskiem program jest realizowany w Sławnie). Fundacja im. Stefana Batorego oferuje im szkolenia w zakresie zakładania, prowadzenia i promowania programów stypendialnych, zbierania funduszy i zarządzania nimi oraz tworzenia lokalnych koalicji. Każda organizacja otrzymuje też dotację na dofinansowanie funduszu stypendialnego. W pierwszym roku istnienia projektu podwajaliśmy środki, jakie organizacje zobowiązywały się zebrać lokalnie; w drugim roku wysokość przekazywanych przez nas dotacji zależeć będzie od hojności naszych darczyńców. Jeśli projekt ten nadal cieszyć się będzie powodzeniem, szacujemy, że w przyszłym roku szkolnym lokalne programy stypendialne wypłacać będą ok. 1400 stypendiów.

Pragniemy poinformować, że firma Levi Strauss przekazała 206 000 zł na realizację projektu „Równe szanse” w roku 2002. Wpłatę na dofinansowanie programów stypendialnych na rok szkolny 2002/2003 przekazały również: Firma Chemiczna Dwory S.A. (5000 zł) i Wirgley Poland Sp. z o.o. (5000 zł).

Szczegółowe informacje można znaleźć na stronie internetowej: www.batory.org.pl/program/mlodziezowy/stypendia/

Uczniowie w Sieci WWW

PIERWSZA W SZCZECINIE

SZKOLNA KAWIARENKA INTERNETOWA

Już od połowy września dzieci i młodzież mieszkające na Osiedlu Arkońskie-Niemierzyn w Szczecinie mogą bez przeszkód korzystać z ogromnych możliwości, jakie daje Internet. Wystarczy tylko mieć aktualną legitymację szkolną i trochę czasu w godzinach popołudniowych. Po spełnieniu tych prostych warunków można przyjść do Gimnazjum nr 28 przy uli-

cy Zakole 1a w Szczecinie, gdzie działa pierwsza w mieście Szkolna Kawiarenka Internetowa. W sali komputerowej na parterze do dyspozycji uczniów jest 10 komputerów z procesorami Celeron 500 Mhz ze stałym łączem internetowym (512 kb/s), co umożliwia komfortowe korzystanie z sieci. W godzinach funkcjonowania kawiarenki uczniowie surfują po stronach www pod okiem nauczycieli informatyki. Mogą z niej korzystać nie tylko uczniowie Gimnazjum nr 28 ale także uczniowie z innych szkół, którzy mieszkają na terenie osiedla. Za korzystanie z sieci nie muszą płacić.

Inicjatorem pomysłu jest dyrektor Gimnazjum nr 28, Bogdan Dziewulski, który stwierdza, że taka kawiarenka to dobry pomysł na pożyteczne i twórcze zajęcie dla młodego człowieka.

– Ta kawiarenka to pogłębienie edukacji informatycznej tak potrzebnej młodemu człowiekowi – dodają nauczyciele.

Całe przedsięwzięcie powstało w ramach Programu Partnerstwa Lokalnego. Aby zebrać fundusze na ten cel, potrzebne było zaangażowanie wielu lokalnych partnerów, którymi zostali: Rada Rodziców Gimnazjum nr 28, Rada Osiedla Arkońskie-Niemierzyn, Spółdzielnia Mieszkaniowa „Wspólny Dom”, Spółka Akcyjna Internet Data System oraz Radio PSR.

Duży wkład finansowy w powstałe dzieło poniósł Urząd Miasta Szczecina. Dzięki przychylności Lucjana Bąbolewskiego – wiceprezydenta miasta Szczecina – oraz Pawła Szczyrskiego – kierownika Biura ds. Organizacji Pozarządowych – Urząd Miejski sfinansował część miesięcznego abonamentu za stałe łącze internetowe.

Kawiarenka czynna jest trzy razy w tygodniu. W poniedziałki zaproszeni są uczniowie Szkoły Podstawowej nr 68 (w godzinach 15.25–16.10); we wtorki (15.30–17.00) mogą korzystać z Internetu uczniowie gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych zamieszkujący osiedle. Środy (15.30–17.00) to dzień dla uczniów z Gimnazjum nr 28. W piątek po sieci www mogą surfować uczniowie z innych szkół podstawowych.

Gimnazjum (tel. 454-21-55) mieści się w jednym budynku ze Szkołą Podstawową nr 68.

Już wkrótce

III SZKOLNA GIEŁDA TURYSTYCZNA „PRZYGODA”

W środowisku szkolnym istnieje duże zapotrzebowanie na dostęp do ofert turystycznych.

W ramach programu nauczania i wychowania na każdym szczeblu edukacji szkolnej istotne miejsce zajmują wycieczki oraz zielone szkoły.

Nauczyciele często z dużym samozaparciem organizują tego typu wyjazdy. Załatwianie noclegów, wyżywienia, przejazdu, układanie programu wyjazdu i potem jego realizacja – to czeka nauczyciela „siłacza”, zanim wyjedzie z klasą na

wycieczkę. Zdając sobie sprawę z wielości zadań i odpowiedzialności, większość z nich rezygnuje z tego typu lekcji w terenie, opierając się tylko na podręcznikach. Podejście nauczycieli wydaje się być zupełnie uzasadnione. Niewielu z nich ma kwalifikacje do organizowania wycieczek i innych form wypoczynku. Wśród ogólnie prezentowanych ofert turystycznych można znaleźć głównie oferty dla indywidualnych turystów. Oczywiście, gdzieś pomiędzy nimi znajdują się nieliczne, często nie dopracowane oferty dla szkół. Wiele z firm turystycznych nie przykładają też większej wagi do klienta, jakim jest dziecko, myśląc, że najtańszym sposobem da się zaspokoić jego wymagania.

Tymczasem okazuje się, że coraz bardziej zwiększa się zapotrzebowanie na dobrze zorganizowany wypoczynek dzieci i młodzieży szkolnej. Dlatego też zrodził się pomysł stworzenia specjalistycznej imprezy o charakterze targów turystycznych. Po raz trzeci organizowana jest w Szczecinie Szkolna Giełda Turystyczna „Przygoda”. Odbędzie się 8–9 marca w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 3, popularnie zwanej „Błękitną”.

Impreza jest odpowiedzią na oczekiwania nauczycieli, rodziców i biur turystycznych, które pokładają coraz większą nadzieję w turystyce szkolnej.

Tworząc tego rodzaju targi, nie tylko mam na myśli udostępnienie ofert biur turystycznych dla nauczycieli i rodziców, ale również umożliwienie szkołom każdego szczebla pokazanie się w środowisku lokalnym.

Każdy konkurs odbywający się w ramach Giełdy ma się przyczynić do tego, aby dzieci i młodzież zaktywizować, rozbudzić ich ciekawość w kierunku poznawania własnego regionu, kraju i innych kultur.

W tym celu ogłoszone są dwa konkursy – po raz trzeci „Świat w zmysłach” dla szczecińskich szkół podstawowych o nagrodę Prezydenta Miasta Szczecina, a po raz pierwszy – konkurs „Zachodniopomorskie w zmysłach” o nagrodę Zachodniopomorskiego Kuratora Oświaty.

„Zachodniopomorskie w zmysłach” to konkurs stwarzający doskonałą okazję do promocji przez uczniów gimnazjów i liceów swojej gminy, miasta i szkoły. Jego celem jest również ułatwienie kontaktów między szkołami, nauczycielami, dyrektorami szkół, czego efektem może być wymiana turystyczna połączona z tanim noclegiem w szkołach. Tym samym realizacja ścieżki dydaktycznej – Edukacja Regionalna.

Obecnie jesteśmy w posiadaniu informacji o objęciu honorowym patronatem Giełdy przez Prezydenta Miasta Szczecina, Zachodniopomorskiego Kuratora Oświaty oraz Zachodniopomorskiej Izby Turystyki. Została nawiązana również współpraca z Urzędem Marszałkowskim oraz Zachodniopomorską Regionalną Organizacją Turystyczną.

Zapraszamy Państwa do udziału w imprezie, a zwłaszcza do zaprezentowania swoich możliwości w konkursie „Zachodniopomorskie w zmysłach” i „Świat w zmysłach”.

Karty zgłoszeniowe zostaną przesłane pocztą.

Gabriela Hełińska

Studia podyplomowe PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Akademia Rolnicza oraz Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie ogłaszają nabór na studia podyplomowe *Przedsiębiorczość*.

Zgodnie z reformą szkolnictwa ponadgimnazjalnego w roku szkolnym 2002/2003 pojawi się w szkołach nowy przedmiot nauczania – *przedsiębiorczość*.

Chcąc sprostać oczekiwaniom nauczycieli, proponujemy studia podyplomowe umożliwiające uzyskanie drugiej specjalności. Studia te nadają kwalifikacje do nauczania przedmiotu *przedsiębiorczość* w trzyletnich liceach profilowanych i dwuletnich szkołach zawodowych.

Kandydatami na studia mogą być **nauczyciele różnych specjalności** z wykształceniem wyższym i przygotowaniem pedagogicznym, także nauczyciele takich przedmiotów w średnich szkołach zawodowych, jak zarys wiedzy o gospodarce i zarys gospodarki rynkowej oraz w liceach technicznych przedmiotu – *przedsiębiorczość*, również nauczyciele uczący w gimnazjach wiedzy o społeczeństwie – moduł „wychowanie do aktywnego udziału w życiu gospodarczym”.

Czas trwania studiów planuje się na **dwa semestry**.

Plan kształcenia obejmuje 270 godzin wykładów i ćwiczeń. Zajęcia odbywać się będą w systemie zjazdów: piątek – sobota – niedziela.

Koszt studiów wynosi 1000 zł za semestr (możliwość wpłaty w dwóch ratach).

Warunki uczestnictwa – złożenie odpisu dyplomu ukończenia studiów wyższych i karty zgłoszenia.

Zgłoszenia należy kierować do końca lutego pod adresem: CDiDN, 71-421 Szczecin, al. Wyzwolenia 105 (pokój 22).

INFORMATYKA

Wydział Informatyki Politechniki Szczecińskiej wspólnie z Pracownią Edukacji Multimedialnej Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie ogłasza nabór na kolejne studia podyplomowe *Informatyka* (od lutego/marca).

Informacje i zgłoszenia tel. (091) 44-95-520, 48-42-443 codziennie w godz. 8.00–15.00.

DIAGNOZA I TERAPIA PEDAGOGICZNA

CDiDN i Wyższa Szkoła Humanistyczna TWP organizują studia podyplomowe *Diagnoza i terapia pedagogiczna*. Zajęcia rozpoczynają się **8 lutego 2002 roku**. Istnieje jeszcze możliwość zgłoszenia chęci uczestnictwa. Następna edycja rozpocznie się 1 października 2002 r. Informacji udziela *Renata Gniewosz*, tel. 45-28-440 oraz sekretariat CDiDN, al. Wyzwolenia 105, tel. 422-52-21 (22, 23), 421-28-11, 421-28-08.

Konferencja młodzieży i nauczycieli z Warszawy, małych miast i wsi

Już po raz trzeci II Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Batorego organizuje spotkanie – konferencję młodzieży i nauczycieli z Warszawy, małych miast i wsi. Do tej pory w naszych wiosennych spotkaniach wzięło udział ok. 1500 uczniów i nauczycieli z ponad 100 szkół ponadpodstawowych z całej Polski. Rozmawialiśmy m.in. o tym, czy i dlaczego warto się uczyć, o szansach i zagrożeniach cywilizacyjnych, o popkulturze. Temat tegorocznej konferencji brzmi: *Młodość i dorośli – różne światy?* Znak zapytania po tytule jest wyrazem naszej niepewności. Czy rzeczywiście możemy mówić o antagonizmach pokoleniowych, płaszczyznach wyrażonych napięć pomiędzy rodzicami a dziećmi, nauczycielami a uczniami, wychowawcami a wychowywanymi? Czy świat wartości dorosłych różni się istotnie od młodzieżowego? Czy możliwe jest porozumienie pomiędzy „starymi” a „młodymi”? O tych – a może i innych sprawach – będziemy rozmawiać w marcu 2002 roku.

Chcielibyśmy jednak, by naszym rozmowom towarzyszyła książka, której autorami będą uczniowie i nauczyciele (rodzice też mile widziani). Czekamy więc na wasze teksty. Przesyłajcie je (w objętości do 3 stron znormalizowanego maszynopisu) pod adresem: II Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Batorego, ul. Myśliwiecka 6, 00-459 Warszawa, z dopiskiem „**KONKURS**” do **31 stycznia 2002 roku**.

Prosimy o dołączanie tekstu zapisanego na dyskietce. Prace możecie również przysłać drogą elektroniczną, korzystając z adresu e-mail: konkurs@batory.edu.pl.

Forma wypowiedzi jest dowolna – może to być wiersz, esej, opowiadanie, krótka forma dramatyczna (przyjmujemy także fotografie, prace plastyczne i inne). Rodzina, szkoła, grupa rówieśnicza to wątki, które interesują nas najbardziej (ale inne także przyjmujemy z radością!).

Najciekawsze wypowiedzi zostaną opublikowane w książce, której promocja zaplanowana jest na marzec 2002 roku. Będziemy również sukcesywnie zamieszczać wasze prace na stronie internetowej www.batory.edu.pl. Do współtworzenia książki zaprosimy też bardzo ciekawe i znane osoby. Planujemy również publikacje na łamach prasy, a być może i inne cenne nagrody. Zapraszamy i... Powodzenia!

Więcej informacji na stronach www.batory.edu.pl/konkurs. Możecie nam również zadawać pytania, korzystając z podanego powyżej adresu e-mail.

Cyprian Norwid w szkole

Instytut Dziedzictwa Narodowego, Fundacja Norwidowska oraz Katedra Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego KUL ogłaszają konkurs na prace metodyczne przeznaczone dla nauczycieli szkół gimnazjalnych i licealnych do prowadze-

nia lekcji poświęconych życiu i twórczości Cypriana Norwida (zgodnie z nową podstawą programową). Nadesłane teksty (o objętości do 10 arkuszy wydawniczych – około 200 stron maszynopisu wraz z antologią tekstów) powinny zawierać propozycje lekcji (np. scenariusze, konspekty itp.) oraz wszelkie materiały źródłowe pomocne w przeprowadzeniu cyklu zintegrowanych zajęć o poecie (ścieżki edukacyjne) z udziałem nauczycieli języka polskiego, historii, sztuki, religii. Przedstawione propozycje nie mogą być jedynie szczegółowymi opracowaniami twórczości Cypriana Norwida – najważniejszy ma być aspekt metodyczny i dydaktyczny.

Prace oraz dane o autorze (w zaklejonej kopercie opatrzonej gołdem) należy nadsyłać **do końca lipca 2002 roku** pod adresem: Fundacja Norwidowska, ul. Staszica 3, 20-081 Lublin.

Jesienią 2002 roku dwie najlepsze prace zostaną wydane (autorzy otrzymają honoraria), a dwie następne, najwyżej ocenione, będą wyróżnione nagrodami pieniężnymi. Jury zastrzega sobie prawo do innego podziału nagród i sposobu uhonorowania najlepszych prac. Prace zgłoszone na konkurs nie mogą być wcześniej publikowane.

Regulaminu konkursu „Wolszczan 2002”

W XXI wieku, wieku dynamicznych zmian technologicznych, znacznie bardziej na rynku pracy liczyć się będzie wiedza ogólna niż specjalistyczna. Tak więc chcemy promować edukację uniwersalną.

Celem konkursu „Wolszczan 2002” jest wyłonienie twórczych uczniów szkół średnich z terenu województwa zachodniopomorskiego o najwszechstronniejszej wiedzy i zainteresowaniach. Treść zadań o różnorodnym stopniu trudności obejmuje przedmioty humanistyczne, przyrodnicze, ścisłe, informatykę oraz do wyboru język angielski, francuski albo niemiecki.

Konkurs jest organizowany przez Kuratorium Oświaty w Szczecinie i „Gazetę Wyborczą”.

Uczestnikami konkursu mogą być uczniowie szkół średnich województwa zachodniopomorskiego (prawa do udziału w konkursie nie mają laureaci poprzednich edycji).

Konkurs organizowany jest w dwóch etapach:

- eliminacyjnym,
- finałowym.

W etapie eliminacyjnym uczestnicy mają do rozwiązania pięć testów, które będą publikowane na łamach „Gazety Wyborczej” w okresie **od 21 do 25 stycznia 2002 roku**.

Testy składają się z pytań zamkniętych.

Do każdego pytania w teście są cztery odpowiedzi, z których tylko jedna jest prawidłowa.

Pięć wyciętych z „Gazety” kart odpowiedzi (w jednej kopercie) należy przesłać pod adresem Kuratorium Oświaty w Szczecinie, ul. Matejki 6b, 70-615 Szczecin, z dopiskiem „Wolszczan 2002” **do 8 lutego 2002 r.**

Wszelkie poprawki i nieczytelne odpowiedzi na pytania zamknięte traktowane będą jako odpowiedzi błędne.

Testy sprawdzać będzie komisja konkursowa, powołana przez Zachodniopomorskiego Kuratora Oświaty.

Do finału zostaną zakwalifikowani ci, którzy uzyskają 30 najlepszych wyników.

Finał będzie się składał z trzech części: testu, autoprezentacji i zadań praktycznych. Szczegółowy regulamin finału zostanie przekazany zwycięzcom eliminacji w terminie późniejszym.

Prawo do nagród w postaci indeksów, zwolnień z opłat i stypendiów mają uczniowie, którzy zajmą pierwsze trzy miejsca w finale konkursu; w dalszej części regulaminu będą oni zwani laureatami.

Decyzję o wyborze nagrody laureaci będą musieli podjąć w trakcie uroczystości ogłoszenia wyników konkursu.

Laureat pierwszego miejsca i zdobywca tytułu „Wolszczan 2002” będzie miał prawo do dwóch nagród:

- rocznego stypendium (ufundowanego przez firmę Komfort) w wysokości 6 tys. zł, wypłacanego w dwunastu ratach po 500 zł;
- indeksu upoważniającego do przyjęcia bez egzaminów wstępnych naabrany kierunek – w przypadku uczelni państwowych;
- zwolnienia z opłat za pierwszy rok studiowania – w przypadku uczelni niepaństwowych;
- albo
- nagrody Pomorskiej Akademii Medycznej.

Indeksy zadeklarowały:

- Akademia Rolnicza
- Politechnika Szczecińska (oferuje laureatom indeks na wszystkie kierunki, oprócz architektury – tu warunkiem otrzymania indeksu będzie pomyślne zdanie egzaminu z rysunku)
- Uniwersytet Szczeciński
- Politechnika Koszalińska (oferuje laureatom indeks na wszystkie kierunki oprócz wzornictwa)
- Wyższa Szkoła Morska

Zwolnienie z opłat za pierwszy rok studiowania zadeklarowały:

- Wyższa Szkoła Zarządzania
- Zachodniopomorska Szkoła Biznesu
- Wyższa Szkoła Integracji Europejskiej
- Wyższa Szkoła Administracji Publicznej
- Wyższa Szkoła Zawodowa Economicus
- Wyższa Szkoła Zawodowa Collegium Balticum
- Wyższa Szkoła Humanistyczna

Pomorska Akademia Medyczna zamiast indeksu zaofiarowała do puli nagród roczne stypendium w wysokości 500 zł miesięcznie dla laureata, który tę uczelnię wybierze jako miejsce swoich studiów wyższych i zda pomyślnie egzamin wstępny.

Laureat drugiego miejsca będzie mógł wybrać nagrodę jednej z pozostałych 12 uczelni.

Bibliografia

Propozycja środków dydaktycznych zalecanych przez Ministra Edukacji Narodowej do przyrody

Programy dostępne (do wglądu) w CDiDN – Multimedialny Ośrodek Informacji Pedagogicznej, ul. Jagiellońska 79, Pracownia informacji pedagogicznej, tel. 484-69-54.

Przyroda P4 (eduROM) – multimedialny program do nauki przyrody dla klasy IV szkoły podstawowej

Tematy poruszane w programie:

Rozdział I: Krajobraz najbliższej okolicy

1. Krajobraz. 2. Plan i kierunki w terenie. 3. Widomy ruch Słońca. 4. Poznajemy rośliny. 5. Rośliny uprawne. 6. Zmiany w krajobrazie. 7. Powtórzenie.

Rozdział II: Powietrze

1. Ciało fizyczne, substancje, zjawisko. 2. Właściwości ciał stałych, cieczy i gazów. 3. Z czego zbudowane są substancje? 4. Skład chemiczny powietrza. 5. Parowanie i ulatnianie. 6. Pogoda, chmury i opady atmosferyczne. 7. Pomiar temperatury i ciśnienia powietrza. 8. Zwierzęta latające. 9. Zanieczyszczenie powietrza. 10. Powtórzenie.

Rozdział III: Woda na Ziemi

1. Roztwory wodne i zawiesiny. 2. Właściwości wody w różnych stanach skupienia. 3. Opady i osady atmosferyczne. 4. Wody powierzchniowe. 5. Rośliny wodne. 6. Przystosowanie ryb i płazów do życia w wodzie. 7. Ssaki wodne. 8. Zanieczyszczenie wód. 9. Wpływ stanu czystości wód na organizmy. 10. Powtórzenie.

Rozdział IV: Skąły, minerały, gleby

1. Powstanie ciał stałych. 2. Minerały i skały. 3. Jak powstaje gleba? 4. Gleby najbliższej okolicy. 5. Gleba jako środowisko życia organizmów. 6. Niszczenie gleby. 7. Powtórzenie.

Rozdział V: Fauna i flora

1. Cechy organizmów żywych. 2. Grupowanie organizmów. 3. Cechy roślin nasiennych. 4. Rośliny i zwierzęta żyją obok siebie. 5. Kręgowce lądowe. 6. Powtórzenie.

Rozdział VI: Człowiek i środowisko

1. Tradycje kulturowe. 2. Uczeń i jego rodzina. 3. Rozwój osobniczy człowieka. 4. Zdrowy styl życia. 5. Parki narodowe. 6. Obszary chronione. 7. Oszczędzanie surowców i energii w codziennym życiu. 8. Powtórzenie.

Przyroda P5 (eduROM) – multimedialny program do nauki przyrody dla klasy V szkoły podstawowej

Rozdział I: Krajobraz Polski

1. Położenie Polski. 2. Krajobrazy naturalne. 3. Krajobrazy kulturowe. 4. Mapa, podziałki i posługiwanie się planem. 5. Rzeźba powierzchni Polski – niziny i pojezierza. 6. Rzeźba powierzchni Polski – wyżyny i góry. 7. Powtórzenie.

Rozdział II: Atmosfera i klimat

1. Właściwości fizyczne gazów. 2. Znaczenie tlenu w procesie spalania i oddychania. 3. Obserwacje i prognoza pogody. 4. Główne cechy klimatu Polski. 5. Regiony klimatyczne Polski. 6. Owady i ptaki

Laureat trzeciego miejsca będzie mógł wybrać nagrodę jednej z pozostałych 11 uczelni.

Jeśli któryś z laureatów zrezygnuje z indeksu, jego prawo wyboru przechodzi na następnego laureata.

Stypendia będą wypłacane laureatom od pierwszego miesiąca ich pierwszego roku akademickiego przez firmę Komfort.

Ogólnym warunkiem otrzymania nagród jest zdanie egzaminu maturalnego.

Lista finalistów zostanie opublikowana **15 lutego 2002 roku** w „Gazecie Wyborczej”.

Finał odbędzie się **2 marca 2002 roku**.

Uroczyste ogłoszenie wyników konkursu nastąpi **11 marca 2002 roku**.

Informacje o konkursie są także na stronie internetowej www.gazeta.com.pl.

Regulamin Ponadregionalnego konkursu dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych „Polityk Junior 2002”

Uczestnicy konkursu:

- Uczestnikiem konkursu może zostać każdy uczeń szkoły podstawowej lub gimnazjum (bez ograniczeń wiekowych), który przejawia zainteresowanie najnowszą historią Polski, bieżącymi wydarzeniami politycznymi oraz problemami integracji europejskiej.
- Każda szkoła zgłasza do konkursu maksymalnie 4 kandydatów.
- Szkoły według własnego uznania i własnych zasad przeprowadzają eliminacje wewnętrzne.
- Kwestionariusze zgłoszeniowe należy wysłać w terminie do **10 lutego 2002 roku**, listownie, pod adresem szkoły lub faksem.

Przebieg konkursu:

- Uczestnicy konkursu winni posiadać przy sobie legitymację szkolną lub inny dokument potwierdzający tożsamość.
- Konkurs składa się z dwóch części: pisemnej i ustnej.
- W etapie pierwszym (pisemnym) biorą udział wszyscy kandydaci. Rozwiązują oni test wielokrotnego wyboru, składający się z 40 zadań.
- Do współpracy przy kontroli testów wielokrotnego wyboru organizator może zaprosić opiekunów uczestników z losowo wybranych szkół.
- Do etapu drugiego (ustnego), polegającego na rozmowie z politykami, politologami i dziennikarzami, przechodzi 30 kandydatów z największą liczbą punktów.
- Wszelkie sprawy sporne rozstrzyga przewodniczący jury w porozumieniu z członkami jury.
- Skargi należy zgłaszać bezpośrednio po zakończeniu danego etapu do przewodniczącego jury. Od decyzji przewodniczącego jury nie ma odwołań.
- W ramach V edycji imprezy „Polityk Junior 2002” jury przyzna dodatkowo, specjalny tytuł „Polityk Europy 2002” uczniowi, który wykaże się najlepszą znajomością zagadnień związanych z problematyką integracji Polski z Unią Europejską.

Tematyka konkursu:

Hasło wiodące konkursu w roku 2002: „Problemy integracji Polski z Unią Europejską”

Zagadnienia tematyczne:

- Problemy integracji Polski z Unią Europejską:
 - historia integracji Polski z Unią Europejską (1989–2002),
 - Polska na tle państw negocjujących członkostwo w Unii Europejskiej,
 - instytucje powołane do negocjacji członkowskich w Polsce,
 - kalendarium negocjacji członkowskich (Polska → Unia Europejska),
 - pozytywne i negatywne aspekty integracji Polski ze wspólnotami europejskimi,
 - główne problemy negocjacyjne (Polska → Unia Europejska).
- Historia polityczna Polski 1989–2001 r.
- Sylwetki współczesnych polityków polskich.
- Aktualne wydarzenia polityczne.
- Największe polskie ugrupowania polityczne.
- Organy władzy wykonawczej, ustawodawczej i sądowniczej RP.
- Samorząd terytorialny w Polsce.
- Najpopularniejsze ustroje i ideologie polityczne.
- Moje pomysły na rozwiązanie aktualnych problemów gospodarczych, politycznych, ekonomicznych i ekologicznych.

Proponowana literatura (do wyboru):

- „Negocjacje członkowskie. Polska na drodze do Unii Europejskiej.”
- Pełnomocnik rządu do spraw negocjacji o członkostwo RP w Unii Europejskiej. Warszawa 2000 r.
- Julian Kaczmarek: „Unia Europejska. Rozwój i zagrożenia”. Wrocław 2000.
- Andrzej Podraza: „Unia Europejska a Europa Środkowa i Wschodnia”. Lublin 1997.
- Jan Galster, Zbigniew Witkowski: „Kompedium wiedzy o Unii Europejskiej”. Toruń 1999.
- Marek Żurek, Janusz Ruszkowski: „Unia Europejska”. Warszawa 1996.
- Piotr Majer: „Polska i świat 1989–1992. Kalendarium przełomu”. Warszawa 1993.
- Wojciech Ruszkowski: „Historia Polski 1914–1996”. Warszawa 1997.
- Andrzej Antoszewski, Ryszard Herbut: „Leksykon politologii”. Wrocław 1998.
- Marek Bankowicz: „Słownik polityki”. Warszawa 1996.
- Piotr Winczorek: „Ustrój państwowy Rzeczypospolitej Polskiej”. Warszawa 1993.

Ww. pozycje książkowe nie wyczerpują wykazu literatury przedmiotu dla uczestników konkursu.

Nagrody:

- Wszyscy uczestnicy otrzymują dyplomy uczestnictwa w konkursie „Polityk Junior 2002”, które będą wręczane bezpośrednio po zakończeniu uroczystej gali.
- Dla laureatów przewidziano: nagrody rzeczowe, nagrody pieniężne, zaproszenia do udziału w koloniach letnich.

Absolwent szkoły podstawowej, który zostanie laureatem konkursu, otrzyma stypendium w formie bezpłatnej trzyletniej edukacji w gimnazjum „Pomerania”.

Absolwent gimnazjum, który zostanie laureatem konkursu, otrzyma stypendium w formie bezpłatnej trzyletniej edukacji w liceum „Pomerania” w klasie o profilu politologiczno-europejskim.

- Dla nauczyciela – opiekuna ucznia, który zdobędzie tytuł „Polityka Juniora 2002”, przewidziano nagrodę pieniężną.

Szczegółowych informacji udziela organizator imprezy, Sławomir Turzyński, tel. (091) 423-35-77 lub 0-503-502-069.

CIĄG DALSZY

Polski. 7. Zanieczyszczenie powietrza. 8. Powtórzenie.

Rozdział III: Wody

1. Rzeki Polski. 2. Jeziora Polski. 3. Wody podziemne. 4. Bagna i tereny podmokłe. 5. Organizmy żyjące w Bałtyku. 6. Czystość wód w Polsce. 7. Środowisko Bałtyku. 8. Znaczenie gospodarcze Bałtyku. 9. Powtórzenie.

Rozdział IV: Skały i gleby

1. Rodzaje skał w Polsce. 2. Bogactwa mineralne Polski. 3. Wykorzystanie bogactw naturalnych. 4. Wartość i znaczenie gleby. 5. Typy gleb a rodzaje upraw. 6. Składowiska odpadów i ich wpływ na niszczenie gleb. 7. Powtórzenie.

Rozdział V: Rośliny i zwierzęta

1. Zespoły roślinne w Polsce. 2. Uprawa roślin. 3. Zwierzęta lądowe Polski. 4. Komórka – podstawowa struktura organizmów. 5. Organizmy jednokomórkowe. 6. Organizmy wielokomórkowe – glony, mszaki, paprotniki. 7. Grzyby – nie rośliny i nie zwierzęta. 8. Porosty. 9. Powtórzenie.

Rozdział VI: Człowiek i środowisko

1. Polacy jako naród. 2. Formy i rodzaje zawodów w Polsce. 3. Ludność Polski. 4. Prawidłowe funkcjonowanie organizmów człowieka. 5. Choroby wywołane przez wirusy, bakterie i pierwotniaki. 6. Formy ochrony przyrody w Polsce. 7. Rodzaje odpadów i ich źródła. 8. Chemiczne skażenie środowiska. 9. Powtórzenie.

Przyroda P6 (eduROM) – multimedialny program do nauki przyrody dla klasy VI szkoły podstawowej

Rozdział I: Krajobraz i rzeźba

1. Ziemia i jej miejsce w Układzie Słonecznym. 2. Morskie podróże i odkrycia geograficzne. 3. Rzeźba powierzchni Ziemi. 4. Krajobraz Ziemi. 5. Powtórzenie.

Rozdział II: Fizyka atmosfery i klimat

1. Pierwiastek i związek chemiczny. 2. Optyka i akustyka. 3. Ogólna cyrkulacja atmosfery. 4. Klimat i sfery klimatyczne. 5. Zanieczyszczenia powietrza. 6. Producenci i konsumenci tlenu. 7. Powtórzenie.

Rozdział III: Woda na świecie

1. Obieg wody w przyrodzie. 2. Morza i oceany. 3. Wybrzeża i dno morza. 4. Rzeki. 5. Jeziora i sztuczne zbiorniki. 6. Lodowce i lądolody. 7. Powtórzenie.

Rozdział IV: Gleba i skały

1. Elektryczność i magnetyzm. 2. Korozja metali. 3. Surowce mineralne. 4. Klasyfikacja gleb na Ziemi. 5. Powtórzenie.

Rozdział V: Zoo- i fitogeografia

1. Rośliny uprawiane na Ziemi. 2. Fitogeografia. 3. Zoogeografia. 4. Klasyfikacja organizmów. 5. W świecie bezkręgowców. 6. Pojęcie łańcucha pokarmowego. 7. Powtórzenie.

Rozdział VI: Człowiek i jego środowisko

1. Prawa dziecka. 2. Zróżnicowanie rasowe, językowe i religijne. 3. Ewolucyjny rozwój człowieka. 4. Dlaczego chorujemy? 5. Eksplozja demograficzna i jej następstwa. 6. Parki narodowe na świecie. 7. Powtórzenie.

„Zachodniopomorskie w zmysłach”

Regulamin konkursu

- Konkurs odbywa się w ramach II Szkolnej Giełdy Turystycznej „Przygoda’ 2002”, organizowanej w dniu 8 marca 2002 r. przez Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 3 w Szczecinie.
- W konkursie mogą brać udział uczniowie gimnazjów, liceów ze Szczecina i województwa zachodniopomorskiego.
- Jedną szkołę reprezentuje jeden zespół, złożony maksymalnie z 5 osób, którego zadaniem jest zaprezentowanie swojej miejscowości, gminy, z uwypukleniem atrakcji turystycznych, kultury, specyfiki, zwyczajów itp. W miarę wolnych miejsc istnieje możliwość reprezentowania szkoły przez większą liczbę zespołów. Prosimy wówczas o wypełnienie większej liczby formularzy zgłoszeniowych z zaznaczeniem kolejności kwalifikowania zespołów do konkursu.
- Obowiązkiem startujących jest prowadzenie prezentacji od godziny 10.00 do 16.00 w dniu 8 marca 2002 r.
- Zgłoszenia do konkursu (na załączonych formularzach) należy przesyłać pocztą **do dnia 1 marca 2002 r.** pod adresem: ZSO nr 3, ul. Orawska 1, 70-123 Szczecin lub faxem: 482-00-78.

Dodatkowe informacje o konkursie: tel. 482-00-78.

ZGŁOSZENIE UDZIAŁU W KONKURSIE

Szkoła zgłaszająca zespół:

adres

..... tel.

Skład zespołu – imiona i nazwiska uczestników (od 2 do 5 osób)

1. klasa

2. klasa

3. klasa

4. klasa

5. klasa

Opiekun zespołu:

Prezentowana miejscowość (gmina, powiat):

Pieczętka Szkoły

Podpis Opiekuna

Drzewo genealogiczne mojej rodziny

Dyrekcja Muzeum Narodowego w Szczecinie zaprasza do wzięcia udziału w konkursie „Drzewo genealogiczne mojej rodziny”. Konkurs ma związek z planowaną wystawą „Przemiany kulturowo-etniczne na Pomorzu Zachodnim w XX wieku. Wysiedleni – wypędzeni”. Głównym celem ekspozycji jest pokazanie przemian, jakie nastąpiły na Pomorzu Zachodnim w XX wieku.

W konkursie mogą brać udział uczniowie gimnazjów i szkół podstawowych – klas czwartej, piątej i szóstej.

Każdy z uczestników może nadesłać tylko jedną pracę.

Technika pracy jest dowolna.

Konkursowa praca powinna mieć format nie mniejszy niż A4 i nie większy niż A1.

Na odwrocie każdej pracy należy umieścić hasło. To samo hasło powinno się znaleźć na kopercie zawierającej kartkę z następującymi danymi (drukowanymi literami): nazwa konkursu, pełne imię i nazwisko, klasa, wiek, adres z kodem pocztowym, numer telefonu szkoły lub placówki, której uczeń jest reprezentantem lub indywidualny, dane nauczyciela, opiekuna.

Konkursowe prace należy przesyłać pod adresem: Dział Edukacji Muzeum Narodowego w Szczecinie, Wały Chrobrego 3, 70-502 Szczecin z dopiskiem: konkurs „Drzewo genealogiczne mojej rodziny”. Prace można także dostarczyć bezpośrednio do Działu Edukacji.

Termin nadsyłania prac upływa **15 marca 2002 roku** (decyduje data stempla pocztowego).

Dla zwycięzców przewidziano atrakcyjne nagrody i pamiątkowe dyplomy. Najlepsze prace zostaną wkomponowane w treść wystawy „Przemiany kulturowo-etniczne na Pomorzu Zachodnim w XX wieku. Wysiedleni – wypędzeni”. Prace wyróżnione będą zaprezentowane na wystawie pokonkursowej.

Lista zwycięzców i sponsorów zostanie opublikowana po rozstrzygnięciu konkursu.

Organizator konkursu zastrzega sobie prawo do bezpłatnego wykorzystania prac konkursowych do wszelkiego typu publikacji. Prace nadesłane na konkurs nie będą zwracane.

Prace oceniane będą w 4 grupach:

- klasy 4–5 szkoły podstawowej,
- klasa 6 szkoły podstawowej i pierwsza gimnazjum,
- druga i trzecia gimnazjum.

Wszelkich informacji dodatkowych udziela Dział Edukacji Muzeum Narodowego w Szczecinie pod numerem tel. 4336-006 w. 26 lub 4336-018 w. 26.

Adres do korespondencji:

Dział Edukacji Muzeum Morskie, Oddział Muzeum Narodowego w Szczecinie, Wały Chrobrego 3, 70-502 Szczecin.

„Matka Ziemia początku wieku”

W konkursie mogą wziąć udział gimnazjaliści klas I, II i III. Konkurs rozegra się w następujących kategoriach:

- rysunek,
- fotografia,
- grafika komputerowa,
- poezja,
- publicystyka,
- pisemne formy redakcyjne,
- muzyka,
- film.

Uczestnik konkursu może zgłosić jedną pracę plastyczną formatu A3, wykonaną dowolną techniką, grafikę komputerową zapisaną na dyskiecie, album fotograficzny składający się co najmniej z dziesięciu zdjęć, kasetę wideo z filmem krótkometrażowym dotyczącym omawianej tematyki, kasetę magnetofonową z nagraniami przynajmniej pięciu piosenek i pieśni o swojej małej ojczyźnie, pracę pisemną o dowolnej formie redakcyjnej, zajmującą 2–3 strony maszynopisu lub pięć utworów poetyckich.

Każda praca powinna być opatrzona godłem. W osobnej, również podpisanej znakiem graficznym, kopercie należy umieścić:

- kserokopię legitymacji szkolnej,
- imię i nazwisko autora, adres do korespondencji,
- adres szkoły, którą reprezentuje uczestnik konkursu.

Prace należy przysyłać **do 31 marca 2002 roku** pod adresem: Gimnazjum nr 2, ul. Marii Konopnickiej 2, 78-600 Wałcz, z dopiskiem „Matka Ziemia”.

Jury dokona oceny prac. Laureaci wraz z opiekunami zostaną listownie zaproszeni na uroczystość finałową, która odbędzie się w naszej szkole.

Konkurs dla nauczycieli

Jaki powinien być nowoczesny nauczyciel?

Jaki może być nauczyciel XXI wieku?

Nauczyciel musi być świadomy, że jednym z warunków skuteczności wszelkich oddziaływań pedagogicznych jest poznanie i zrozumienie, nie tylko wychowanka, lecz poznanie i rozumienie siebie. (Kotusiewicz A.: „Kształcenie nauczyciela a problemy współczesnej edukacji”. Warszawa, PWN 1989.)

Jednym z najważniejszych obszarów współczesnej edukacji szkolnej i wdrażanej obecnie reformy jest edukacja dla rozwoju i edukacja ku przyszłości:

- Jaki powinien być nauczyciel?
- Jaki może być nauczyciel XXI wieku?
- Jakie są kluczowe kompetencje nauczyciela XXI wieku?

Czas reformy systemu edukacji i przekształceń sprzyja wyrażaniu, budowaniu wizji i modelu idealnej szkoły oraz nauczyciela przyszłości. Inspiruje myślenie innowacyjne i refleksyjne nt. oczekiwanego, „bardzo dobrego”, a może i idealnego nauczyciela wychowawcy szkoły XXI wieku. Towarzyszą temu marzenia o nauczycielu: o nauczycielu mistrzu, o dobrym wychowawcy i faktycznym przyjacielu uczniów. A jakie są to marzenia?

Celem naszego konkursu jest:

1. Motywowanie nauczycieli do autorefleksji, samodzielnego poznawania i rozumienia siebie.
2. Zwrócenie naszej uwagi na faktyczne potrzeby i nowe wyzwania szkolnego nauczania i wychowania oraz edukacji dla rozwoju, a w szczególności na cele, zasady i metodykę tzw. edukacji ku przyszłości.
3. Zachęcenie nauczycieli do projektowania cech, kompetencji zawodowych i sylwetki nauczyciela XXI wieku.
4. Wzmocnienie przyszłościowej i innowacyjnej orientacji w myśleniu nauczycieli o szkole i edukacji.

Adresaci – nauczyciele, dyrektorzy szkół i wychowawcy różnych placówek oświatowych województwa zachodniopomorskiego.

Termin – prace pisemne o objętości 6–10 stron druku (30 wierszy, 60 znaków) można nadsyłać **do końca marca 2002 roku**, do CEN w Koszalinie, ul. Ruszczyca 16, 75-654 Koszalin lub bezpośrednio składać w redakcji naszego biuletynu „Nauczycielska Edukacja”.

Nagrody – albumy i książki oraz opublikowanie najciekawszych skróconych opracowań w formie autorskich artykułów zamieszczonych w „Nauczycielskiej Edukacji”.

Objętość artykułów nie powinna przekroczyć 3 stron.

Julian Piotr Sawiński

CEN Koszalin

II Międzynarodowy Konkurs Plastyczny dla Dzieci „W moim baśniowym ogrodzie”

Organizator

Przedszkole nr 140 „Majsterklepka”

Współorganizator

Centrum Sztuki Dziecka

Cele konkursu

- Wyzwolenie dziecięcej wyobraźni poprzez stworzenie baśniowych ogrodów pełnych niezwykłych roślin i zwierząt – drzew, kwiatów, nowych bytów wysnutych z fantazji dziecięcych inspirowanych baśniami i bajkami świata.
- Uzmysłowanie dzieciom wielości i bogactwa kulturowych tradycji, z którymi są związane.
- Promowanie różnych technik plastycznych.

- Wymiana doświadczeń metodycznych i artystycznych nauczycieli.
- Integrowanie najmłodszego pokolenia poprzez sztukę.

Warunki uczestnictwa

- Konkurs odbywa się w cyklu dwuletnim.
- Wiek uczestników 3–6 lat, dwie kategorie wiekowe 3–4 i 5–6 lat.
- Pokazanie roślin i zwierząt ze świata baśni.
- Format prac A4 (21x29,7 cm) lub A3 (29,7x42 cm).
- Prace na podłożu papierowym: rysunek, akwarela, gwasz, pastel, grafika, technika mieszana – nie oprawione.
- Każdy uczestnik może nadesłać tylko jedną pracę.
- Organizatorzy konkursu zastrzegają sobie prawo publikowania i reprodukowania prac konkursowych bez wypłacania honorariów autorskich.
- Prace przechodzą na własność organizatorów.
- Każda praca powinna być opisana pismem drukowanym wg wzoru:
 - imię, nazwisko i wiek autora,
 - adres placówki,
 - nazwisko nauczyciela,
 - kraj, tytuł pracy i krótki opis baśni.
- Prace należy nadsyłać do 22 marca 2002 r. pod adresem: Przedszkole nr 140, os. Przyjaźni 129, 61-683 Poznań, tel./fax: (061) 820-50-71.
- Jury powołane przez organizatora dokona wyboru prac na wystawę i przyzna wyróżnienia, nagrody oraz dyplomy dla uczestników, placówek oświatowo-kulturalnych i nauczycieli.

Wystawa prac nagrodzonych i wyróżnionych zostanie otwarta 15 maja 2002 r. o godz. 10.00 w Przedszkolu nr 140 „Majsterklepka”. Najlepsze prace będą zaprezentowane w czerwcu 2002 r. w Centrum Kultury „Zamek” w Poznaniu w Galerii Debiutów.

Biegacze na start! X Zachodniopomorskie Biegi Sztafetowe

Przygotowania do X Zachodniopomorskich Biegów Sztafetowych „Malinexu” idą pełną parą. Jak co roku w ostatnią sobotę kwietnia (w tym roku termin wypada 27) szczecińskie Jasne Błonia zatętnią życiem; setki młodych sportowców staną do zawodów; trwać będzie zacięta sportowa rywalizacja. Biegi „Malinexu” są obecnie największą imprezą masową w województwie; cieszą się ogromną popularnością wśród uczniów zachodniopomorskich szkół, szczególnie tych z mniejszych miejscowości. Maksymalnie w biegu powinno uczestniczyć do tysiąca osób, ale chętnych bywa zawsze więcej. Rekord padł parę lat temu, kiedy do zawodów zgłosiło się aż tysiąc sześciuset uczniów. Nastręczało to wiele trudności, jed-

nak – organizatorzy podkreślają to z dumą – nie zdarzyło się jeszcze, by odesłano kogoś z przysłowiowym kwitkiem.

W biegach sztafetowych naprawdę jest się o co bić. W ubiegłym roku pula nagród wyniosła 20 tys. zł. Do wygrania był dobrej jakości sprzęt sportowy. Oprócz tego, każdy z uczestników otrzymał darmowe talony na napoje i talerz smacznej grochówki oraz po drobnym upominku. W miarę możliwości organizatorzy zwracają szkołom część kosztów podróży – nawet do 50%. W wyjątkowych przypadkach koszty dowozu dzieci pokrywane są w całości.

Foto: Marek Biczuk

Pomysłodawcą, organizatorem i głównym sponsorem biegów jest znany szczeciński biznesmen oraz społecznik – Andrzej Malinowski. Jak sam wspomina, w przeszłości wielokrotnie proszono go o wsparcie finansowe różnych imprez sportowych; co rusz odbywały się jakieś zawody, turnieje, których organizatorzy zabiegali o nagrody dla zwycięzców. Pan Andrzej fundował nagrody, ale potrzeb było zawsze więcej niż możliwości. Wreszcie uznał, że taka forma wsparcia nie przynosi oczekiwanych efektów. Wymyślił więc ideę biegów sztafetowych. Połowę nagród sam funduje, o resztę zabiega u biznesmenów i dyrektorów szczecińskich firm.

Dziś Zachodniopomorskie Biegi Sztafetowe to ogromne przedsięwzięcie organizacyjne. Gdyby nie pomoc ze strony władz Szczecina, które zapewniają służby porządkowe, wywóz śmieci i energię elektryczną, biegi nie mogłyby się odbyć w tak okazałym kształcie.

Foto: Marek Biczuk

Foto: Marek Biczuk

Rośnie ranga i prestiż imprezy. Patronat nad nią obejmowali już posłowie, minister rolnictwa, wojewoda, kurator oświaty, prezydent Szczecina oraz marszałek województwa.

Na chętnych do udziału w jubileuszowych X Zachodniopomorskich Biegach Sztafetowych „Malinexu” organizatorzy czekają do 15 kwietnia. Szkoły mogą wysłać zgłoszenia pisemnie pod adresem: Hurtownia Artykułów Sportowych „Malinex”, al. Wojska Polskiego 39, Szczecin; lub faksem pod numerem: 0 (prefiks) 91 489-08-50.

Uwaga! W tym roku przewidziano nagrody dla nauczycieli zwycięskich drużyn oraz częściowy zwrot kosztów dojazdu dla dzieci z terenów wiejskich. Wysokość zwrotu uzależniona będzie od wysokości zgromadzonych środków.

Wiesław Lewoc

UWAGA!

Informujemy, że nastąpiła zmiana adresu i udostępniono dodatkowe numery telefonu:

CDiDN, al. Wyzwolenia 105, tel. 42-12-811, 42-12-808,

CDiDN, ul. Jagiellońska 79, 70-363 Szczecin, tel. 48-41-852.

DOM NAUCZYCIELA

KURATORIUM OŚWIATY W SZCZECINIE

70-431 Szczecin, ul. Ślaska 4

tel./fax (+4891) 433 04 81, (+4891) 812 00 04

Proponujemy noclegi w pokojach:

- jednoosobowych,
- dwuosobowych,
- trzyosobowych

(pełny węzeł sanitarny, telefon, telewizor).

Przystępne ceny. Dla grup rabaty.

Dla nauczycieli i studentów specjalne ulgi.

Kuchnia domowa.

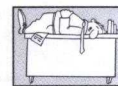
Oferujemy sale konferencyjne i szkoleniowe.

Ścisłe centrum miasta.

Dogodny dojazd z dworca PKP i PKS.

W Domu Nauczyciela panuje miła, kameralna atmosfera.

SERDECZNIE ZAPRASZAMY

OKIENKO PANA MIECIA

Wiatr historii, czyli dykta wagi państwowej

Pamiętacie, z jakim poświęceniem Miecio odgradzał podstawówkę od kłoniczkiego gimnazjum? Własnym reformatorskim młotkiem zbijałem przepierzenie z dykty i tektury falistej, a potem żem je malował na różowo w pomarańczowe kwiatki, żeby dzieciaki czuły się bezpiecznie i estetycznie wyglądało. Za robotę do dziś nikt mi nie zapłacił. I pal diabli farby, jakoś je odżatuję – sam nie zbiednieję, a inni się na mojej krzywdzie nie wzbogacą. Okazało się poniewczasie, że funkcja pełnomocnika ds. reformy oświaty przy urzędzie burmistrza w Kłonicach jest li tylko funkcją społeczną, która poza wątpliwym prestiżem generuje koszty i długi. Ot, sołtys z burmistrzem pospółtu znaleźli frajera od czarnej roboty. Miecio, choć harował za „Bóg zapłać!”, wdzięczny był, że mu pozwolono współtworzyć Historię. Tamci tylko zacierali ręce na myśl o wyborach samorządowych. Będzie się czym pochwalić przed wyborcami. Zręczni z nich politycy, no nie? A ty, Mieczu, przyłóż się! Krzywo gwoździe wbijasz.

Później, gdy zaczęto reformę odkręcać na lewą stronę, sprawcą całego zamieszania okazał się... Miecio. A któż by inny? Sołtys i burmistrz zwyczajnie umyli ręce. Podobno wprowadziłem ich w błąd. Tak twierdzą. Zapomnieli, chamy jedne, jak mnie namawiali: „Gmina bez ciebie nie poradzi!”, „Nasza mała ojczyzna w potrzebie!” – i takie tam dyrdymały. A ja, głupi, dawałem się wodzić za nos jak za przeproszeniem – tegoroczny maturzysta. No i mam za swoje.

Dziś sołtys z burmistrzem zapewniają wyborców, że nie tak sobie wyobrażali reformę kłoniczkiej oświaty. Gdyby wiedzieli, że zabiję dyktą jedyny łącznik między skrzydłami budynku, zmuszając nauczycieli do wychodzenia na zewnątrz, nigdy by się na moją samowolę nie zgodzili. Dlaczego szkoła miałaby być przyjazna wyłącznie uczniom, a nauczycielom już nie? A bo to oni wypadli kobyle spod ogona, ten nasz elektorat ukochany? Przecież większość belfrów przepracuje w kłoniczym gimnazjum do emerytury. Dwadzieścia-trzydzieści lat. Uczeń zaś spędzi w nim tylko trzy. No, góra cztery, jeśli głęź. Komu więc należy tworzyć lepsze warunki, co?

Skubańcy, wiedzą, jak mówić do kłoniczych elit. I wiedzą, skąd wiatr wieje. Efekt: poseł poprzedniej kadencji sfinansował szkole wymianę okien, a poseł tej kadencji wymieni dach. Belfry mają powód do zadowolenia. Za „swym” burmistrzem i sołtysem pójdą choćby w ogień, a za elitą pójdzie lud cały. Jak sądzicie, kto dziś przewodzi w rankingu najpopularniejszych polityków gminy?

Ale kozła ofiarnego trzeba było sprokurować. Taki mus – lud jest żądny krwi. Miecio zabił dyktą łącznik? Zabił. Wyższych pensji nie będzie? Nie będzie. Więc o co chodzi?

W Łykowie żyć się już nie da. Gdy idę przez wioskę, odprowadzają mnie kose spojrzenia sąsiadów.

– Patrzcie, to ten były pełnomocnik ds. reformy oświaty. Kręcił lody za plecami naszego burmistrza. Kanalia! – słyszę złowrogie pochrząkiwania.

Z początku próbowałem się tłumaczyć, protestować, ale gdzie tam! Nikogo nie interesuje moja wersja wydarzeń. Mają w nosie, że sołtys przywłaszczył sobie mój reformatorski młotek i bez żenady zbija nim własny płot przed chatą. Myślicie, że ktoś się za mną ujął?

Przyszły społeczniku, dam ci dobrą radę: jeśli chodzi ci po głowie jakaś reforma – nawet taka malutka – jeśli chcesz coś ulepszyć, spodziewaj się wszystkiego, tylko nie wdzięczności. I pamiętaj: nigdy, przenigdy nie finansuj projektów z własnej kieszeni. Ani się obejrzyysz, jak dobrowolne, z serca płynące poświęcenie będziesz miał wpisane w zakres twoich obowiązków pracowniczych.

Z burmistrzem i sołtysem trzeba się było jakoś utożyc. Nie było rady – uznałem swą winę. Złożyłem publiczną samokrytykę.

Kazali mi odbić przepierzenie z dykty i spalić. Na własny koszt.

Miecio z Łykowa

WYDAWNICTWA SZKOLNE
I PEDAGOGICZNE

Spółka Akcyjna

WSiP

Blok humanistyczno- -przyrodniczy

Moje miejsce na Ziemi

Nowy cykl podręczników do nauczania blokowego języka polskiego, historii i społeczeństwa, sztuki oraz przyrody z elementami techniki w klasach 4-6.

ZAPEWNI

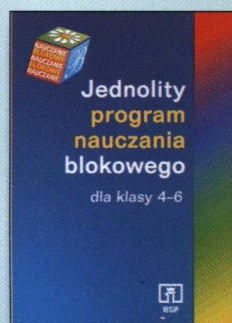
łagodne przejście pomiędzy kształceniem zintegrowanym w klasach 1-3 a nauczaniem blokowym w klasach 4-6.

GWARANTUJE

najpełniejszą integrację treści i metod nauczania.

OPIERA SIĘ

na świadomie zaplanowanej, wspólnej działalności wychowawczej całego zespołu nauczycieli.

Podstawą nowego cyklu podręczników jest **Jednolity program nauczania blokowego dla klas 4-6**, przygotowany przez grupę nauczycieli specjalistów różnych przedmiotów nauczania. W 1999 roku program ten otrzymał wyróżnienie Ministra Edukacji Narodowej za **modelowy przykład integrowania przedmiotów, budowania koncepcji pracy całej szkoły i kształtowania jej kultury oraz wspólnej odpowiedzialności uczących i uczanych za efekt pracy.**

W skład cyklu

Moje miejsce na Ziemi

wchodzą dwa zestawy:

Blok humanistyczny Przyroda

Podstawowymi elementami każdego zestawu są:

- podręcznik ucznia
- karty pracy
- w bloku humanistycznym dodatkowo ćwiczenia językowe oraz wypisy
- poradnik dla nauczyciela.

Zestaw dla klasy piątej ukaże się w II kwartale 2002 roku, a dla klasy szóstej w roku 2003. Wszystkie elementy cyklu, z wyjątkiem poradnika dla nauczyciela, uczeń wpina w specjalnie przygotowany segregator.

Bezpłatna infolinia: 0-800-220-555

<http://www.wsip.com.pl>

Refleksje

ZESZYT METODYCZNY – STYCZEŃ 2002

ŚRODKI MULTIMEDIALNE W KSZTAŁCENIU ZINTEGROWANYM

Ważną umiejętnością nauczyciela na wszystkich etapach kształcenia, a w szczególności w kształceniu zintegrowanym, stanowi umiejętność diagnozowania zespołu. Pamiętać však należy, że dziecko rozwija się przede wszystkim w toku aktywności nienarzuconej – wynikającej z jego dążeń potrzeb i możliwości.

Wielu zatem twórczych nauczycieli kształcenia zintegrowanego tworząc SYTUACJE EDUKACYJNE rezygnuje z roli „przewodnika” po ściśle wyznaczonych szlakach wiedzy na rzecz partnera-doradcy na wspólnej z dzieckiem drodze uczenia się, stwarzając dziecku szansę na indywidualne przeżywanie, przetwarzanie i asymilowanie otaczającej go rzeczywistości.

Nauczyciele ci w wyniku własnych przemyśleń i doświadczeń tworzą ciekawe rozwiązania oraz bogate materiały dydaktyczne, którymi chętnie dzielą się z innymi.

Godna podkreślenia jest możliwość wykorzystania w kształceniu zintegrowanym środków multimedialnych, a w szczególności komputera.

Mamy nadzieję, że prezentowane materiały zachęcą nauczycieli do szerokiej dyskusji oraz upowszechnienia przedstawionych metod.

Życzymy powodzenia

Irena Czerwińska
nauczyciel konsultant CDiDN

Moje refleksje i inspiracje na drodze awansu zawodowego

Szkoła, w której pracuję, umiejscowiona jest w centrum Szczecina. Rodzice chętnie wybierają ją dla swych dzieci, ponieważ cieszy się dobrą renomą. Nosząc imię kpt. Żegluga Wielkiej Konstantego Maciejewicza, pielęgnuje tradycje morskie, a dzieci mogą korzystać w niej z sali komputerowej, basenu i uczyć się dwóch języków obcych. Mnie osobiście wiążą z nią miłe wspomnienia z dzieciństwa, jestem bowiem jej absolwentką.

W szkole tej prowadzę drugi rok klasę, która liczy dwudziestu trzech uczniów. Środowisko, z którego pochodzą dzieci, jest zróżnicowane. Niektóre z nich są z rejonu szkoły, inne zaś nawet z dość odległych części miasta. Poziom klasy jest także zróżnicowany. Są uczniowie bardzo zdolni (trzech chłopców posiada wysoki iloraz inteligencji, stwierdzony w oparciu o badania przeprowadzone w Poradni dla Uczniów Zdolnych) oraz uczniowie mający problemy z nauką, którym poświęcam więcej czasu.

Dzięki temu, że nie muszę dzielić zajęć na przedmioty, staram się wspierać dzieci na drodze ich rozwoju, stwarzając im warunki poprzez różnorodność i atrakcyjność zajęć, a także umożliwienie im pracy w zróżnicowanym, dogodnym tempie. Cieszą mnie ogromne zaangażowanie klasy oraz jej dotychczasowe osiągnięcia. Uważam, że warto ponieść trud, aby mieć potem satysfakcję z wyników.

W nauczaniu początkowym pracuję czternaście lat. Obecnie mija pierwszy rok mojego trzyletniego stażu na nauczyciela dyplomowanego, podczas którego starałam się spełnić zadania, jakie postawiłam sobie w planie rozwoju zawodowego. Jednym z nich było pełnienie roli opiekuna dla nauczycieli – stażysty i kontraktowego. W związku z tym, że musiałam dzielić się z nimi doświadczeniami, poczułam się bardziej zobowiązana do ciągłego doskonalenia. Korzyści, jakie z tego wynikają, czerpię nie tylko ja, ale również nauczyciele będący pod moją opieką, a przede wszystkim dzieci.

W czasie minionych miesięcy wzbogaciłam na kursach swój warsztat pracy poprzez poznanie i wdrożenie metod aktywizujących, pogłębiłam wiadomości na temat ewaluacji i pomiaru dydaktycznego i wykorzystałam je do wewnętrznego mierzenia jakości pracy szkoły, zdobyłam kompetencje potrzebne do pracy z uczniem zdolnym. Nawiązałam także współpracę z „Przedszkolem pod Kasztanem” oraz Ligą Morską.

Poznanie taksonomii Blooma na kursie „Rola nauczyciela w pracy z uczniem zdolnym” zainspirowało mnie do działania. Postanowiłam wykorzystać tę wiedzę do zaplanowania pracy na zajęciach z moimi uczniami. Przygotowałam scenariusz z podziałem na dziedziny poznawcze, przeprowadziłam zajęcia z moją klasą dla stażystki oraz z klasą nauczyciela kontraktowego. Potem dyskutowaliśmy, dzieliłam się zdobytą wiedzą i wymienialiśmy uwagi związane z praktycznym jej zastosowaniem.

Mam nadzieję, że moja propozycja stanie się materiałem do dyskusji także dla innych nauczycieli.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ ZINTEGROWANYCH W KLASIE II

w oparciu o program A. Koniecznej i K. Wasilewskiej

„WESOŁA SZKOŁA”

Ośrodek tematyczny: Przyroda nas zaciekawia.

Tematy dni:

1. Łąka domem roślin i zwierząt (2 dni).
2. Muzyka łąki.
3. Pierwsza wiosenna burza. Tęcza na łące.

TEMAT DNIA: Pierwsza wiosenna burza. Tęcza na łące.

Czas trwania: ok. 135 minut

Obszary aktywności: polonistyczny, przyrodniczy, matematyczny, muzyczno-ruchowy, plastyczny.

Umiejętności możliwe do osiągnięcia:

Cele ogólne:

- uczeń dostrzega zmiany w przyrodzie zachodzące w różnych porach roku,
- opisuje zjawiska przyrodnicze.

Cele szczegółowe:

- czyta ze zrozumieniem wiersz pt. „Deszczowa muzyka” oraz tekst o burzy,
- czyta z intonacją fragmenty wiersza,
- przedstawia treść wiersza wykorzystując instrumenty muzyczne,
- porusza się w rytm muzyki,
- układa i zapisuje zdania o burzy,
- wyszukuje w tekście przymiotniki,
- poprawnie zapisuje wyrazy zawarte w karcie ewaluacji,
- dodaje i odejmuje w zakresie 20,
- poprawnie koloruje tęczę.

Cele wychowawcze:

- poznawczo-emocjonalny – wyraża swoje uczucia poprzez ekspresyjne czytanie, tworzenie zdań o burzy, grę na instrumentach, taniec z parasolem, wstążką, kolorowanie tęczy;
- motywacyjno-działaniowy – współpracuje w grupie.

Metody wspierania działalności edukacyjnej dziecka:

- eksponująca – pokaz łączony z przeżyciem,
- praktyczna – obserwacja z objaśnieniem, rozwiązywanie zadań,
- problemowa (aktywizująca) – wprowadki dramatyczne.

Formy:

- indywidualna,
- grupowa,
- zbiorowa.

Środki dydaktyczne:

- wiersz „Deszczowa muzyka”,
- instrumenty perkusyjne,
- piosenka „Pada deszcz” (z kasyty do podręcznika „Wesoła Szkoła” dla klasy I, nr 2),
- rysunki przedstawiające burzę,
- „Słowniczek wyrazów pomocniczych”,
- „Encyklopedia Powszechna”,
- rysunek – kolorowanka (krajobraz z tęczą),
- parasolki,
- wstążki,
- karta z działaniami matematycznymi,
- kartki z wyrazami,
- rysunki z wyrazami ułatwiające przyswojenie trudnej pisowni,
- karta ewaluacji,
- zadanie domowe.

Plan lekcji

Dziedzina poznawcza w taksonomii Blooma. Poziom:	Czas trwania w godz.	Etapy zajęć:
1	2	3
Wiedza	3 3	1. Zapoznanie się z budową wiersza pt. „Deszczowa muzyka” (załącznik nr 1). 2. Czytanie poszczególnych wersów z właściwą intonacją.
Rozumienie	3	3. Powtórne czytanie z intonacją przy użyciu instrumentów perkusyjnych.

1	2	3
Zastosowanie	3 2	4. Czytanie całego wiersza na bazie przeżyć. 5. Przedstawianie odgłosów deszczu tylko za pomocą instrumentów.
Wiedza	10	6. Ustalenie hasła po rozwiązaniu działań matematycznych: „Już pora na deszcz” (załącznik nr 2).
Zastosowanie	3	7. Taniec z parasolką przy dźwiękach piosenki „Pada deszcz” (załącznik nr 3).
Rozumienie. Ocena	5	8. Wypowiadanie się na temat burzy na podstawie własnych doświadczeń i ilustracji.
Analiza. Ocena	1	9. Uporządkowanie obrazków historyjki o burzy.
Synteza. Ocena	25–30	10. Podział na grupy, układanie i zapisywanie zdań na podstawie doświadczeń, ilustracji i „Słowniczka wyrazów pomocniczych” (załącznik nr 4).
Ocena Rozumienie	6	11. Odczytanie zdań ze zrozumieniem, analiza i poprawa.
Rozumienie	5	12. Wypowiadanie się dzieci: „Co czuję w czasie nadciągania burzy?” lub „Jak należy się zachować w czasie burzy?”
Wiedza. Zastosowanie	5	13. Czytanie tekstu o tęczy, wyszukiwanie przymiotników określających jej kolory (załącznik nr 5).
Wiedza. Analiza	15	14. Doświadczenie – „Jak powstaje tęcza?” (wywołanie tęczy w klasie, omówienie zjawiska).
Wiedza. Zastosowanie	3	15. Samodzielne układanie kolorowych pasków zgodnie z kolejnością barw w tęczy.
Wiedza	5	16. Odczytanie informacji o tęczy z „Encyklopedii Powszechnej” oraz z innych źródeł informacji.
Zastosowanie	3	17. Taniec ze wstążkami.
Zastosowanie	15–20	18. Kolorowanie tęczy (załącznik nr 6).
Wiedza. Zastosowanie	5	19. Zabawa z parasolem, analiza pisowni trudnych wyrazów i rysunków (załącznik nr 7).
Zastosowanie	10 2	20. Podsumowanie zajęć (karta ewaluacji) (załącznik nr 8). 21. Zadanie ćwiczeń do domu (załącznik nr 9).

Wykonywane czynności

Czynności nauczyciela	Czynności uczniów
1	2
1. Rozdaje uczniom wiersz rozcięty na wersy (dla jednego dziecka jeden wers).	1. Analizują wersy i przygotowują się do przeczytania.
2. Prosi o odczytanie wszystkich wersów wiersza „Deszczowa muzyka”.	2. Odczytują po kolei swoje wersy bez przerywania, tworząc spójną wypowiedź (wiersz), wypowiadają się na temat wiersza.
3. Proponuje wybór dowolnego instrumentu perkusyjnego.	3. Ponownie odczytują wiersz z użyciem instrumentów naśladowujących dźwięki deszczu.

1	2
4. Zachęca do odczytania całego wiersza.	4. Kilkoro dzieci odczytuje cały wiersz z poprawną intonacją.
5. Proponuje zbiorowe naśladowanie deszczowej pogody.	5. Naśladują odgłosy: – wiatru, – wichury, – deszczyku, – ulewy, – grzmotów.
6. Rozdaje karty z działaniami matematycznymi.	6. Rozwiązują działania, przyporządkowują wynikom litery, odczytują hasło: „Już pora na deszcz”.
7. Zaprasza do tańca z parasolką.	7. Tańczą w rytm muzyki, naśladują zachowanie się w czasie deszczu.
8. Umieszcza na tablicy trzy ilustracje przedstawiające burzę i proponuje, by uczniowie opowiedzieli o burzy.	8. Opowiadają o burzy na podstawie przeżyć i ilustracji.
9. Prosi o ułożenie obrazków we właściwej kolejności.	9. Układają ilustracje.
10. Rozdaje do wylosowania karteczki służące podziałowi na grupy oraz „Słowniczek wyrazów pomocniczych”.	10. Losują i zbierają się w grupach, następnie układają i zapisują zdania o burzy.
11. Prosi o odczytanie zdań ułożonych przez grupy.	11. Odczytują, poprawiają, uwzględniając wskazówki kolegów i nauczyciela.
12. Zbiera dzieci w kręgu i proponuje zabawę: „Dokończ zdanie”.	12. Kończą zdania: „W czasie nadciągania burzy czuję...” „Jak należy zachować się w czasie burzy?”
13. Rozdaje tekst z opisem tęczy i prosi o wyszukanie przymiotników.	13. Następuje ciche czytanie ze zrozumieniem, podkreślanie przymiotników (kolorów tęczy), głośne odczytywanie.
14. Przeprowadza doświadczenie: silny snop światła, np. latarki o dużym zasięgu, kieruje na słoik z wodą, za którym jest ustawiony biały ekran. Uzyskuje rozszczerzone światło – tęczę.	14. Uczestniczą w doświadczeniu, wymieniają kolory zjawiska, próbują samodzielnie wywołać tęczę.
15. Prosi o ułożenie zgodnie z tekstem i doświadczeniem barw tęczy za pomocą kolorowych pasków.	15. Samodzielnie układają paski według kolejności barw tęczy.
16. Prosi o odczytanie przygotowanych w domu informacji o tęczy.	16. Odczytują notatki z różnych źródeł informacji.
17. Zaprasza do tańca ze wstążką.	17. Wybierają wstążkę, w jednym z kolorów tęczy, tańczą z nią w rytm pogodnej muzyki.
18. Rozdaje kolorowanki.	18. Kolorują krajobraz i tęczę.
19. Demonstruje „parasol ortograficzny” i rysunki ułatwiające przyswojenie trudnych wyrazów.	19. Odczytują wyrazy z parasola, próbują wytłumaczyć trudną pisownię.
20. Rozdaje karty do uzupełnienia (jako podsumowanie zajęć).	20. Wypełniają karty.
21. Zadaje ćwiczenia do domu. Udziela pochwał, żegna się.	21. Asystenci rozprawdzają zadania.

Załącznik nr 1

Deszczowa muzyka

Co to za dzwony?

A to w tej rynnie.

A to muzyka deszczowa płynie.

A to na dachu, jakby na bębnach,
dudni, dudni ulewa wiosenna.

Thucze o szyby wesołym deszczem,
bębni kroplami jeszcze i jeszcze.

I na listeczkach gra z całej duszy,
aż rozkrzyczane słowiki głośny.

Aż słowik szepcze do słowika:

– To ci muzyka!

Taka muzyka,

to jest muzyka,

to jest muzyka,

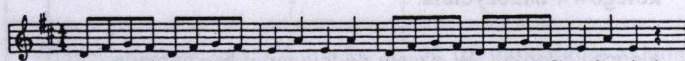
co?

Załącznik nr 3

Pada deszczyk

słowa: Stanisław Karaszewski
muzyka: Ewa Witkowska

Umiarkowanie

Pa-da desz-czyk już od ra-na Plum, plum, plum, plum! Łą-ka wo-dą jest za-la-na, Plum, plum, plum!

Te kro-pel-ki ma-le, du-że U-two-rzy-ły wnet ka-lu-żę Chlup, chlup, chlup, chlup, chlup!

1. Pada deszczyk już od rana
Plum, plum, plum, plum!

Łąka wodą jest zalana,
Plum, plum, plum!

Te kropelki małe, duże

Utworzyły wnet kałużę

Chlup, chlup, chlup, chlup, chlup! } bis

2. W tej kałuży mali chłopcy,
Plask, plask, plask, plask!

Usypiają z błota kopce.

Plask, plask, plask!

Błoto leci, błoto chłapie,

A kalosze czarne takie,

Pach, pach, że aż strach! } bis

Załącznik nr 5

Przeczytaj uważnie. Podkreśl nazwy kolorów tęczy.

Burza ucichła. Ciężkie chmury odpłynęły. Zaświeciło słońce. Na niebie ukazał się niezwykle, kolorowy most. To tęcza. Kasia patrzy na nią z zachwytem.

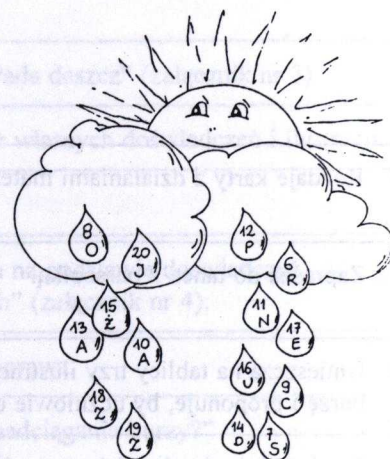
Skąd te śliczne kolory? Czerwony, pomarańczowy, żółty, zielony, niebieski i fioletowy.

– Mogę nimi pomalować świat – pomyślała Kasia.

Załącznik nr 2

Oblicz działania, wyniki odszukaj w kropłach wody. Litery odpowiadające poszczególnym wynikom wpisz w kratki, a otrzymasz hasło.

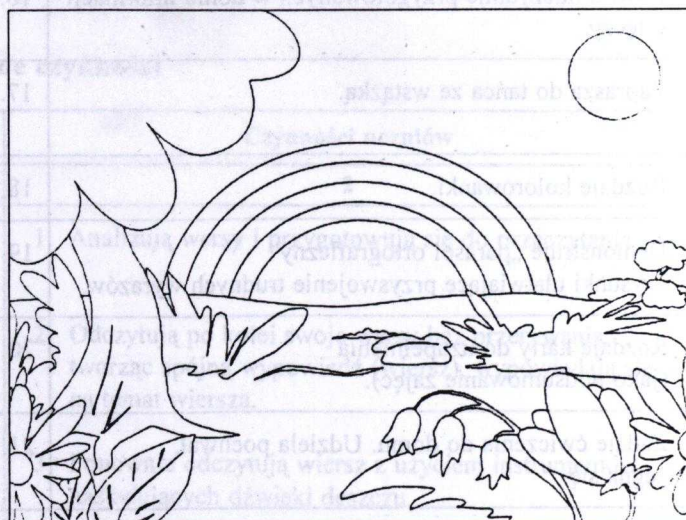
- 1) $7 + 3 + 10 =$
- 2) $8 + 2 + 6 =$
- 3) $7 + 3 + 5 =$
- 4) $8 + 2 + 2 =$
- 5) $12 - 2 - 2 =$
- 6) $15 - 5 - 4 =$
- 7) $17 - 3 - 4 =$
- 8) $7 + 3 + 1 =$
- 9) $2 + 8 + 3 =$
- 10) $3 + 7 + 4 =$
- 11) $5 + 5 + 7 =$
- 12) $16 - 6 - 3 =$
- 13) $4 + 6 + 9 =$
- 14) $13 - 3 - 1 =$
- 15) $4 + 6 + 8 =$

Załącznik nr 4

1. Zaczęło się, nadciągnęła, rozszalała się.
2. Wiatr zerwał się, zgina drzewa, gnie wierzchołki drzew.
3. Często grzmi, błyska się, huczą pioruny, strzelają pioruny.
4. Pada ulewny deszcz, rzęsy deszcz, lunął deszcz.
5. Wszędzie płynie woda, płyną strumienie wody.
6. Połamane drzewa, kałuże, błoto, burza wyrządziła szkody.

Załącznik nr 6

Załącznik nr 7

pioruny	tęcza
kałuża	chmura
huczą	burza
lunął	grzmi po „g”

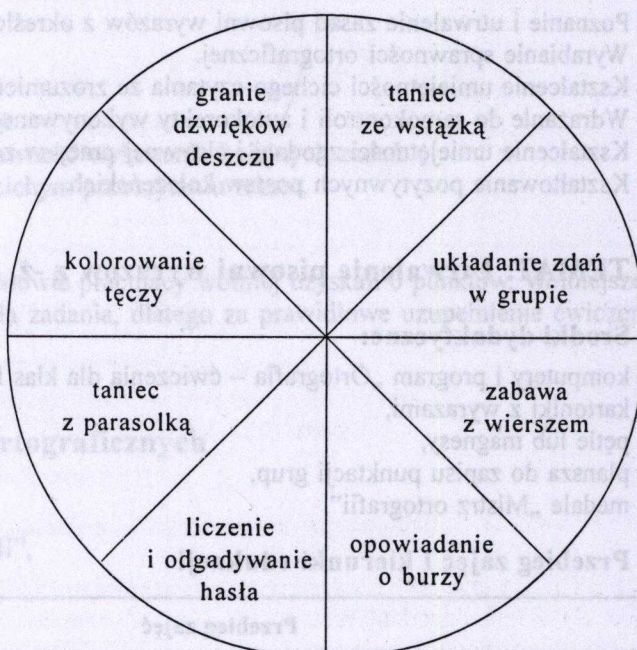
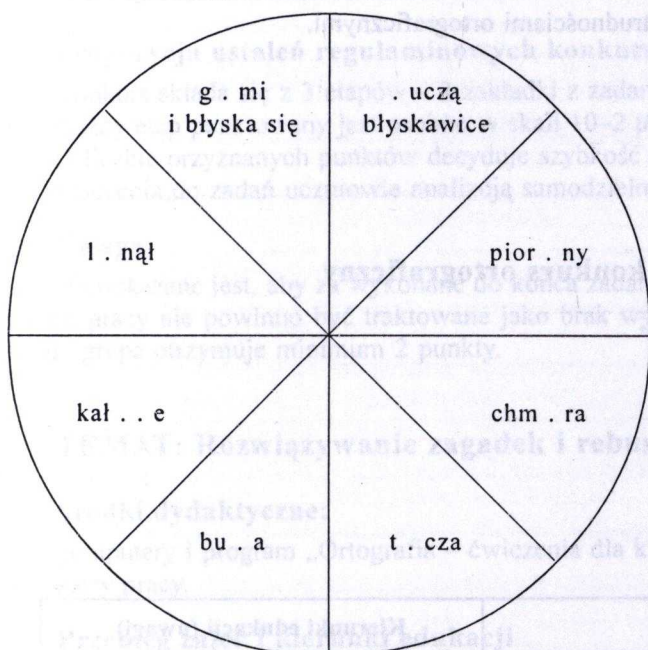
Załącznik nr 8

.....
imię i nazwisko

1. Uzupełnij brakujące litery w wyrazach na parasolce.

2. Przeczytaj zdania na częściach parasolki i pod każdym z nich narysuj znaczek, który najbardziej Twoim zdaniem pasuje.

- ☺ – najbardziej mi się podobało
☹ – nie podobało mi się

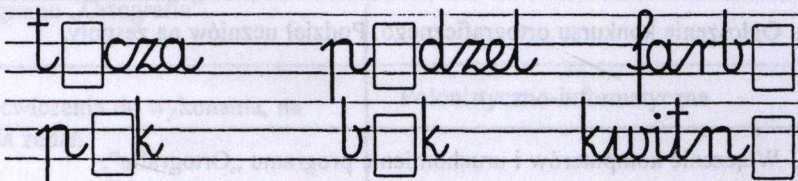

Załącznik nr 9

Połącz ze sobą odpowiednie czasowniki.

Wpisz brakujące litery: „ę” lub „ą”.

skrzypi	szumią
szumi	gną się
gnie się	skrzypią

PRZYKŁADOWE SCENARIUSZE ZAJĘĆ z wykorzystaniem programu „Ortografia – ćwiczenia dla klas I–III”

Cele zajęć zintegrowanych w nauczaniu początkowym, podczas których wykorzystywany jest komputer wraz z odpowiednim oprogramowaniem, można ująć w dwóch grupach:

- cele informatyczne,
- cele pozainformatyczne, czyli ogólnodydaktyczne.

Przedstawione propozycje zajęć obejmują kształcenie sprawności ortograficznej z wykorzystaniem programu komputerowego „Ortografia – ćwiczenia dla klas I–III”, dlatego też obejmują one cele wspólne dla wszystkich zajęć.

Cele informatyczne

1. Sprawne uruchamianie i zamykanie komputera oraz wskazanego programu.
2. Otwieranie wskazanej strony i zakładki z wybranymi ćwiczeniami.
3. Kształcenie umiejętności sprawnego manipulowania myszą i posługiwania się klawiaturą.
4. Kształcenie umiejętności pisania na komputerze polskich fontów.

Cele pozainformatyczne

1. Poznanie i utrwalenie zasad pisowni wyrazów z określonymi trudnościami ortograficznymi.
2. Wyrabianie sprawności ortograficznej.
3. Kształcenie umiejętności cichego czytania ze zrozumieniem.
4. Wdrażanie do samokontroli i autokorekty wykonywanej pracy.
5. Kształcenie umiejętności zgodnej i aktywnej pracy w zespole.
6. Kształtowanie pozytywnych postaw koleżeńskich.

TEMAT: Utrwalenie pisowni wyrazów z -ż, -rz – konkurs ortograficzny

Środki dydaktyczne:

- komputery i program „Ortografia – ćwiczenia dla klas I–III”,
- kartoniki z wyrazami,
- pętle lub magnesy,
- plansza do zapisu punktacji grup,
- medale „Mistrz ortografii”.

Przebieg zajęć i kierunki edukacji

Przebieg zajęć	Kierunki edukacji (uwagi)
1	2
1. Przypomnienie i utrwalenie zasad pisowni wyrazów z -ż i -rz • odczytywanie wyrazów na kartonikach i wyjaśnianie ich pisowni, • grupowanie wyrazów w zbiorach -ż, -rz.	Polonistyczna
2. Ogłoszenie konkursu ortograficznego. Podział uczniów na zespoły.	<i>Należy wyznaczyć tyle zespołów, ile jest komputerów w pracowni. Zespoły powinny być 2–3-osobowe.</i>
3. Włączenie komputerów i uruchomienie programu „Ortografia”.	Informatyczna

1	2
4. Ustalenie zasad konkursu i punktacji za rozwiązanie zadań.	<i>Regulamin konkursu ustalony wspólnie z uczniami.</i>
5. Przeprowadzenie konkursu I etap – zakładka z ćwiczeniem 1 • uzupełnienie podpisów przy obrazkach i okienek z brakującymi literami – rz lub – ż, • autokorekta błędów, • przyznanie punktów. II etap – zakładka z ćwiczeniem 2 • ciche czytanie ze zrozumieniem treści zagadek, • wpisanie rozwiązania kolejnej zagadki i sprawdzenie poprawności ortograficznej, • autokorekta błędów, • przyznanie punktów. III etap – zakładka z ćwiczeniem 3 • uzupełnianie wyrazów brakującymi literami – ż, lub dwuznakami – rz, • autokorekta błędów, • przyznanie punktów.	Polonistyczno-informatyczna
6. Podsumowanie wyników konkursu i ogłoszenie zwycięzców • obliczanie uzyskanych punktów, • wręczenie medali – Mistrz ortografii.	Matematyczna <i>Każda grupa oblicza zdobyte przez siebie punkty.</i>
7. Zamknięcie programu i komputerów.	Informatyczna

Propozycja ustaleń regulaminowych konkursu

- Konkurs składa się z 3 etapów – 3 zakładki z zadaniami.
- Każdy etap punktowany jest osobno w skali 10–2 punktów.
- O liczbie przyznanych punktów decyduje szybkość i poprawność wykonania kolejnych zadań.
- Polecenia do zadań uczniowie analizują samodzielnie po cichym przeczytaniu tekstu.

Uwaga

Niewskazane jest, aby za wykonane do końca zadanie uczniowie pracujący wolniej uzyskali 0 punktów. Wolniejsze tempo pracy nie powinno być traktowane jako brak wykonania zadania, dlatego za prawidłowe uzupełnienie ćwiczeń każda grupa otrzymuje minimum 2 punkty.

TEMAT: Rozwiązywanie zagadek i rebusów ortograficznych

Środki dydaktyczne:

- komputery i program „Ortografia – ćwiczenia dla klas I–III”,
- karty pracy.

Przebieg zajęć i kierunki edukacji

Przebieg zajęć	Kierunki edukacji (uwagi)
1	2
1. Czynności organizacyjne • włączenie komputerów i uruchomienie programu „Ortografia”. • podział uczniów na grupy.	Informatyczna
2. Rozdanie grupom kart pracy wyznaczających ćwiczenia do wykonania, na których uczniowie będą zapisywać rozwiązania zadań.	Polonistyczno-informatyczna

1	2
3. Omówienie sposobu uzupełniania karty pracy oraz oznaczeń poprawnie i błędnie wykonywanych ćwiczeń w programie.	Polonistyczno-informatyczna
4. Wykonanie ćwiczeń wskazanych w karcie pracy i uzupełnianie kart pracy - ciche czytanie ze zrozumieniem zagadek, - analiza treści rebusów, - wpisywanie wyrazów w pola edycyjne (okienka), - sprawdzanie pisowni i autokorekta, - uzupełnianie kart pracy zgodnie z prawidłowo rozwiązana zagadką.	Polonistyczno-informatyczna
5. Zebranie uzupełnionych kart pracy, sprawdzenie i podsumowanie wyników.	Polonistyczna

Wzór karty pracy

Strona	Ćwiczenie	Rozwiązanie
ó – u	1 – rebusy	•
		•
	2 – zagadki obrazkowe	•
		•
		•
rz – ż	2 – zagadki	•
		•
ą – ę	1 – zagadki	•
		•
h – ch	2 – zagadki obrazkowe	•
		•
		•
		•
		•
		•
	3 – zagadki	•
		•

TEMAT: Pisownia przeczenia „nie” z poznanymi częściami mowy

Środki dydaktyczne:

- komputery i program „Ortografia – ćwiczenia dla klas I–III”,
- pętle,
- napisy z nazwami części mowy oraz pytaniami, na jakie odpowiadają,
- kartoniki z wyrazami obejmującymi wskazane części mowy.

Przebieg zajęć i kierunki edukacji

Przebieg zajęć	Kierunki edukacji (uwagi)
1. Przypomnienie poznanych części mowy i pytań, na które odpowiadają układanie podpisów przy pętlach z nazwami części mowy i pytaniami,	Polonistyczna
2. Porządkowanie wyrazów z poszczególnymi częściami mowy i umieszczanie ich w odpowiednich pętlach.	Polonistyczna
3. Ustalenie zasad pisowni tych wyrazów z przeczeniem „nie” - włączenie komputerów i uruchomienie programu „Ortografia”, - otwarcie strony „Przeczenia” i zakładki „Jak piszemy”, - odczytywanie zasad pisowni i przykładów wywołanych odpowiednim przyciskiem.	Polonistyczno-informatyczna
4. Pisanie wyrazów z przeczeniem „nie” – ćwiczenie 1 - omówienie sposobu wykonania ćwiczenia i form komunikatów w programie, - samodzielne wykonanie ćwiczenia, - autokorekta i poprawa błędów.	Polonistyczno-informatyczna
5. Sprawdzenie wyników pracy na poszczególnych komputerach.	Polonistyczno-informatyczna
6. Zamknięcie programu i komputerów.	Informatyczna

SCENARIUSZ ZAJĘĆ ZINTEGROWANYCH W KLASIE II z wykorzystaniem komputera

Ośrodek tematyczny – **Przyroda wiosną**

Temat dnia – **Kwiaty w wiosennym ogrodzie**

Cele informatyczne

- Sprawne uruchamianie i zamykanie komputera z umiejętnością logowania się do sieci.
- Kształcenie umiejętności odszukiwania i otwierania wskazanego pliku w otoczeniu sieciowym.
- Kształcenie umiejętności sprawnego manipulowania myszą i posługiwania się klawiaturą.
- Kształcenie umiejętności uruchamiania pokazu prezentacji.
- Sprawne działanie w obrębie wybranych aplikacji.
- Kształcenie umiejętności odbierania wiadomości poczty elektronicznej i przesyłania odpowiedzi.

Cele pozainformatyczne (dydaktyczno-wychowawcze)

- Poznanie nazw wiosennych kwiatów i kojarzenie ich z odpowiednim obrazem.
- Kształcenie umiejętności cichego czytania ze zrozumieniem.
- Wdrażanie do samokontroli i autokorekty wykonywanej pracy.
- Kształcenie umiejętności zgodnej i aktywnej pracy w zespole.
- Kształcenie sprawności rachunkowej w mnożeniu.
- Kształcenie umiejętności rozpoznawania wybranych części mowy.
- Wyzwalanie swobodnej improwizacji ruchowej do słuchanego tekstu i muzyki.
- Kształtowanie pozytywnych postaw koleżeńskich.

Środki dydaktyczne:

- sieć komputerowa w szkolnej pracowni internetowej,
- prezentacja do wiersza „Świt w ogrodzie”,

- prezentacja „Kwiaty w wiosennym ogrodzie” (prezentacje wykonali wcześniej wybrani uczniowie tej klasy w programie Power Point – udostępnienie w sieci),
- aplikacja „Kwiaty” przygotowana przez nauczyciela w Delphi – udostępniona w sieci,
- aplikacja „Tab” ściągnięta ze strony internetowej CDiDN w Szczecinie – udostępniona w sieci,
- aplikacja „Gramat” przygotowana przez nauczyciela w Delphi – udostępniona w sieci,
- nagranie muzyczne „Taniec kwiatów” – kasetą magnetofonową nr 4 dla kl. II „Z Ekoludkiem w szkole”; magnetofon,
- program do obsługi poczty elektronicznej Microsoft Outlook.

Formy pracy

- Praca w zespołach 2–3-osobowych

Kierunki edukacji	Przebieg zajęć	Środki dydaktyczne
1	2	3
Polonistyczno-przyrodnicza	Wypowiedzi dzieci na temat cech charakterystycznych przyrody późną wiosną – kwitnienie roślin	
Informatyczna	Włączenie komputerów z zalogowaniem się do sieci	Sieć komputerowa
Polonistyczno-informatyczna	Praca z prezentacją do wiersza „Świt w ogrodzie” • odszukanie w otoczeniu sieciowym pliku prezentacji, • uruchomienie pokazu prezentacji, • indywidualne odczytywanie kolejnych fragmentów wiersza zamieszczonych na poszczególnych slajdach, • zamknięcie prezentacji.	Prezentacja do wiersza „Świt w ogrodzie”
Ruchowa	Zabawa ruchowa – Rosną kwiaty w ogrodzie	
Przyrodniczo-informatyczna	Praca z prezentacją „Kwiaty w wiosennym ogrodzie” • otwarcie pliku prezentacji, • uruchomienie pokazu, • odczytywanie nazw kwiatów zamieszczonych pod ilustracjami, • zamknięcie prezentacji.	Prezentacja „Kwiaty w wiosennym ogrodzie”
Polonistyczno-przyrodniczo-informatyczna	Rozpoznawanie wcześniej oglądanych kwiatów w aplikacji „Kwiaty” • przypomnienie, z jakim rozszerzeniem jest plik wykonywalny aplikacji, • uruchomienie aplikacji, • wpisywanie nazw kwiatów w polach edycyjnych, zgodnie z kolejnymi wyświetlanymi obrazami, • podsumowanie poprawności wykonanego ćwiczenia (wyświetlanie poprawności w aplikacji) i poprawa ewentualnych błędów, • zamknięcie aplikacji.	Aplikacja „Kwiaty” przygotowana w Delphi
Muzyczno-ruchowa	Zabawa muzyczno-ruchowa „Taniec kwiatów”, swobodne improwizacje ruchowe do słuchanej muzyki	Kaseta z melodią „Taniec kwiatów”
Matematyczno-informatyczna	Mnożenie w zakresie 100 – rozkład iloczynów na czynniki • odczytanie wiadomości przesłanej pocztą elektroniczną o konieczności ochrony Planety Kwiatów (wiadomość przesłana jest z serwera przez nauczyciela), • uruchomienie aplikacji Tabliczka Mnożenia i wybranie odpowiedniego poziomu, zgodnie z instrukcją przekazaną w wiadomości, • rachunek pamięciowy z wykorzystaniem uruchomionej aplikacji, • sporządzenie raportu o liczbie zniszczonych asteroidów i przesłanie do nauczyciela jako odpowiedź na wiadomość otrzymaną pocztą elektroniczną, • wyłonienie zwycięzców najlepiej broniących Planety Kwiatów (dokonuje nauczyciel na podstawie danych otrzymanych w raportach).	Aplikacja „Tab” Program do obsługi poczty elektronicznej Microsoft Outlook

1	2	3
Polonistyczno-informatyczna	Porządkowanie wyrazów związanych tematycznie z majowym ogrodem, zgodnie z poznanymi częściami mowy (zachętą do wykonania ćwiczenia jest propozycja uporządkowania grządek w ogrodzie, na których kwiatami są wyrazy) • uruchomienie aplikacji, • porządkowanie wyrazów, • podsumowanie zaprezentowanych umiejętności gramatycznych, • zamknięcie aplikacji.	Aplikacja „Gramat” przygotowana w Delphi
Informatyczna	Zamknięcie i wyłączenie komputerów.	

Treść wiadomości przesłanej do uczniów pocztą elektroniczną:

Planecie Kwiatów grozi wielkie niebezpieczeństwo – może zostać zniszczona przez asteroidy. Waszym zadaniem jest jej ochrona. Zadanie wykonacie w aplikacji Tabliczka Mnożenia na poziomie 5. Po wykonaniu zadania prześlijcie odpowiedź z raportem o liczbie zniszczonych asteroidów. Życzę Wam powodzenia. Planeta Kwiatów liczy na Waszą pomoc.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ ZINTEGROWANYCH W KLASIE III z wykorzystaniem komputera

Ośrodek tematyczny – Las jesienią

Temat dnia – Grzybobranie

Cele informatyczne

- Sprawne uruchamianie i zamykanie komputera z umiejętnością logowania się do sieci.
- Kształcenie umiejętności odszukiwania i otwierania wskazanego pliku w otoczeniu sieciowym.
- Kształcenie umiejętności uruchamiania i przeglądania pokazu prezentacji.
- Tworzenie katalogu roboczego o określonej lokalizacji.
- Kształcenie umiejętności odbierania wiadomości poczty elektronicznej.
- Poznanie sposobu łączenia się z wybraną stroną internetową poprzez link w wiadomości pocztowej.
- Sprawne przeszukiwanie wybranej strony internetowej.
- Kształcenie umiejętności zapisywania pliku graficznego ze strony internetowej w określonym katalogu na dysku.
- Uświadomienie walorów edukacyjnych odpowiednio wybranych stron internetowych.

Cele pozainformatyczne (dydaktyczno-wychowawcze)

- Poznanie nazw grzybów jadalnych i kojarzenie ich z odpowiednim obrazem.
- Kształcenie umiejętności rozpoznawania grzybów jadalnych i trujących.
- Wdrażanie do właściwych zachowań w lesie podczas grzybobrania.
- Uświadomienie zagrożeń wynikających z braku umiejętności rozpoznawania grzybów jadalnych.
- Kształcenie umiejętności cichego czytania ze zrozumieniem.
- Wdrażanie do samokontroli i autokorekty wykonywanej pracy.
- Kształcenie umiejętności zgodnej i aktywnej pracy w zespole.

Środki dydaktyczne:

- sieć komputerowa w szkolnej pracowni z dostępem do Internetu,
- prezentacja „Grzybobranie” – (udostępnienie w sieci),
- strona internetowa www.grzyby.pl,
- duże sylwety grzybów z nazwami wypisanymi na kapeluszach (nazwy grzybów występujących w prezentacji),
- koło hula-hop lub duży rysunek kosza do demonstracji na tablicy lub dywanie,
- program do obsługi poczty elektronicznej Microsoft Outlook,
- dowolny instrument perkusyjny.

Formy pracy

- Praca w zespołach 2–3-osobowych.

Kierunki edukacji	Przebieg zajęć	Środki dydaktyczne
Polonistyczno- -przyrodnicza	Wypowiedzi dzieci na temat jesieni w lesie, wycieczek do lasu na grzybobranie na podstawie wiersza „Na grzyby” i własnych doświadczeń. Zapowiedź innego – komputerowego grzybobrania w Internecie.	Wiersz „Na grzyby”
Informatyczna	Włączenie komputerów z zalogowanie się do sieci	Sieć komputerowa
Przyrodniczo- -informatyczna	Praca z prezentacją „Grzybobranie” • odszukanie w otoczeniu sieciowym pliku prezentacji, • uruchomienie pokazu prezentacji, • indywidualne przeglądanie kolejnych slajdów – analiza zdjęć i tekstów, • zamknięcie prezentacji.	Prezentacja „Grzybobranie”
Ruchowa	Zabawa ruchowa – Zbieramy grzyby – reagowanie ruchem na ustalony sygnał dźwiękowy, swobodna improwizacja ruchowa do opowiadania nauczyciela.	Instrument perkusyjny
Przyrodnicza	Umieszczanie w koszyku grzybów jadalnych • odczytywanie nazw grzybów umieszczonych na dużych sylwetach grzybów, • wybieranie grzybów jadalnych i umieszczanie ich sylwet w kole lub szablonie koszyka (wykorzystanie wiadomości z przeglądanej wcześniej prezentacji).	Koło hula-hop lub duży szablon koszyka; Duże sylwety grzybów z napisami nazw
Informatyczna	Przygotowanie koszyka na grzybobranie • utworzenie na dysku w „Moich dokumentach” katalogu o nazwie „Koszyk”.	Komputery Windows
Polonistyczno- -informatyczna	Odebranie i odczytanie wiadomości poczty elektronicznej z zamieszczonym w niej adresem witryny internetowego grzybobrania. Propozycja zamieszczona w wiadomości otwarcia wskazanej witryny poprzez kliknięcie jej adresu. Odczytanie instrukcji do zadania na wskazanej stronie internetowej.	Program Microsoft Outlook
Informatyczna	Połączenie ze wskazaną witryną internetową • przeglądanie i analiza jej zawartości i układu, • demonstracja sposobu zapisania wybranego obrazka na dysku, • ustalenie nazewnictwa do zapisywanych plików graficznych (nazwą pliku powinna być skrócona zwyczajowa nazwa danego grzyba, np. kurka).	Modem Przeglądarka internetowa www.grzyby.pl
Polonistyczno- -przyrodniczo- -informatyczna	Internetowe grzybobranie • przełączenie się na zakładkę – Index grzybów w języku polskim, • przeglądanie zdjęć grzybów i odczytywanie opisów, • ustalanie po oznakowaniu i opisie grzybów jadalnych, • zapisywanie plików graficznych z wybranymi zdjęciami grzybów w utworzonym wcześniej katalogu „Koszyk”, • zamknięcie przeglądarki internetowej.	www.grzyby.pl katalog „Koszyk”
Przyrodniczo- -informatyczna	Przeglądanie utworzonych zbiorów podczas internetowego grzybobrania, analiza i ocena poprawności przyrodniczej i informatycznej wykonanego zadania • czy zapisane zdjęcia umieszczono w odpowiednim katalogu? • jakie nazwy nadano zapisanym plikom graficznym? • czy zapisane zdjęcia przedstawiają tylko grzyby jadalne? • ile zdjęć grzybów zapisały poszczególne grupy? Ustalenie grupy, która najlepiej wykonała zadanie.	Katalog „Koszyk”
Informatyczna	Zamknięcie i wyłączenie komputerów.	

NOTATKI

edukacji	Przebieg zajęć	dydaktyczny
Polonistyczno-przyrodnicza	Wypowiedzi dzieci na temat jesieni w lesie, wycieczka do lasu na grzybobranie na podstawie wiersza „Na grzyby” i własnych doświadczeń. Zapowiedź innego – komputerowego grzybobrania w Internecie.	Wiersz „Na grzyby”
Informatyczna	Włączenie komputerów z zalogowanie się do sieci	Sieć komputerowa
Przyrodniczo-informatyczna	Praca z prezentacją „Grzybobranie” • odszukanie w otoczeniu sieciowym pliku prezentacji, • uruchomienie pokazu prezentacji, • indywidualne przeglądanie kolejnych slajdów – analiza zdjęć i tekstów, • zamknięcie prezentacji.	Prezentacja „Grzybobranie”
Ruchowa	Zabawa ruchowa – Zbieramy grzyby – reagowanie ruchem na ustalony sygnał dźwiękowy, swobodna improwizacja ruchowa do opowiadania nauczyciela.	Instrukcje perkusyjnych
Przyrodnicza	Umieszczanie w koszyku grzybów jadalnych • odrysywanie nazw grzybów umieszczonych na dużych sylwetkach grzybów, • wybieranie grzybów jadalnych i umieszczanie ich sylwet w kole lub szablonie koszyka (wykorzystanie wiadomości z przeglądanej wcześniej prezentacji).	Kółko lub koło lub duży szablon koszyka; Duże sylwetki grzybów z napisami nazw
Informatyczna	Przygotowanie koszyka na grzybobranie • utworzenie na dysku w „Moich dokumentach” katalogu o nazwie „Koszyk”.	Komputery Windows
Polonistyczno-informatyczna	Odebranie i odczytanie wiadomości poczty elektronicznej z zamieszczonym w niej adresem witryny internetowego grzybobrania. Propozycja umieszczenia w wiadomości otwarcia wskazanej witryny poprzez kliknięcie jej adresu. Odczytanie instrukcji do zadania ze wskazanej strony internetowej.	Program Microsoft Outlook
Informatyczna	Połączenie ze wskazaną witryną internetową • przeglądanie i analiza jej zawartości i układu, • demonstracja sposobu zapisania wybranego obrazka na dysku, • ustalenie nazewnictwa do zapisywanych plików graficznych (nazwa pliku powinna być skrócona rzymszczykowa nazwa danego grzyba, np. kurka).	Modem Przeglądarka internetowa www.grzyby.pl
Polonistyczno-przyrodniczo-informatyczna	Internetowe grzybobranie • przełączenie się na zakładkę – Index grzybów w języku polskim, • przeglądanie zdjęć grzybów i odczytywanie opisów, • ustalanie po oznakowaniu i opisie grzybów jadalnych, • zapisywanie plików graficznych z wybranymi zdjęciami grzybów w utworzonym wcześniej katalogu „Koszyk”, • zamknięcie przeglądarki internetowej.	www.grzyby.pl katalog „Koszyk”
Przyrodniczo-informatyczna	Przeglądanie utworzonych zbiorów podczas internetowego grzybobrania, analiza i ocena poprawności przyrodniczej i informacyjnej wykonanego zadania • czy zapisane zdjęcia umieszczone w odpowiednim katalogu? • jakie nazwy nadano zapisanym plikom graficznym? • czy zapisane zdjęcia przedstawiają tylko grzyby jadalne? • ile zdjęć grzybów zapisały poszczególne grupy? Ustalenie grupy, która najlepiej wykonała zadanie.	Katalog „Koszyk”

Wydawca: Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie. Redaktor Naczelny: *Mirosława Majzel-Piaskowska*. Przygotowanie do druku: Oficyna Wydawnicza CDiDN. Korekta i opracowanie językowe: *Anna Malinowska*. Skład: *Magdalena Krokos*. Opracowanie graficzne, techniczne, łamanie: *Radosław Józwik*.

Refleksje

NOWE AKTY PRAWNE

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zasad współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży (Dz. U. nr 128, poz. 1416).

Ustala ono szczeble i formy współzawodnictwa sportowego oraz organizatorów i zasady odbywania zawodów sportowych dla ogółu dzieci i młodzieży szkolnej lub dla dzieci i młodzieży uzdolnionej sportowo.

2. Porozumienie pomiędzy Polską Radą Ekumeniczną oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 4 lipca 2001 r. (Dz. Urz. MEN nr 3, poz. 18).

Określa ono kwalifikacje do nauczania religii w szkołach i przedszkolach – merytoryczne i pedagogiczne. Jednocześnie ustala, że nauczyciele religii zatrudnieni w dniu wejścia w życie porozumienia, którzy legitymują się świadectwem dojrzałości i ukończyli studium katechetyczno-pedagogiczne lub kursy katechetyczne, mogą nauczać religii – do dnia 31 sierpnia 2006 r.

3. Komunikat Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 maja 2001 r. w sprawie listy rzeczoznawców w zakresie innych niż książki pomocnicze środków dydaktycznych zalecanych do użytku szkolnego do przedmiotów ogólnokształcących (Dz. Urz. MEN nr 3, poz. 19).

Zawarta w nim lista rzeczoznawców zastępuje listę ogłoszoną w Dz. Urz. MEN z 1998 r. nr 5, poz. 23).

4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 października 2001 r. w sprawie przyjmowania osób nie będących obywatelami polskimi do publicznych przedszkoli, szkół, zakładów kształcenia nauczycieli i placówek (Dz. U. nr 131, poz. 1458).

Określa ono warunki przyjmowania cudzoziemców do publicznych szkół i placówek, wysokość odpłatności za każdy rok nauki w szkołach artystycznych, ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych oraz policealnych i pomaturalnych.

5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 listopada 2001 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz. U. nr 135, poz. 1516).

Określa ono cele, formy, zadania dyrektora szkoły, kierownika i opiekunów, zasady finansowania oraz wzór

karty wycieczki (imprezy) szkolnej. Zastępuje ono zarządzenie nr 18 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 września 1997 r. w sprawie zasad i warunków organizowania przez szkoły i placówki publiczne krajoznawstwa i turystyki (Dz. Urz. MEN nr 9, poz. 40).

Akty prawne zaktualizowane

1. Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz. U. nr 128, poz. 1404).

Zmianie ulega art. 30 ustawy – Karta Nauczyciela dotyczący wynagradzania nauczycieli. Zgodnie z nowym jego zapisem to minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w porozumieniu z właściwymi ministrami, określa w drodze rozporządzenia dla nauczycieli zatrudnionych w szkołach prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej:

- a) wysokość minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego,
- b) sposób obliczania wysokości stawki wynagrodzenia zasadniczego za jedną godzinę przeliczeniową,
- c) wykaz stanowisk oraz dodatkowych zadań i zajęć uprawniających nauczyciela do dodatku funkcyjnego, wysokość minimalnych stawek dodatków: za wysługę lat, motywacyjnego, funkcyjnego, za warunki pracy oraz warunki przyznawania tych dodatków, z zastrzeżeniem art. 33 i 34 KN,
- d) szczegółowy sposób obliczania wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe, z zastrzeżeniem art. 35 ust. 3 KN oraz za godziny doraźnych zastępstw,
- e) wysokość i warunki wypłacania nagród i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy, z wyłączeniem określonych w art. 54 KN.

2. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o zmianie ustawy o bibliotekach (Dz. U. nr 129, poz. 1440).

Nowelizacja ta wprowadza zakaz łączenia bibliotek publicznych z innymi instytucjami oraz z bibliotekami szkolnymi i pedagogicznymi.

3. Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. nr 129, poz. 1444).

Wprowadza ona istotne dla pieszego i rowerzysty roz-

wiązania dotyczące poruszania się po drodze dla rowerów, poboczach jezdni i drodze dla pieszych, w tym chodnikach, ważne przy prowadzeniu w szkołach wychowania komunikacyjnego oraz zajęć przygotowujących do egzaminu na kartę rowerową lub motorowerową (art. 11, 16, 17, 18a, 27, 33 ustawy). Ponadto określa obowiązki kierującego autobusem szkolnym podczas wsiadania i wysiadania dzieci a także sposób oznakowania autobusu podczas przewozu innych osób lub przejazdu bez żadnych osób (art. 57a ustawy).

4. Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o zmianie ustawy o rzemiośle (Dz. U. nr 129, poz. 1445).

Zgodnie z tą nowelizacją „nadzór nad działalnością komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych sprawuje minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, stosując kryterium zgodności z prawem. Rzemieślnicy zatrudniający pracowników w celu przygotowania zawodowego w rzemiośle obowiązani są spełniać warunki określone odrębnymi przepisami oraz być członkiem izby rzemieślniczej lub cechu rzemiosł. Nadzór

nad przebiegiem przygotowania zawodowego w rzemiośle pracowników młodocianych sprawuje izba rzemieślnicza lub z jej upoważnienia cech, właściwe ze względu na siedzibę rzemieślnika”. Nowelizacja ta wejdzie w życie z dniem 12 lutego 2002 r.

5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 października 2001 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kryteriów i trybu dokonywania oceny pracy nauczyciela, trybu postępowania odwoławczego oraz składu i sposobu powoływania zespołu oceniającego (Dz. U. nr 131, poz. 1459).

Jest to spowodowane zmianą art. 6a ust. 6 pkt 1 ustawy – Karta Nauczyciela, na mocy której to organ nadzoru pedagogicznego, a nie organ prowadzący, jak było do tej zmiany, dokonuje oceny pracy dyrektora.

Opracował

Zbigniew Oleszczuk

Z-ca Dyrektora

Wydziału Nadzoru Pedagogicznego KO

NOWA CZY STARA SZKOŁA – LICEUM PROFILOWANE?

Ostatnia ustawa o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela, ustawy o systemie oświaty oraz ustawy Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego, podpisana przez Prezydenta RP w dniu 11 grudnia 2001 r., wprowadza nowe typy szkół ponadgimnazjalnych. Wśród wymienionych szkół występuje również liceum profilowane.

Nasuwa się pytanie: czy to jest nowy typ szkoły, czy taka szkoła już istniała?

Poprzednia nowelizacja ustawy z 23 sierpnia 2001 r. wprowadzała tylko licea profilowane i szkoły zasadnicze. Obecnie wprowadziła cztery typy szkół.

Są to:

- liceum ogólnokształcące – 3-letnie
- liceum profilowane – 3-letnie
- technikum – 4-letnie
- zasadnicza szkoła zawodowa – 2–3-letnia

Jedyną nową szkołą, ale tylko z nazwy, jest liceum profilowane.

Bardzo podobną, już funkcjonującą, szkołą jest liceum techniczne, wprowadzone eksperymentalnie w roku szkolnym 1994/95 w 17 szkołach zawodowych województwa łódzkiego i wałbrzyskiego. Eksperyment polegał na podjęciu kształcenia w szkole średniej w zakresie programowym, umożliwiającym uczniom uzyskanie wykształcenia ogólnego oraz wykształcenia ogólnozawodowego przewidzianego w przyjętym profilu kształcenia.

Decyzją nr 1 z dnia 17.01.1995 r., dotyczącą kształcenia w liceum technicznym, Minister Edukacji Narodowej wyraził zgodę na rozszerzenie eksperymentu od roku szkolnego 1995/96 w dalszych 100 zespołach szkół zawodo-

wych. Wśród tych szkół proces kształcenia w liceum technicznym podjęły dwie szkoły ówczesnego województwa szczecińskiego.

W Zespole Szkół Elektryczno-Elektronicznych w Szczecinie wprowadzono profile: elektryczno-energetyczny i elektryczno-energetyczny oraz w Zespole Szkół nr 5 w Szczecinie – profile: mechaniczny i społeczno-socjalny.

Aktualnie liceum techniczne kontynuowane jest w ponad 30 szkołach województwa zachodniopomorskiego w profilach:

- mechanicznym,
- elektronicznym,
- kształtowanie środowiska,
- ekonomiczno-administracyjnym,
- rolniczo-spożywczym,
- elektryczno-energetycznym,
- tekstylnym,
- społeczno-socjalnym,
- usługowo-gospodarczym.

W planie nauczania blok przedmiotów zawodowych w cyklu kształcenia wynosi 13 godzin dla zajęć profilujących, które w większości są wyodrębnione z godzin do dyspozycji dyrektora szkoły, jakie w swojej gestii posiada dyrektor liceum ogólnokształcącego.

Na kolejnej stronie przedstawiam Państwu pełną informację charakteryzującą powołane nowe typy szkół, w tym także licea profilowane.

Kazimierz Pachciarek

Zachodniopomorski Wicekurator Oświaty

NOWE TYPY SZKÓŁ

Liceum ogólnokształcące

- Okres nauczania: trzy lata.
- Ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego.

Liceum profilowane

- Okres nauczania: trzy lata.
- Kształcenie odbywać się będzie w projektowanych profilach kształcenia ogólnozawodowego: kształtowanie środowiska, ekonomiczno-administracyjny, rolniczo-spożywczy, usługowo-gospodarczy, kreowanie ubiorów, chemiczne badania środowiska, socjalny, leśnictwo i technologia drewna, transportowo-spedycyjny, elektroniczny, elektrotechniczny, mechatroniczny, mechaniczne techniki wytwarzania, zarządzanie informacją.
- Ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego.
- Ukończenie umożliwia dalsze kształcenie w szkołach policealnych o okresie nauczania od 0,5 roku do 1 roku.

Technikum

- Okres nauczania: cztery lata.
- Ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu, a także uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego.

Zasadnicza szkoła zawodowa

- Okres nauczania: nie krótszy niż 2 lata i nie dłuższy niż 3 lata.
- Ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu.
- Ukończenie umożliwia dalsze kształcenie w uzupełniającym liceum ogólnokształcącym lub technikum uzupełniającym.

Uzupełniające liceum ogólnokształcące

- Okres nauczania: dwa lata.
- Ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego.

Technikum uzupełniające

- Okres nauczania: trzy lata.
- Ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego.
- Ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu.

Szkoła policealna

- Okres nauczania: nie krótszy niż pół roku i nie dłuższy niż dwa i pół roku; skrócony cykl kształcenia będzie uzależniony od typu ukończenia szkoły średniej oraz realizowanego w niej zakresu kształcenia ogólnozawodowego.
- Ukończenie umożliwia osobom posiadającym wykształcenie średnie uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu.

Charakterystyka profilów w liceach profilowanych

1. Kształtowanie środowiska

Intensywny rozwój cywilizacji niesie za sobą postępującą degradację środowiska człowieka. Istnieje potrzeba uświadomienia uczniowi faktu, że gwarancją egzystencji jest trwała ochrona naturalnego środowiska i odtwarzanie tego, co już zostało w przyrodzie zniszczone. Specyfiką tego profilu jest holistyczne podejście do problemu ingerencji człowieka w środowisko naturalne poprzez analizę tego środowiska, badanie i planowanie jego elementów. Szkoła kształcąca w profilu „kształtowanie środowiska” wyposaża absolwenta w wiedzę i kształtuje umiejętności ogólnozawodowe niezbędne do dalszego kształcenia w zakresie budownictwa (ogólnego, drogowego, mostowego), projektowania architektonicznego, renowacji zabytków architektury, projektowania architektonicznego, technologii robót konstrukcyjnych i wykończeniowych, inżynierii sanitarnej, melioracji, geologii, hydrologii. Uczeń poznając materiały i wyroby budowlane, technologie oraz obiekty kształtujące środowisko, podejmuje decyzję w zakresie planowania zagospodarowania terenu z uwzględnieniem ochrony naturalnego środowiska człowieka.

2. Profil ekonomiczno-administracyjny

Kształcenie prozawodowe w profilu ekonomiczno-administracyjnym umożliwia ukształtowanie podstawowych umiejętności związanych z funkcjonowaniem człowieka w warunkach gospodarki rynkowej. Przybliża szeroki zakres zagadnień edukacji ekonomicznej – od rachunkowości poprzez pracę biurową, aż po marketing i zarządzanie firmą. Ukształtowane umiejętności powinny pomóc uczniowi w świadomym wyborze kierunku dalszego kształcenia i kreowania własnej kariery zawodowej. Absolwent będzie mógł kontynuować proces kształcenia w następujących dziedzinach: zarządzanie i marketing, handel, rachunkowość, bankowość, technika pracy biurowej, administracja (rządowa i terytorialna, sądowa, skarbową, celna itp.). Profil ten daje również uczniowi możliwość uzyskania w krótkim czasie kwalifikacji zawodowych w zawodach pokrewnych, związanych na przykład z prowadzeniem działalności o charakterze usługowym (hotelarstwo i turystyka, mała gastronomia, prace pocztowe i telekomunikacyjne i inne wynikające z potrzeb rynku). Absolwent może być również przygotowany do prowadzenia własnej działalności gospodarczej lub pracy w następujących komórkach funkcjonalnych firm: sekretariat, dział ogólnoeconomiczny, dział finansowy, dział marketingu, dział zaopatrzenia lub zbytu, dział administracyjno-organizacyjny.

3. Profil rolniczo-spożywczy

Liceum o profilu rolniczo-spożywczym przygotowuje absolwentów do organizowania działalności rolniczo-spożywczej oraz analizowania i oceniania warunków (przyrodniczych, ekonomicznych, społecznych) w planowaniu produkcji rolniczej i przetwórczej. Absolwent może się kształcić

w wybranym przez siebie zawodzie, a w szczególności osiągać kwalifikacje zawodowe z zakresu rolnictwa, ogrodnictwa, pszczelarstwa, weterynarii i przetwórstwa spożywczego. Przetwórstwo produktów rolnych i ich zbyt w postaci przetworzonej może w znacznym stopniu przyczynić się do wzrostu opłacalności gospodarstw rolniczych. Ponadto małe zakłady przetwórstwa spożywczego na wsi mogą stworzyć dodatkowe miejsca pracy. Dla potrzeb kształcenia w szkole policealnej dla absolwentów profilu rolniczo-spożywczego przygotowano dokumentację programową kształcenia w zawodach technika technologii żywności (produkcja piekarska, przetwórstwo mięsne, przetwórstwo mleczarskie) i technika agrobiznesu (produkcja rolnicza, przetwórstwo spożywcze).

4. Profil usługowo-gospodarczy

Stały rozwój sił wytwórczych oraz postępujący proces społecznego podziału pracy prowadzi do powstawania wyodrębnionych podmiotów działalności gospodarczej oraz do ich specjalizacji w zakresie przedmiotu działalności. W rezultacie tej specjalizacji powstają przedsiębiorstwa funkcjonujące w różnych sferach społeczno-gospodarczej działalności człowieka (produkcja, handel, usługi). Doświadczenia krajów wysoko rozwiniętych wskazują na bezpośrednią zależność stopnia rozwoju sfery usług od stopnia rozwoju całej gospodarki. W wielu krajach usługi zaczynają dominować jako dział gospodarki. Sfera usług stworzy więc w przyszłości w Polsce największe możliwości zatrudnienia oraz prowadzenia działalności gospodarczej przez absolwentów szkół. Absolwenci liceum o profilu usługowo-gospodarczym mogą podejmować pracę najemną lub prowadzić działalność usługową na własny rachunek, a po kształceniu specjalistycznym mogą pracować w większości usług wymienionych w klasyfikacji usług Głównego Urzędu Statystycznego, między innymi w dziedzinie usług turystycznych, gastronomicznych, kosmetycznych, fryzjerskich, małej poligrafii, tzw. biuro-serwis itp. Dla absolwentów liceum o profilu usługowo-gospodarczym przygotowano dokumentację programową kształcenia w zawodach: technik żywienia i gospodarstwa domowego – organizator żywienia, technik obsługi turystycznej – pilot wycieczek.

5. Kreowanie ubiorów

Absolwent tego profilu przyswoi wiedzę i ukształtuje umiejętności ogólnozawodowe z zakresu szeroko rozumianej branży tekstylnej, niezbędne do dalszego kształcenia w następujących zawodach: przędzalnictwo, tkactwo, dziewiarstwo, wykończalnictwo i konserwacja materiałów włókienniczych i odzieży, garbarstwo, krawiectwo, obuwnictwo. Absolwenci są również przygotowani do działania przedsiębiorczego (mogą podejmować własną działalność gospodarczą lub pracę w podmiotach gospodarczych państwowych i prywatnych). Ukształtowane umiejętności zawodowe pozwalają na wielokrotne przekwalifikowywanie się w toku pracy zawodowej (w zależności od sytuacji gospodarczej i zainteresowań indywidualnych). W procesie kształcenia wyróżniono następujące bloki tematyczne: elementy techniki, materiałoznawstwo i metrologia tekstyliów, technologia tekstyliów, plastyczne projektowanie tekstyliów. Dla

potrzeb osiągnięcia kwalifikacji zawodowych przez absolwentów omawianego profilu przygotowano programy kształcenia w zawodzie technika technologii odzieży (komputerowe wspomaganie przygotowania produkcji odzieży, modelarz odzieży damskiej i dziewczęcej, konstruktor odzieży damskiej i dziewczęcej, organizator produkcji odzieży) i w zawodzie technika włókiennika (projektowanie tkanin, wyroby dekoracyjne, projektowanie dzianin wytwarzanych na szpulach cylindrycznych i in.).

6. Chemiczne badania środowiska

Profil „chemiczne badania środowiska” powinien dać uczniom odpowiedź na pytania: jaka jest technika prowadzenia badań laboratoryjnych? jak można ustalić skład jakościowy i ilościowy substancji? jakie pomiary wielkości fizycznych substancji pozwalają na ich identyfikację? jakie substancje chemiczne mogą stanowić zagrożenie dla środowiska przyrodniczego? jakie badania chemiczne pozwalają wykryć i unieszkodliwić substancje zagrażające środowisku oraz zapobiec jego skażeniu? jakie surowce stanowią podstawę przemysłu chemicznego? jakie zasady kierują przebiegiem procesów przemysłowych? jak te zasady są stosowane w wybranych technologiach? jak można w warunkach laboratoryjnych otrzymywać substancje chemiczne? Kształcenie prozawodowe w tym profilu sprowadza się przede wszystkim do:

- zapoznania uczniów z zasadami przebiegu chemicznych procesów, co stanowi podstawę do projektowania różnych technologii,
- kształtowania umiejętności wykonywania pomiarów i prostych badań analitycznych, co stanowi na przyszłość podstawę do prowadzenia kompleksowych analiz surowców, półproduktów i produktów prowadzących do ustalenia ich składu oraz oceny jakościowej (te analizy mogą być prowadzone na użytek badań środowiska).

W programie kształcenia w profilu wyodrębniono następujące bloki tematyczne: badania chemiczne, chemia środowiskowa, produkcja chemiczna. Dla potrzeb osiągnięcia kwalifikacji zawodowych w szkole policealnej na podbudowie programowej omawianego profilu przygotowano programy kształcenia w następujących zawodach: technik technologii chemicznej (technologia środków myjących i piorących, technologia środków farmaceutycznych, technologia kosmetyków), technik analityk – analiza środków spożywczych, technik ochrony środowiska – ochrona powietrza.

7. Profil socjalny

Specyfika profilu wynika z istoty przyszłych działań zawodowych z człowiekiem i dla człowieka, z ludźmi i dla ludzi. Wyróżniono następujące bloki tematyczne kształcenia ogólnozawodowego (poza przedsiębiorczością i komputeryzacją): podstawy prawa, człowiek w środowisku, nauki socjalne, wychowanie plastyczno-techniczne. Założono, że absolwent będzie, między innymi, umiał: ocenić czynniki warunkujące biologiczne, psychiczne i społeczne funkcjonowanie jednostki i jej rozwój; rozpoznać i ocenić poziom kondycji psychofizycznej w każdym okresie życia człowieka pod kątem jego rozwoju i pomyślności; rozróżniać i opisywać mechanizmy funkcjonowania jednostki i grupy; stosować

odpowiednie metody, formy i środki promocji zdrowia; rozpoznawać potrzeby innych ludzi.

Dla potrzeb osiągania kwalifikacji zawodowych przygotowano programy kształcenia dla absolwentów omawianego profilu w zawodach: terapeuta zajęciowy, opiekunka dziecięca.

8. Leśnictwo i technologia drewna

Absolwenci liceum o profilu leśnictwo i technologia drewna są przygotowani do diagnozowania zagrożeń dla środowiska wywołanych czynnikami abiotycznymi, biotycznymi i antropogenicznymi, planowania przebiegu zagospodarowania lasu, badania materiałów drzewnych i drewnopochodnych, analizowania procesów technologicznych, obsługiwanie podstawowych urządzeń i maszyn do obróbki drewna, badania procesów obróbczych i wykorzystywania specjalistycznego programowania komputerowego do projektowania prostych elementów z drewna, materiałów drewnopochodnych i wikliny. Absolwenci są przygotowani do osiągania kwalifikacji zawodowych w następujących obszarach zawodowych: leśnictwo, technologia wyrobów drzewnych i wikliniarskich. W procesie kształcenia w omawianym profilu wyróżniono następujące bloki tematyczne (poza przedsiębiorczością i komputeryzacją): leśnictwo, obróbka drewna i wikliny, projektowanie wyrobów z drewna i wikliny. Dla potrzeb kształcenia w szkole policealnej przygotowano dokumentację programową kształcenia w zawodach technik technologii drewna (tartaczniwo), technik leśnik.

9. Profil transportowo-spedycyjny

Absolwent będzie mógł uzyskać kwalifikacje zawodowe w następujących dziedzinach: naprawa i eksploatacja pojazdów samochodowych, eksploatacja pojazdów spalinowych, eksploatacja i naprawa taboru kolejowego, maszyny i urządzenia drogowe, metrologia warsztatowa, dźwigi osobowe, automatyka napędu elektrycznego, trakcja elektryczna, automatyka sterowania ruchem kolejowym, ruch i przewozy kolejowe, silniki lotnicze, silniki okrętowe. W procesie kształcenia wyróżniono następujące bloki tematyczne (poza przedsiębiorczością i komputeryzacją): podstawy techniki, maszynoznawstwo, systemy i środki transportu (systemy łączności w transporcie, mechanika ruchu środków transportu, transport lądowy, transport wodny, transport powietrzny, transport wewnętrzny), układy komunikacyjne (układy komunikacyjne lądowe, układy komunikacji wodnej, układy komunikacji powietrznej, zintegrowane układy komunikacyjne), projektowanie.

10. Profil elektroniczny

Absolwent liceum o profilu elektronicznym potrafi obsługiwać urządzenia elektroniczne powszechnego użytku, dobierać aparaturę pomiarową, wyznaczać i analizować charakterystyki pracy elementów i układów elektronicznych, testować układy i urządzenia elektroniczne, poprawnie eksploatować urządzenia zgodnie z dokumentacją techniczno-ruchową, doradzać klientowi zakup określonego sprzętu (przeprowadzać reklamę wybranego sprzętu elektronicznego). W procesie kształcenia w profilu elektronicznym wyróżniono następujące bloki tematyczne (oprócz przedsiębior-

czości i komputeryzacji): podstawy techniki, elektrotechnika, elektronika i automatyka, użytkowanie i obsługa urządzeń elektronicznych. Absolwenci profilu elektronicznego są przygotowani do osiągania kwalifikacji zawodowych w takich dziedzinach, jak: telekomunikacja, automatyka i robotyka, teletechnika, metrologia. Dla potrzeb kształcenia zawodowego dla absolwentów liceum o profilu elektronicznym przygotowano dokumentację programową kształcenia modułowego w następujących zawodach: technik elektronik (robotyka, automatyka elektroniczna), technik poligraf (komputerowe systemy składki i reprodukcji), technik informatyk (komputerowe systemy zarządzania produkcją, systemy zarządzania bazami danych, komputerowego wspomagania projektowania, grafika komputerowa, techniki multimedialne).

11. Profil elektrotechniczny

Absolwent liceum technicznego o profilu elektrotechnicznym potrafi samodzielnie rozwiązywać typowe problemy związane z budową i działaniem maszyn elektrycznych, urządzeń elektrycznych i energoelektrycznych, analizować i interpretować podstawowe zjawiska zachodzące w obwodach elektrycznych, mierzyć wybrane wielkości elektryczne i nieelektryczne oraz analizować wyniki pomiarów, przewidywać skutki instalowania i pracy maszyn elektrycznych oraz urządzeń energetycznych, dobierać materiały elektroizolacyjne, przewodzące, konstrukcyjne i magnetyczne, informować i doradzać innym w zakresie obsługi, działania i zastosowania podstawowych maszyn elektrycznych, urządzeń elektroenergetycznych i energoelektrycznych.

Absolwenci omawianego profilu są przygotowani do osiągnięcia kwalifikacji zawodowych w takich dziedzinach, jak: maszyny i urządzenia elektryczne, energoelektronika, energetyka jądrowa, energetyka cieplna i hydroenergetyka. Dla potrzeb kształcenia zawodowego absolwentów profilu elektrotechnicznego opracowano dokumentację programową kształcenia w pięciu zawodach stanowiskowych technika elektryka: elektroenergetyk, uzwajacz i konserwator elektrycznych maszyn wirujących, elektrycznych maszyn górniczych, aparatów elektrycznych, instalacji elektrycznych.

12. Profil mechatroniczny

Jedną z najbardziej ekspansywnych dziedzin techniki jest elektronika. Jej wpływ na inne obszary techniki jest tak duży, że pojawiają się zupełnie nowe dziedziny (dyscypliny zawodowe). Przykładem takiej nowej dziedziny techniki jest właśnie mechatronika, która łączy w sobie zagadnienia mechaniki, elektroniki i informatyki. Mechatronika znajduje już zastosowanie zarówno w dużych przedsiębiorstwach, jak i w małych zakładach produkcyjnych. W mechatronice wyróżnia się trzy generacje urządzeń: pierwsza to próby sterowania urządzeniami mechatronicznymi przez elektryczne układy logiczne, druga to wprowadzenie układów mikroprocesorowych i informatyki do sterowania układami mechanicznymi i trzecia to urządzenia, w których stosuje się wielofunkcyjne układy mikroprocesorowe o dużej skali integracji. Jedną z najpopularniejszych definicji jest określenie mechatroniki jako interdyscyplinarnej dziedziny nauki i techniki zajmującej się problemami mechaniki, elektroniki i sterowania programowalnego. Do przykładowych urządzeń mecha-

tronicznych należą, między innymi: układy i urządzenia automatyki, obrabiarki sterowane numerycznie, układy i urządzenia elektroniki i automatyki samochodowej, aparatura medyczna.

Kształcenie w profilu mechatronicznym będzie prowadzone w następujących blokach tematycznych: elektrotechnika, elektronika i automatyka, technologia, materiałoznawstwo, konstrukcje mechaniczne, komputerowe wspomaganie projektowania. Absolwenci liceum o profilu mechatronicznym będą przygotowani do osiągnięcia kwalifikacji w różnych zawodach stanowiskowych mechatronicznych (dziedziina elektroniki, informatyki, obrabiarek sterowanych numerycznie, automatyki i innych podobszarów zawodowych).

13. Mechaniczne techniki wytwarzania

Wszędzie spotykamy urządzenia, przyrządy i mechanizmy, które zapewniają bezpieczne i dokładne działanie wielu maszyn i urządzeń. Absolwent będzie mógł uzyskać kwalifikacje zawodowe w wielu nowych dziedzinach, na przykład programowanie obrabiarek sterowanych numerycznie – CNC, inżynieria powierzchni metali, automatyka przemysłowa. Ponadto kształcenie w profilu mechanicznym przygotowuje do zdobycia kwalifikacji zawodowych w takich obszarach, jak: technologia maszyn, obróbka plastyczna, obróbka cieplna, mechanika precyzyjna, spawalnictwo i in. W procesie kształcenia w omawianym profilu wyróżniono następujące bloki tematyczne (oprócz komputeryzacji i przedsiębiorczości): konstrukcje mechaniczne, technologia mecha-

niczna, automatyka i robotyka. Te bloki tematyczne i różne ich moduły umożliwiają ukształtowanie ważnych umiejętności z zakresu projektowania procesów technologicznych, projektowania części maszyn oraz z zakresu automatyzacji i robotyzacji procesów mechanicznych.

Dla potrzeb osiągnięcia kwalifikacji zawodowych przez absolwentów omawianego profilu przygotowano dokumentację programową kształcenia modułowego w następujących zawodach: technik mechanik (inżynieria powierzchni metali, technolog programista obrabiarek CNC, organizator systemu zapewnienia jakości, automatyka przemysłowa, budowa i eksploatacja urządzeń rehabilitacyjnych, odlewnictwo, spawalnictwo, urządzenia chłodnicze, obróbka plastyczna, maszyny i urządzenia przemysłu odzieżowego), technik poligraf (komputerowe systemy składu i reprodukcji, procesy wykonywania form drukowanych i drukowania).

14. Zarządzanie informacją

Kształcenie w profilu umożliwia ukształtowanie umiejętności analizowania, segregowania, wybierania i zarządzania informacją pochodzącą z różnych źródeł medialnych. Profil uwzględnia konieczność stosowania technologii informatycznej w zarządzaniu informacją, ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania Internetu i projektowania baz danych. Absolwenci profilu będą przygotowani do osiągnięcia kwalifikacji zawodowych w różnych zawodach informatycznych i zawodach stanowiskowych wspomagających korzystanie z informacji.

Profile kształcenia ogólnozawodowego w liceach profilowanych

Lp	Nazwa profilu kształcenia ogólnozawodowego	Symbol i nazwa sekcji i działu przyporządkowanych profilowi kształcenia ogólnozawodowego
1.	Kształtowanie środowiska	Sekcja A Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo dział 01 Rolnictwo i łowiectwo, łącznie z działalnością usługową Sekcja C Górnictwo i kopalnictwo dział 10 Górnictwo węgla kamiennego i brunatnego, wydobywanie torfu dział 11 Wydobywanie ropy naftowej i gazu ziemnego, łącznie z działalnością usługową dział 12 Kopalnictwo rud uranu i torfu dział 13 Kopalnictwo rud metali Sekcja D Przetwórstwo przemysłowe dział 37 Zagospodarowanie odpadów Sekcja E Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę dział 41 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody Sekcja F Budownictwo dział 45 Budownictwo Sekcja 0 Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna dział 90 Gospodarka ściekami oraz wywóz i unieszkodliwianie odpadów, usługi sanitarne i pokrewne
2.	Ekonomiczno-administracyjny	Sekcja J Pośrednictwo finansowe dział 65 Pośrednictwo finansowe, z wyjątkiem ubezpieczeń i funduszy emerytalno-rentowych dział 66 Ubezpieczenia oraz fundusze emerytalno-rentowe, bez gwarantowanej prawnie opieki społecznej Sekcja K Obsługa nieruchomości, wynajem, nauka i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej dział 74 Pozostałe usługi związane z działalnością gospodarczą Sekcja L Administracja publiczna i obrona narodowa: obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne dział 75 Administracja publiczna i obrona narodowa: obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne

3.	Rolniczo-spożywczy	Sekcja A Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo dział 01 Rolnictwo i łowiectwo, łącznie z działalnością usługową Sekcja B Rybołówstwo i rybactwo dział 05 Rybołówstwo i rybactwo, łącznie z działalnością usługową Sekcja D Przetwórstwo przemysłowe dział 15 Produkcja artykułów spożywczych i napojów
4.	Usługowo-gospodarczy	Sekcja H Hotele i restauracje dział 55 Hotele i restauracje Sekcja I Transport, gospodarka magazynowa i łączność dział 63 Działalność wspomagająca transport, działalność związana z turystyką Sekcja O Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna dział 93 Pozostała działalność usługowa
5.	Kreowanie ubiorów	Sekcja D Przetwórstwo przemysłowe dział 17 Włókiennictwo dział 18 Produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich dział 19 Produkcja skór wyprawionych i wyrobów ze skór wyprawionych Sekcja K Obsługa nieruchomości, wynajem, nauka i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej dział 74 Pozostałe usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (pozostała działalność komercyjna gdzie indziej nie sklasyfikowana)
6.	Chemiczne badanie środowiska	Sekcja D Przetwórstwo przemysłowe dział 21 Produkcja masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru dział 23 Wytwarzanie koksu, produktów rafinacji ropy naftowej i paliw jądrowych dział 24 Produkcja wyrobów chemicznych dział 25 Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych dział 26 Produkcja wyrobów z surowców niemetalicznych pozostałych
7.	Socjalny	Sekcja N Ochrona zdrowia i opieka społeczna dział 85 Ochrona zdrowia i opieka społeczna Sekcja P Gospodarstwo domowe zatrudniające pracowników dział 95 Gospodarstwo domowe zatrudniające pracowników
8.	Leśnictwo i technologia drewna	Sekcja A Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo dział 02 Leśnictwo, łącznie z działalnością usługową Sekcja D Przetwórstwo przemysłowe dział 20 Produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz z korka, artykułów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania (oprócz mebli) dział 36 Produkcja mebli, działalność produkcyjna gdzie indziej nie sklasyfikowana
9.	Transportowo-spedycyjny	Sekcja I Transport, gospodarka magazynowa i łączność dział 60 Transport lądowy, transport rurociągowy dział 61 Transport wodny dział 62 Transport lotniczy dział 63 Działalność wspomagająca transport, działalność związana z turystyką
10.	Elektroniczny	Sekcja D Przetwórstwo przemysłowe dział 30 Produkcja maszyn biurowych i komputerów dział 32 Produkcja sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych Sekcja K Obsługa nieruchomości, wynajem, nauka i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej dział 72 Informatyka
11.	Elektrotechniczny	Sekcja D Przetwórstwo przemysłowe dział 29 Produkcja maszyn i urządzeń gdzie indziej nie sklasyfikowana dział 30 Produkcja maszyn biurowych i komputerów dział 31 Produkcja maszyn i aparatury elektrycznej gdzie indziej nie sklasyfikowana Sekcja E Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę dział 40 Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę
12.	Mechatroniczny	Sekcja D Przetwórstwo przemysłowe dział 28 Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyjątkiem maszyn i urządzeń dział 29 Produkcja maszyn i urządzeń gdzie indziej nie sklasyfikowana

		dział 30 Produkcja maszyn biurowych i komputerów dział 32 Produkcja sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych dział 33 Produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, zegarów i zegarków dział 34 Produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep dział 35 Produkcja pozostałego sprzętu transportowego Sekcja K Obsługa nieruchomości, wynajem, nauka i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej dział 72 Informatyka Sekcja I Transport, gospodarka magazynowa i łączność dział 64 Poczta i telekomunikacja
13.	Mechaniczne techniki wytwarzania	Sekcja D Przetwórstwo przemysłowe dział 28 Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyjątkiem maszyn i urządzeń dział 29 Produkcja maszyn i urządzeń gdzie indziej nie sklasyfikowana dział 33 Produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, zegarów i zegarków dział 34 Produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep dział 35 Produkcja pozostałego sprzętu transportowego
14.	Zarządzanie informacją	Sekcja I Transport, gospodarka magazynowa i łączność dział 64 Poczta i telekomunikacja Sekcja K Obsługa nieruchomości, wynajem, nauka i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej dział 72 Informatyka

**Ramowy plan nauczania dla liceum profilowanego,
w tym liceum profilowanego specjalnego dla uczniów niepełnosprawnych^{a)}
nie dostosowanych społecznie, zagrożonych uzależnieniem, z zaburzeniami zachowania**

Zajęcia edukacyjne	Dla młodzieży: kl. I–III	Dla dorosłych: semestry I–VI	
	Liczba godzin tygodniowo w okresie nauczania	Liczba godzin tygodniowo w okresie nauczania forma stacjonarna	Liczba godzin w 3-letnim okresie nauczania forma zaoczna
1. Język polski	14	11	198
2. I język obcy ^{b)}	15	6	108
3. II język obcy ^{c)}		–	–
4. Historia	5	3	54
5. Wiedza o społeczeństwie	2	1	18
6. Wiedza o kulturze	1 ^{d)}	–	–
7. Matematyka	9	7	126
8. Fizyka i astronomia	3	2	36
9. Chemia	3	2	36
10. Biologia	3	2	36
11. Geografia	3	2	36
12. Podstawy przedsiębiorczości	1	1	18
13. Technologia informacyjna	2	2	36
14. Wychowanie fizyczne	9÷3 ^{e)}	–	–
15. Przysposobienie obronne	2	–	–
16. Godziny z wychowawcą	3	–	–
17. Zajęcia w profilu	13	8	144
Razem zajęć edukacyjnych	93	48	864
Religia/Etyka	6	–	–
Godziny do dyspozycji dyrektora ^{f)}	3	2	36
Razem zajęć	102	50	900
Zajęcia rewalidacyjne	30	–	–

a) nie dotyczy uczniów z upośledzeniem umysłowym

b) jeden z języków powinien być kontynuacją języka obcego nauczanego w gimnazjum

c) w przypadku oddziału dla uczniów nie słyszących lub słabo słyszących, zwolnionych z nauki jęz. obcego, godziny te pozostają do dyspozycji dyrektora

d) realizowane tylko w przypadku zatrudnienia nauczyciela z wymaganymi kwalifikacjami; jeśli warunek ten nie mógłby być spełniony, godzinę tę dodaje się do dyspozycji dyrektora

e) formy realizacji czwartej godziny obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego określają odrębne przepisy

f) część godzin może być przeznaczona na realizację zajęć przygotowujących uczniów do egzaminu maturalnego; w liceum profilowanym specjalnym dla uczniów nie dostosowanych społecznie, zagrożonych niedostosowaniem społecznym, zagrożonych uzależnieniem, z zaburzeniami zachowania co najmniej 1 godzinę tygodniowo w okresie nauczania należy przeznaczyć na zajęcia socjoterapeutyczne.